

Tampereen yliopisto
Politiikan tutkimuksen laitos

Kuisma Kuusniemi
Tie Huipulle

Tampereen kunnallisvaaliehdokkaiden
kyselytutkimus 2008

Kuisma Kuusniemi, 81197

Kuisma.kuusniemi@uta.fi

11.01.2010

VALTS6, Pro Gradu -tutkielma

Ilkka Ruostetsaari

Tampereen yliopisto

Politiikan tutkimuksen laitos

KUUSNIEMI, KUISMA: Tie huipulle. Tampereen kunnallisvaaliehdokkaiden kyselytutkimus 2008.

Pro gradu -tutkielma, 68 s., 4 liites.

Valtio-oppi

Tammikuu 2010

Tämän tutkimuksen aiheena on poliittinen rekrytoituminen kuntatasolla. Tässä tutkimuksessa tutkitaan 122 henkilöä, jotka olivat ehdokkaana vuoden 2008 Tampereen kunnallisvaaleissa. Tutkimuksen lähtökohtana oli tutkia mitkä asiat vaikuttavat kunnallispolitiikkaan rekrytoitumiseen ja vaaleissa menestymiseen. Tutkimusmenetelmänä käytettiin internetin e-lomake-palvelun kautta toimitettua kyselytutkimusta ja sen analysointia tilastollisin menetelmin. Kyselytutkimuksen kysymykset olivat suurelta osin kvalitatiivisia monivalintakysymyksiä. Kysymykset ja mahdolliset vastausvaihtoehdot ovat löydettävissä tämän tutkimuksen liitteistä. Aineiston analysoinnissa käytettiin tilastollista analyysia, pääosin eri muuttujien ristiintaulukoinnin avulla.

Kaikkein keskeisin tämän tutkielman tutkimustulos oli, että kunnallisvaalien menestyksen kaikkein suurin selittäjä on nykyinen paikka kunnanvaltuustossa. Mikään muu muuttuja ei selittänyt menestystä vaaleissa niin hyvin kuin istuminen sen hetkisessä valtuustossa. Lisäksi aiempi kokemus kunnallisvaaleista, ehdokkaiden sosiaalisuus ja itsetunto vaikuttivat kaikki jonkin verran siihen, että henkilö oli päätenyt kunnallisvaaliehdokkaaksi.

Sisällysluettelo:

1.	Johdanto	1
2.	Ehdokkuuteen vaikuttavat tekijät.....	5
2.1	Sosiodemografinen tausta.....	6
2.2	Sukupuolierot kunnallispolitiikassa	9
2.3	Poliittisen kokemuksen vaikutus	11
2.4	Persoonalliset syyt poliittiseen osallistumiseen	12
3.	Tutkimusongelmia ja hypoteeseja.....	15
4.	Kunnallisvaalien ehdokaskysely	17
4.1	Sosiodemografinen tausta.....	19
4.2	Poliittinen kokemus	23
4.3	Ideologiat ja asenteet	27
4.4	Ehdokkaiden motivaatio ja kansalaispätevyys	30
4.5	Naisten asema kunnallisvaaleissa.....	36
4.6	Ehdokkuuden syyt	43
4.7	Keitä ehdokkaat edustavat?	47
4.8	Ehdokkaiden persoonallisuus	52
4.9	Näkemyksiä kunnan toiminnan parantamiseksi	58
5.	Yhteenveto	63
	Lähteet.....	69

1. Johdanto

Suomessa vallitsee kansanvalta, demokratia, ja Suomen kansalla on valta päättää omista asioistaan, ainakin periaatteessa. Suomen ja monen muunkin länsimaan käyttämään järjestelmään, edustukselliseen demokratiaan kuuluu, että kansa valitsee äänestämällä ehdokasjoukosta omat suosikkinsa, jotka lopulta päättävät asioista. Kansaa lähimpänä oleva päätöstaso on kunnanvaltuustot, jotka valitaan neljän vuoden välein. Puolueet asettavat kuntalaisia ehdolle ja kansalaiset valitsevat näistä ehdokkaista mieleisensä ehdokkaat. Mutta ketä kunnallisvaaliehdokkaiksi yleensä päätyy? Eduskuntavaalitasolla menestyvät ovat nykyään pääsääntöisesti ammattipoliitikkoja (ks. esim. Kananen 2002, 58), mutta kunnallisella tasolla ehdokasjoukko on ainakin oletettavasti kansallisia vaaleja huomattavasti kirjavampi. Kansanedustajuus on periaatteessa poliittinen luottamustoimi siinä missä kunnanvaltuustoedustuskin, mutta käytäntö näiden kahden luottamustoimen kohdalla on palkkioiden erojen vain kasvaessa muuttunut toisenlaiseksi.

Demokratian tarkoitus on lähtökohtaisesti, että kansa päättää omista asioistaan, vaikkakin yleensä välillisesti vaaleissa valitsemiensa edustajien kautta. Kunnallisen demokratian onnistuminen vaatii, että kunnallisvaaleissa on ehdolla tarpeeksi kattava otos kuntalaisten mielipiteitä edustavia ehdokkaita. Elitistisen demokratiakäsityksen mukaan ei ole väliä edustavatko ehdokkaat sosiodemografisesti koko kuntaa, kunhan vain riittävän usea ehdokas tai ryhmittymä kilpailee kuntalaisten äänistä ja vaalitulokset vaikuttaa vaalien jälkeen muodostettavan valtuuston koostumukseen. Esimerkiksi Joseph Schumpeterin mielestä kansalaisten osallistumisella on hyvin marginaalinen merkitys. (ks. esim. Setälä 2006, 1–12; Rönkkö 1985, 98) Tärkeintä näissä ajatuksissa on, että päättäjät valitaan kilpailullisilla vaaleilla. Sillä ei sinänsä ole merkitystä, ketä tai mitä ehdokkaat edustavat, tai ovatko ehdokkaina vain tiettyjen, yleensä korkeamman statuksen omistavien ryhmien, edustajia.

Mutta onko tämän kaltainen kansan äänistä kilpailu sittenkään enää demokratiaa? Robert Dahlin mielestä nykyistä edustuksellista demokratiaa ei tulisi kutsua demokratiaksi vaan polyarkiaksi, monien vallaksi. Dahlin kuvaama polyarkia perustuu siihen, että politiikasta vastaavat päätöksentekijät valitaan ja vaihdetaan toistuvissa, reiluissa ja vapaisissa vaaleissa, jotka ovat perustuslain mukaisia. Tärkeää on myös, että käytännössä kaikilla aikuisilla kansalaisilla on mahdollisuus äänestää vaaleissa haluamallaan tavalla ilman muiden painostusta. Useimmilla

aikuisilla kansalaisilla pitää myös olla oikeus asettua ehdokkaaksi vaaleilla täytettäviin tehtäviin. (Setälä 2006, 4.)

Tämän tutkimuksen tarkoitus on tutkia millaisia kunnallisvaaliehdokkaita Tampereella on. Tutkimuksen pääasiallisena aineistona olen käyttänyt Tampereen kunnallisvaaliehdokkaille toimittamaani kyselyä. Kysymykset koskevat ehdokkaiden sosiaalista taustaa, puoluetustaa, poliittista kokeneisuutta, ehdokkaiden mielikuvia kunnallispolitiikassa pärjäämisessä ja ehdokkuuden syitä. Tutkimukseni on tarkoitus tutkia, pystyykö ehdokkaiden joidenkin taustaominaisuuksien tai mielipiteiden kautta löytämään syitä sille, miksi juuri nämä henkilöt ovat valikoituneet kunnallisvaaliehdokkaiksi. Tutkimukseni ei sinänsä ota millään tavalla kantaa itse vaalien lopputulokseen, eikä se olisi käytännössä mahdollistakaan, sillä kaikki vastaukset on tehty anonymisti.

Tärkeimmät tämän tutkimuksen teoreettiset käsitteet liittyvät poliittisen osallistumisen ja rekrytoinnin käsitteisiin. Tutkimukseni kysymysasettelu on muodostettu niin, että se tutkii ehdokkaiden poliittisen osallistumisen tasoa ja myös politiikkaan rekrytoitumisen motivaatiota ja ambitiota. Lisäksi tutkimukseni tutkii onko ehdokkaiden sosiodemografisella taustalla kenties vaikutusta ehdokkaiden motiiveihin tai poliittiseen sosialisoitumiseen. Esimerkiksi naisten kohdalla on havaittu, että pystyäkseen rakentamaan poliittista uraansa naisten tulee sosiaalistua uudelleen. Naisten on siis omaksuttava sellaisia normeja, jotka eivät ole kulttuurissa hallitsevina. Ristiriita aiheutuu siitä, että naisten on perinteisesti oletettu suuntautuvan toimimaan kotona ja perheissä kuin yhteiskunnallisissa toiminnoissa ja politiikassa. (Kuitunen 2000, 12.)

Naisten heikompi kiinnostus politiikkaa kohtaan voidaan selittää myös sillä, että poliittista osallistumista lasketaan usein käytännön osallistumisen mittareilla, jotka ei täysin luotettavasti kerro naisten osallistumisaktiivisuudesta politiikkaan. Esimerkiksi jos politiikka määritellään laajemmin, vaikkapa 'kiinnostukseksi tärkeistä sosiaalisista asioista' on naisten ja miesten kiinnostuksen asteissa merkittävästi pienempi ero (Lovenduski 1986, 124). Kyselyaineistoni kautta tutkin, onko naisten heikompi osallistumisaste selitettävissä heidän omien näkemyksien ja mielikuvien avulla. Lisäksi tutkin löytyykö sukupuolten välisiä mielipide-eroja siitä, millä tavalla naisten poliittinen osallistuminen koetaan.

Vaalijärjestelmällä on myös vaikutusta poliittiseen osallistumiseen ja siihen miten politiikkaan rekrytoidutaan, mutta koska tässä tutkimuksessa käytetään aineistona vain yksien vaalien

ehdokkaita, ei vaalijärjestelmän vaikutuksia poliittiseen rekrytoitumiseen ole tässä järkevää selvittää. Poliitiikkaan rekrytoinnissa on kyse vallan delegoinnista, eli valtaa siirretään laajoilta väestöryhmiltä suppeammalle päätöksentekijäryhmälle. Suomessa delegointiprosessin ensimmäisessä vaiheessa valtaa siirretään äänestäjiltä rekrytointiagenteille, lähinnä poliittisille puolueille ja valitsijayhdistyksille. Delegoinnin toisessa vaiheessa valtaa siirretään puolueiden keskusjohtolta puoluejärjestöille. Kunnallisvaalien ehdokasasettelun kohdalla tämä tarkoittaa sitä, että paikallis- ja kunnallisjärjestöt sekä viime kädessä puolueen jäsenet saavat oikeuden päättää vaaliehdokkaiden nimeämisestä ja asettamisesta vaaleihin. (Kuitunen 2000, 6.)

Ehdokkaiden rekrytointiprosessiin eivät vaikuta ainoastaan ehdokkaiden omat arvot tai taustat vaan myös puolueiden valintakriteerit. Kelpoisuus ehdokkaaksi on yksi rekrytointikirjallisuuden peruskäsitteistä. Kelpoisuutta voidaan tarkastella muodollisena tai efektiivisenä kelpoisuutena. Muodollinen kelpoisuus ratkaistaan vaalilaissa, jonka mukaan useimmilla aikuisilla kansalaisilla on oikeus astua ehdolle vaaleissa. Vaikka useimmilla aikuisilla kansalaisilla on oikeus astua ehdolle vaaleissa, vain murto-osa heistä käyttää tätä mahdollisuutta hyväkseen. Esimerkiksi vuoden 1996 kunnallisvaaleissa muodollisesti vaalikelpoisista suomalaisista vain prosentti päätyi ehdokaslistoille, joista noin 30 prosenttia valikoitui valtuustoon. Efektiivisen kelpoisuuden määrittäminen ei ole yhtä yksinkertaista. Toisten tutkijoiden mielestä efektiivinen kelpoisuus edellyttää korkeaa yhteiskunta-asemaa ja yhteiskunnallista aktiivisuutta. Jotkut tutkijat lähtevät siitä, että efektiivinen kelpoisuus edellyttää korkean yhteiskunta-aseman ja aktiivisuuden lisäksi tai niiden sijaan kiinnostusta, taitoja ja riskiintottovalmiutta. (mt, 3-16.)

Rekrytointiprosessiin vaikuttavat determinantit voidaan jakaa karkeasti kolmeen eri ryhmään: yksilöperusteiset, puolueperusteiset ja kunta- ja vaalipiirikohtaiset determinantit. Tässä tutkimuksessa näistä kolmesta ryhmästä on keskitytty yksilöperusteisiin determinanteihin, jotka voidaan omalta osaltaan luokitella edelleen kolmeen ryhmään: sosiodemografinen tausta, motivaatio ja resurssit. Sosiodemografinen taustaa tutkittaessa otetaan huomioon esimerkiksi ehdokkaiden sukupuoli, ikä, koulutus, ammatti, rotu sekä perhesuhteet kuten siviilisääty ja lasten lukumäärä. Kaikilla näillä selittäjillä ei välttämättä ole painoarvoa kaikissa järjestelmissä, vaan eri determinanttien painoarvo vaihtelee yhteiskunnallisen ja poliittisen kontekstin mukaan. (mt, 20.)

Ehdokkuusmotiivit voidaan jakaa kahteen perusdimensioon: ekspressiivinen ja instrumentaalinen. Ekspressiiviseksi ehdokkuus nähdään, jos ehdokkuus ja edustajan mandaatti katsotaan päämääräksi ja arvoksi sinänsä. Ekspressiivinen motivaatio voidaan täten tulkita egoistiseksi pyrkimykseksi

edistää omaa hyvinvointia. Instrumentaalisesti motivoitunut toisaalta pyrkii ehdokkuudellaan ja edustajuudellaan edistämään muita päämääriä, esimerkiksi omaa uraansa tai pyrkimyksiä poliittisesti ja yhteiskunnallisesti merkittävämpiin tehtäviin. Ekspressiiviset motiivit kuvastavat näin ehdokkaan altruistisia pyrkimyksiä edistää yhteisiä asioita. (Kuitunen 2000, 21.) Motiivien mittaamiseen liittyy kuitenkin lukuisia ongelmia. Esimerkiksi omaan uraan liittyvät egoistiset perustelut ovat vaikeasti selvitettävissä, sillä on epätodennäköistä, että ehdokas myöntäisi ehdokkaaksi asettumisensa syyn olevan omalla uralla eteneminen.

Kolmas yksilötason selittäjä on henkilöiden voimavara- ja resurssitekijät. Näihin voidaan laskea poliittinen ja yhteiskunnallinen aktiivisuus sekä aiempi ehdokas- ja edustajakokemus. Lisäksi resursseihin voidaan laskea ajalliset, rahalliset sekä sosiaaliset voimavarat (mt, 21.) Resursseiksi voidaan laskea myös henkiköiden mahdollinen joustava työpaikka tai -ura, joka mahdollistaa siirtymisen poliittiselle uralle. Tämänkaltaisia uravaihtoehtoja ovat esimerkiksi toimittaja tai lakimies. Vastaavasti politiikkaan vaikeasti yhdistettäviä ammatteja ovat esimerkiksi yksityisyrittäjä, kunnallisan alan tai valtion työntekijä. Ehdokkaiden resursseja ovat myös yhteistyöverkostot, joihin voidaan laskea perhe ja läheiset ystävät, puoluetoverit, erilaiset yhteisöt, työkaverit, yhteydet ammattiliiton ja työnantajat. (Norris & Lovenduski 1995, 147, 162.)

Vaalien ehdokasasetteluun eivät ainoastaan vaikuta se, millaisia ehdokkaita on tarjolla (supply eli tarjonta) vaan myös se millaisia ehdokkaita puolueet tai valitsijayhdistykset kaipaavat (demand eli kysyntä). Kysynnän ja tarjonnan mallin avulla tutkijat ovat pyrkineet erottamaan milloin rekrytoitumista selittävät puolueiden valitsijoiden tekemät päätökset ja milloin valittavissa olevien ehdokasehdokkaiden tarjonta. Kysynnän osalta malli olettaa, että valitsijat päättävät ehdokkaiden kohtalosta vertailemalla ehdokasehdokkaiden taustaa ja pyrkimällä valitsemaan mielestään parhaat ehdokkaat. Koska kuitenkin valitsijat harvoin tuntevat suurinta osaa pyrkijöistä, heidän päätöksensä voivat olla joitakin syrjiviä. Esimerkiksi jotain henkilöä ei valita ehdokkaaksi, koska puoluevalitsijat olettavat, että hän ei tulisi saamaan ääniä, esimerkiksi sukupuolensa tai rotunsa takia. Tarjonta puolestaan viittaa siihen, minkälaisia ehdokasehdokkaita on tarjolla. Puolueissa usein väitetäänkin, että he valitsisivat enemmän naisia, etnisten vähemmistöjen edustajia tai työntekijätaustaisia ehdokkaita vaaleihin, mutta harva näistä ryhmistä asettuu ehdolle edes ehdokasvalintavaiheessa. Tämän teorian mukaan sosiaalinen epätasapaino päätöselimissä ei siis niinkään johdu valitsijoiden syrjivästä asenteesta, vaan ehdokasehdokkaiden sosiaalisesti suppeasta jakaumasta. (Norris & Lovenduski 1995, 107.)

Ehdokkaiden valinta on rekrytointitutkimuksissa nähty olennaisena osana puolueen sisäistä valtataistelua. Rekrytointitutkimuksessa korostettiin pitkään kysyntätekiäjien ensisijaisuutta kansanedustajien rekrytoitumista selittävänä tekijänä, mutta 1990-luvun lopulla on alettu korostaa tarjontatekiäjiä kysyntätekiäjiä enemmän vaalimenestykseen vaikuttavina tekijöinä. Esimerkiksi Britanniassa ehdokkaiden resurssit ja motivaatio selittävät paremmin vaalimenestystä kuin puolueiden taholta tuleva kysyntä. Toisaalta Suomessa Turun eteläisessä vaalipiirissä tehdyssä tutkimuksessa vuoden 1995 eduskuntavaaleista kysyntätekiäjät nousivat keskeisiksi. Tämän tutkimuksen tulosten mukaan valintaprosessi ja ehdokasehdokkaiden tarjonta on elitististä. Paikallisten puolueosastojen tarjoamat henkilöt eivät ole edustava otos puoluejäsenistä ja vielä vähemmän koko valitsijakunnasta. Kysyntä ja tarjonta voidaan nähdä ja niitä voidaan tutkia toisistaan erillisinä aspekteina, mutta todellisuudessa ne ovat vuorovaikutuksessa keskenään rekrytointiprosessissa. Itseasiassa ei ole selvää mitkä tekijät voidaan laskea tarjontatekiäjiksi ja mitkä kysyntätekiäjiksi. Esimerkiksi taloudelliset resurssit ja poliittinen kokemus voidaan tulkita kuuluvan molempiin ryhmiin. (Ruostetsaari 1999, 84–85.)

Tässä tutkimuksessa tämän mallin kysyntä-aspektia on tutkittu epäsuorasti ehdokkaiden kautta, joilta kysyttiin ovatko he ehdokkaina puolueiden pyynnöstä. Tämän kysymyksen avulla on tutkittavissa minkälaisia ehdokkaita puolueet ovat haalineet niiden ehdokkaiden lisäksi, jotka ovat lähteneet ehdolle omasta halustaan. Oletuksena siis on, että nämä ehdokkaat eivät olisi lähteneet ehdolle jos puolue ei olisi heitä mukaan pyytänyt. Tarjontaa on huomattavasti vaikeampaa tutkia, mutta oletettavasti Tampereella nimenomaan tarjonta ehdokkaiksi on ollut merkittävämpi ehdokkaita muokkaava seikka, sillä vain kahdella puolueella ehdokkaina oli täydet sata ehdokasta. Muiden puolueiden kohdalla ehdokaslistalle on siis oletettavasti otettu kaikki listalle halunneet vaalikelpoiset ehdokkaat.

Tämä tutkimus on jaettu kahteen osaan, joista ensimmäisessä käydään läpi aiheeseen liittyvää aiempaa tutkimusta ja teoriaa kunnallisvaaleista sekä kunnallisvaaliehdokkuudesta. Jälkimmäisessä osassa teoriaosuudessa esitettyjä havaintoja ja väittämiä tutkitaan kokoamani kyselyaineiston pohjalta. Seuraavassa luvussa esittelen tarkemmin tämän tutkimuksen tutkimusongelmia ja sitä millä tavoin niihin on etsitty vastauksia.

2. Ehdokkuuteen vaikuttavat tekijät

Helposti voisi olettaa, että poliittisten päättäjien ja päättäjiksi pyrkivien lähtökohtainen motiivi politiikkaan pyrkimisessä on halu saada valtaa ja päättää asioista, koska poliittisilla päättäjillä

yleensä merkittävästi päätäntävaltaa ihmisten asioihin. Tutkimusten perusteella näin ei kuitenkaan ole, vaan tulokset kertovat melko yksiselitteisesti että poliittisia luottamustehtäviä tavoitellaan ennen muuta altruististen motiivien perusteella. Poliitikot tai poliitikoiksi pyrkivät ovat taipuvaisia korostamaan epäitsekkäitä ja instrumentaalisia perusteluita poliittiselle osallistumiselle. Ehdokkuusmotiivien kärjessä ovat sellaiset syyt kuten puoleen hyväksi toimiminen, oman yhteiskuntaryhmän intressien edistäminen ja kansalaisvelvollisuus. (Kuitunen 2000, 33.)

Seuraavissa luvuissa käyn läpi erilaisia tämän tutkimuksen kannalta keskeisiä syitä kunnallisvaaliehdokkuudelle.

2.1 Sosiodemografinen tausta

Edustuksellisen demokratian yksi tärkeimmistä mittareista on edustajien edustavuus. Yksi laajimmin käytetyistä menettelyistä arvioida edustuksellisen demokratian toimivuutta on analysoida valittujen edustajien ja valitsijoiden sosiodemografisten ominaisuuksien yhtäläisyyksiä (Helander 2003, 24). Toisin sanoen, jos ehdokkaat vastaavat taustoiltaan kaikkia äänioikeutettuja on ehdokasjoukko sosiodemografisesti edustava.

Soile Kuitunen (2000, 124–125) päätyi omassa tutkimuksessaan tulokseen, jonka mukaan ehdokkaan koulutuksella on merkitystä ehdokkaaksi rekrytoitumisessa, nimenomaan siten että korkeampi koulutus johti useammin ehdokkaaksi kuin matala koulutus. Myös järjestöaktiivisuus nousi hänen tutkimuksessaan merkittäväksi ehdokkuutta selittäväksi tekijäksi. Sukupuoli on myös huomattu merkitseväksi tekijäksi ehdokkaaksi rekrytoitumisessa. Naisilla on tutkimustulosten mukaan miehiä korkeampi rekrytoitumiskynnys.

Ammattiaseman merkitys poliittiselle osallistumiselle ei ole samalla tavalla yhtä yksiselitteinen kuin koulutuksen merkitys. Toimihenkilöiden rekrytoituminen politiikkaan on aktiivisempaa kuin työntekijöiden, mutta kaikkein aktiivisimpia olivat kuitenkin yrittäjät. Yrittäjien korkeaan rekrytoitumisasteeseen vaikuttaa kuitenkin kuntakoon vaihtelut. Maatalousyrittäjätkin lasketaan yrittäjiin, ja he ovat usein ehdolla maaseutumaisissa kunnissa, joissa ehdokkaaksi valikoitumisen todennäköisyys on kaupunkeja suurempi. Myös puoluetasta vaikuttaa maatalousyrittäjien rekrytoitumisasteeseen, sillä suurin osa heistä on ehdolla keskustan listoilta, joka puolestaan on puolueena onnistunut keräämään vahvan kannatuksen nimenomaan maatalousvaltaisista kunnista. (Kuitunen 2000, 124.)

Selityksiä naisten alhaisempaan poliittiseen aktiivisuuteen on useita. Yksi selitys on miesten ja naisten erilainen sosialisatio ja naisten ja miesten erilaiset kulttuuriset asemat. Ennenkaikkea äitiys on merkittävä naisen ja miehen poliittista aktiivisuutta erottava tekijä. Äitiys muuttaa huomattavasti enemmän naisen elämänrytmiä kuin miehellä isyys. Se aika, mikä naisella olisi käytettävissä poliittiseen toimintaan, kuluukin äidin roolissa toimimiseen. Naisille on myös todettu olevan vähemmän hyötyä koulutuksesta suhteessa poliittiseen aktiivisuuteen. (Lovenduski, 1986, 128.)

Erilaisen sosialisatian lisäksi sukupuolten välillä on eroja myös, kun tutkitaan millä tavalla siviilisääty ja mahdolliset lapset vaikuttavat poliittiseen osallistumiseen. Miesten kohdalla lapset lasketaan yleensä ehdokkaille eduksi, kun taas naisten kohdalla lapset voidaan nähdä haitaksi. (Norris & Lovenduski 1995, 116.) Naisten oletetaan edelleen pitävän huolta perheestään politiikan ohella, kun taas avioliitossa olevan miehen vaimon oletetaan hoitavan perhettä miehen ollessa mukana politiikassa. Sellainen vaihtoehto, missä mies hoitaisi perhettä naisen ollessa mukana politiikassa, tuntuu olevan ajatuksena sopimattomampi. Sukupuolen vaikutuksesta poliittiseen osallistumiseen lisää seuraavassa luvussa.

Sosiodemografisen taustan vaikutusta vaalimenestykseen on tutkittu ja todettu, että sosiodemografista taustaa enemmän menestykseen vaikuttaa vaalikampanjaan käytettävissä olevat resurssit. Erilaisten resurssitekijöiden, kuten vaalitulaisuuksien ja kampanjointikuntien lukumäärän, vaikutus ehdokkaiden vaalimenestyksen vaihtelussa todettiin tutkimuksessa olevan 55 prosenttia, kun sosiodemografisten taustatekijöiden, kuten sukupuoli, ikä ja ammatillinen koulutus, vaikutus menestykseen oli vain 12 prosenttia. (Kuitunen 2000, 39.)

Iän on todettu vaikuttavan poliittiseen osallistumiseen positiivisesti tiettyyn pisteeseen asti. Kiinnostus poliittiseen osallistumiseen kasvaa tasaisesti myöhäiseen keski-ikään asti ja lähtee sen jälkeen laskuun. (Millbrath & Goel 1977, 114) Tilastokeskuksen tekemän tilastoinnin mukaan ehdokkaiden määrä ikäluokittain laskettuna kasvoi tasaisesti noin 45 ikävuoteen asti, jonka jälkeen se pysyi 20 ikävuotta samalla tasolla kunnes lähti jyrkkään laskuun 65 ikävuoden jälkeen. Eniten ikäluokkaansa nähden oli ehdolla 52-vuotiaita (Tilastokeskus 2008a.) Tilastokeskuksen tutkimus näin tukee sitä oletusta, että tietyn iän jälkeen kiinnostus politiikkaa kohtaan vähenee, Suomen tapauksessa tämä tapahtuu näköjään noin 65-vuoden iässä.

Sosiaalisen aseman vaikutusta poliittiseen osallistumiseen on hyvä lähestyä keskusta–reunaalue-vasteparin kautta. Tätä vasteparia voidaan käyttää kuvaamaan sekä poliittisia alueita että ihmisten

asettumista politiikassa keskustaan tai periferiaan. Tällä ei siis ole mitään tekemistä oikeisto–vasemmisto-vasteparin kanssa, vaan poliittinen keskusta tarkoittaa tässä yhteydessä läheisyyttä poliittisiin päättäjiin ja raja-alueella oleminen päinvastoin.

Alueet, jotka kuuluvat reuna-alueelle kuvaa, ihmisten suuri osuus toimii raaka-ainetuotannossa, kuten maataloudessa ja kalastuksessa. Alueellisissa keskuksissa työtä tehdään enemmän jalostuksessa ja palveluissa. Reuna-alueiden väkiluku myös laskee, kun taas keskustoissa väkiluku kasvaa. (Millbrath & Goel 1977, 88.) Suomessa alueellisena keskustana toimii selkeästi pääkaupunkiseutu, missä asuu tällä hetkellä lähes neljännes koko kansasta ja luku kasvaa kokoajan. Myös muita kasvukeskuksia Suomesta löytyy, kuten esimerkiksi Tampere ja Oulu. Reuna-alueita ovat esimerkiksi Lappi ja Kainuu, mistä väki muuttaa entistä useammin kasvukeskuksiin koulutuksen ja työn perässä.

Ihmisten kohdalla keskustaan ja raja-alueeseen jako on monisäikeinen poliittisen osallistumisen kohdalla. Raja-alueeseen voidaan laskea sellaiset ihmiset, joilla on matala koulutus, matalat tulot, vähän vaikutusvaltaa yhteiskunnassa ja jotka tuntevat että heillä ei ole poliittista valtaa (mt, 88). Tällaisista ihmistä sosiologit kutsuvat usein altavastajaksi (underdog). Muillekin yhteiskunnallisille asemille on annettu nimiä, kuten aktiivinen neuvonantaja ja mielipidejohtaja. Näissä asemissa olevat ihmiset ovat yleensä lähellä poliittista keskustaa, korkeasti koulutettuja ja he seuraavat yhteiskunnallisia asioita ja osallistuvat niihin. Mielipidejohtajien roolissa korostuu usein linkki poliittisen eliitin ja reuna-alueiden ihmisten välillä.

Norris ja Lovenduski (1995, 110–113) ovat myös omassa tutkimuksessaan havainneet yhteiskunnallisen aseman vaikutuksen poliittiseen osallistumiseen. Heidän Englannin politiikasta tehdyssä tutkimuksessa havaittiin, että politiikkaan osallistuu pääosin ihmisiä, joilla on siviililyössään liukuva työaika, pitkät lomat, itsenäinen työnkuva, taloudellinen turva, hyvät yhteiskunnalliset verkostot, korkea sosiaalinen asema ja kokemusta politiikasta. Tällaisia ammatteja ovat esimerkiksi asianajaja, opettaja, journalisti tai politiikantutkija. Norrisin ja Lovenduskin haastatteluissa kävi myös ilmi, että jotkut haastateltavat, joilla oli jo ennen ammatinvalintaa tavoitteet politiikassa, olivat tietoisesti valinneet kyseisen kaltaisen ammatin edistääkseen poliittista uraansa.

Tämä uran vaikutus poliittiseen osallistumiseen selittää myös, miksi naiset ja etniset vähemmistöt ovat aliedustettuina parlamenteissa, koska he ovat yleensä yliedustettuina työpaikoilla joissa on

pitkät ja joustamattomat työajat ja jotka eivät tue uraa politiikassa (Norris & Lovenduski 1995, 107). Tämä vaikutus näkyy oletettavasti enemmän ainakin etnisten vähemmistöjen osalta tämän tutkimuksen kotimaassa Englannissa kuin Suomessa, jossa etnisiä vähemmistöjä on edelleen kovin vähän. Toisaalta voisi olettaa, että Suomessa monet etniset vähemmistöt ovat täysin vailla edustajia politiikassa. Suomalaisissa tutkimuksissa ei ihmisiä erotella etnisyyden mukaan, joten tälle olettamukselle on vaikea etsiä kattavia perusteita puolesta tai vastaan.

Norris ja Lovenduski huomasivat finanssiresurssien merkityksen poliittiseen osallistumiseen vertaamalla Konservatiivi- ja Labour-puolueiden äänestäjien tuloja suhteessa puolueiden jäseniin, ehdokkaisiin ja edustajiin. Kummankin puolueiden äänestäjien tulot olivat huomattavasti pienemmät kuin vaaleissa ehdokkaiksi lähteneillä ja läpipäässeillä. Toisaalta parlamenttiin valittujen ja ehdokkaidenkin välillä oli jonkin verran tuloeroja, joka myös omalta osaltaan tukee sitä havaintoa että tuloilla on vaikutusta politiikassa menestymiseen. (mt, 148.)

Millbrath ja Goel (1977, 96–98) ovat samoilla linjoilla tulojen vaikutuksesta poliittiseen osallistumiseen. Heidän selityksensä on, että erot varallisuudessa on yhdistettävissä muihin sosioekonomisiin ja asenne-eroihin. Varakkaimmilla on yleensä korkeampi koulutustaso, he ovat vuorovaikutuksessa erilaisissa poliittisissa ryhmittymissä, ja heillä on yleensä kehittäviä mielipiteitä, jotka kannustavat osallistumiseen. Poliittisesti aktiivinen kansalaisuus on siis mahdollista vain niille, joiden ei tarvitse taistella päivittäisen elintason ylläpitämisessä.

Toisaalta voi olla vaikea erottaa johtuuko korkea koulutustaso varakkuudesta vai kenties toisinpäin. Suomen tapauksessa useimmissa tapauksissa uskoisin nimenomaan korkean koulutustason vaikuttavan enemmän korkean varakkuuden hankkimiseen kuin korkea varakkuus korkean koulutuksen hankkimiseen. Tätä ajatusta tukee valtiovallan rahoittama kaikille avoin peruskoulutus ja jatkokoulutus, joiden läpäisemiseen ei varallisuus vaikuta samalla tavalla kuin maissa, joissa korkeakoulut ovat maksullisia.

2.2 Sukupuolierot kunnallispolitiikassa

Naisten osuus ehdokkaista on tasaisesti noussut. 1960-luvulla naisehdokkaiden osuus ylitti ensimmäisen kerran 10 prosentin rajan ja on siitä tasaisesti noussut nykyiseen noin 40 prosentin osuuteen. Naisten osuus valituista on poikkeuksetta ollut pienempi kuin naisten osuus ehdokkaista ja vieläpä siten, että naisten osuus äänistä on ollut suurempi kuin naisten osuus ehdokkaista. Tätä voi selittää äänen jakautuminen monille tasavahvoille ehdokkaille, jotka jäävät vaalikynnyksen

alapuolelle. Tämä asetelma on tyypillinen tilanteessa, joissa monilla ehdokkailla on sama potentiaalinen valitsijakunta. (Pikkala 2003, 88–90; Tilastokeskus 2005.) Toisaalta, naisista olennaisesti useammat äänestävät miestä kuin vastaavasti miehistä naista (Helander 2003, 24). Nämä molemmat seikat vaikuttavat olennaisesti naisten menestymiseen vaaleissa.

Naisten osuus suurten puolueitten osalta noudattelee melko tarkalleen samoja yleislinjoja kuin koko maankin naisedustus, lukuun ottamatta Vihreää liittoa ja Vasemmistoliittoa, joissa Vihreillä on huomattavasti korkeampi naisedustus ja Vasemmistoliitolla päinvastoin. Vihreä liitto onkin ainoa puolue, joilla oli enemmän nais- kuin miesehdokkaita vuoden 2004 kunnallisvaaleissa eli 52,9 prosenttia. Vasemmistoliitolla taas oli suurpuolueista pienin suhteellinen osuus naisehdokkaita eli 36,1 prosenttia. (Tilastokeskus 2005.)

Tilastokeskuksen julkistamien tilastojen mukaan vuoden 2008 kunnallisvaaleissa naisten osuus ehdokkaista oli 40,4 prosenttia. Vihreillä oli näissäkin vaaleissa suurin suhteellinen edustus naisia, noin 56,8 prosenttia, ja se oli myös ainoa puolue jonka ehdokkaana oli suhteellisesti enemmän naisia kuin äänioikeutetuissa. Suhteellisesti vähiten naisia oli tällä kertaa Perussuomalaisen ehdokkaina, joiden ehdokkaista vain 25,7 prosenttia oli naisia. (Tilastokeskus 2008a.)

Vuonna 1995 voimaan astunut tasa-arvolaki edellyttää, että kunnallisissa toimielimissä valtuustoa lukuun ottamatta tulee olla miehiä sekä naisia kumpiakin vähintään 40 prosenttia. Tämä laki on edesauttanut naisten pääsemistä vaikuttamaan kunnallisissa toimielimissä. Naisten osuus lautakunnista nousikin vuoden 1993 35 prosentista 47 prosenttiin vuonna 1997. Muutos on vieläkin selkeämpi, jos vertaa naisten osuutta tietyissä aiemmin miesvaltaisissa lautakunnissa, kuten yhdyskuntapalveluiden (esimerkiksi tekninen ja rakennuslautakunta) lautakunnat ja elinkeino- ja maatalouslautakunnat, joista ensimmäisessä naisedustus oli vuonna 1993 vain 19 prosenttia ja jälkimmäisessä vain 22 prosenttia, mutta vuonna 1997 lain tultua voimaan molempien naisedustus oli 44 prosenttia (Pikkala 2003, 94–95).

Toisaalta naisten osuus kyseisten toimielinten puheenjohtajina ei ole noussut samaa tahtia tasa-arvolain voimaantulon jälkeen. Vuonna 1993 kunnallisten toimielimien johtopaikoilla naisia oli 22 prosenttia ja vuonna 1997 vieläkin vain 24 prosenttia. Lisäksi on todettava, että nainen pääsee helpommin johtavaan asemaan kunnallispolitiikassa asumalla kaupungissa, sillä kuuden suurimman kaupungin valtuuston tai lautakuntien puheenjohtajista 32,4 prosenttia oli naisia vuonna 2002, kun koko maan vastaava prosentti oli 23,6. Hallitusten puheenjohtajista naisia ei kuitenkaan ollut yhtään

kuudessa suurimmassa kaupungissa. Onkin huomattavaa, että edelleen tehtävän painoarvon ollessa suuri valitaan tehtävään yleensä mies. Naisia onkin vähiten kunnissa hallituksen puheenjohtajina ja eniten lautakuntien puheenjohtajina. (Pikkala 2003, 95–97.)

Kunnanhallitukseen on ollut naisilta muutenkin vaikeampi päästä kuin lautakuntiin. Anita Haatajan ja Ritva Laihon (1985, 20–26) Tasa-arvoasian neuvottelukunnan monisteista tehdystä tilastaselvityksestä käy ilmi, että vuonna 1985 naisia oli kunnanhallitusten jäseninä 17 prosenttia kun samaan aikaan lautakuntien jäseninä istui 26,7 prosenttia naisia. Kuitenkin uuden tasa-arvolain myötä kunnanhallitusten jäsenistön naisten osuus on noussut yli 40 prosentin ja oli vuonna 2001 jo 46 prosenttia ja lautakuntien naisosuus 48 prosenttia. Tasa-arvolaki ei kuitenkaan ole täysin toiminut, joka näkyy naisten edelleen alhaisesta osuudesta kunnallisten toimielimien johdossa.

Stereotypiat naisista voivat kenties vaikuttaa joidenkin äänestyskäyttäytymiseen. Tämän kaltaisia stereotypioita ovat esimerkiksi, että naiset nähdään usein miehiä tunteellisimmiksi ja vähemmän kunnianhimoisimmiksi. Norris ja Lovenduski (1995, 134–135) saivat kuitenkin omassa tutkimuksessaan tuloksen, että silti enemmistö parlamentin jäsenistä Britanniassa pitää miehiä ja naisia samankaltaisina kyseisten arvojen kohdalla. Joitakin stereotypioihin viittaavia eroja kuitenkin erottui, kuten että yli 35 prosenttia parlamentin jäsenistä piti naisia enemmän välittävinä (caring) ja varsinkin Konservatiivi-puoleen jäsenet pitivät miehiä kunnianhimoisempina (24 %), kovina (28 %) ja päättäväisempinä (28 %). Sekä Labour-puolueen (29 %) ja Konservatiivi-puolueen (36 %) keskuudessa oli suuri joukko, joka piti miehiä armottomampina kuin naisia.

2.3 Poliittisen kokemuksen vaikutus

Resurssit ovat merkittävä poliittista osallistumista selittävä tekijä ja nimenomaan poliittinen kokemus nähdään resursseista merkittävimpinä. Järjestöosallistuminen, sekä poliittisissa että epäpoliittisissa järjestöissä, vaikuttaa ehdokkaaksi rekrytoitumiseen, mutta tutkimustulokset osoittavat yksiselitteisesti, että kaikkein tärkein ominaisuus, joka ehdokkaaksi tai edustajaksi pyrkivällä henkilöllä voi olla, on hänen aiempi edustajakokemus (Kuitunen 2000, 127).

Aiempi kokemus erilaisissa poliittisissa ja epäpoliittisissa järjestöissä on tärkeä tekijä kunnallisvaaliehdokkuuden ja valtuustopaikan tavoittelussa. Vain harvoin paikallispolitiikan huipulle nousee ilman jonkinlaista noviisi- tai kisälliaikaa. Varsinkin varhemmin puoleiden voimakas ote luottamushenkilöistä edellytti nousemista ensin vahvaan asemaan puolue tehtävissä ja sen jälkeen etenemistä kunnalliseksi luottamushenkilöksi. Puolueiden kontrolloiva ote on kuitenkin

osittain viime vuosina irronnut ja kohoaminen ylimpiinkään kunnallisiin valta-asemiin ei välttämättä vaadi vuosien kokemusta puolue- ja järjestötehtävistä. (Helander 2003, 38.)

Toimeliaisuus järjestöissä ja muissa luottamustehtävissä voi täydentää aiemmin hankittua koulutusta tai jopa korvata muodollisen koulutuksen puutetta. KuntaSuomi-kyselyn mukaan peräti 60 prosentilla kunnallisvaaliehdokkaista oli vuonna 1996 ehdokkaaksi astuessaan vähintään yksi kunnallinen luottamustehtävä. Osuus oli vielä suurempi aiemmin valtuustoon pyrkineiden joukossa, joista 82 prosenttia toimi kunnallisissa luottamustehtävissä. (Kuitunen 1999b, 48–49.)

Yleisin rekrytointiväylä muiden kunnallisten luottamustehtävien jälkeen on lautakuntalaitos, mitä reittiä ehdokkaaksi oli päätynyt vuonna 1996 noin 40 prosenttia ehdokkaista. Nykyinen paikka kunnanvaltuustossa on tilastojen mukaan yksi merkittävä seikka kunnallisvaaleissa menestymiselle. Tutkimusten mukaan istuvista edustajista 70,7 prosenttia asettui ehdolle vuoden 1996 kunnallisvaaleissa ja heistä tuli valituksi uudelleen 82,8 prosenttia. Tämä on todella merkittävä osuus, sillä kaikista ehdolla olevista valituksi 1996 vaaleissa tuli vain 25,9 prosenttia. Varsinkin vanhemmat äänestäjät arvostivat aiempaa kokemusta, sillä 18–29 vuotiaista vain 17,7 prosenttia äänesti istuvia edustajia, mutta yli 60-vuotiaissa nykyisiä kunnallisvaltuutettuja äänesti jopa 48,1 prosenttia äänestäjistä.

2.4 *Persoonalliset syyt poliittiseen osallistumiseen*

Persoonalliset syyt poliittiseen osallistumiseen ovat olemassa, mutta toisaalta niitä on vaikea suoraan mitata. Millbrath ja Goel (1977, 45) mainitsee kolme persoonallista syytä, joita on tutkittu poliittisen osallistumisen syinä: asenteet, uskomukset ja luonteenpiirteet. Uskomusjärjestelmä on pohja, jonka mukaan asenteet mukautuvat. Millbrath ei kuitenkaan tämän syvemmin käsittele näitä syitä, johtuen luultavasti näiden syiden tutkimisen vaikeudesta ja vähästä aiemmasta tutkimuksesta. Varsinkin luonteenpiirteiden vaikutus poliittiseen osallistumiseen on melko vaikeasti todistettavissa, koska erilaisia luonteenpiirteitä on kohtuullisen vaikeaa mitata ja eritellä. Asenteiden ja uskomusten kohdalla jonkinlaista erottelua on kuitenkin tehtävissä. Siltikin tässä tutkimuksessa käytän Millbrathin kirjassaan luettelemia luonteenpiirteitä etsittäessä syitä siihen, miksi tietyt ehdokkaat menetyvät tai ainakin uskovat menestyvänsä kunnallisvaaleissa.

Millbrath ja Goel (1977, 76) listaavat 12 tärkeintä poliittiseen osallistumiseen vaikuttavaa syytä, joista tässä tutkimuksessa on käytetty listan neljää ensimmäistä. Ensimmäisenä luonteenpiirteenä listalta löytyy sosiaalisuus ja ulospäinsuuntautumisuus. Poliitikot yleensä näyttäytyvät mediassa

ulospäinsuuntautuneina ja sanavalmiina henkilöinä, mikä johtuu siitä, että sosiaaliset ihmiset osallistuvat keskimääräistä useammin politiikkaan. Sosiaalisuus vaikuttaa myös muuhun osallistumiseen, kuten vapaaehtoistyöhön ja järjestötoimintaan, joista järjestötoiminta onkin yksi tärkeimmistä askeleista kohti politiikkaa. Sosiaalisuutta voidaankin pitää välttämättömänä luonteenpiirteenä poliittiselle osallistumiselle, mutta se ei kuitenkaan ole riittävä selittäjä politiikkaan lähtemiseen.

Toisena luonteenpiirteenä politiikkaan lähtemiseen vaikuttaa ihmisen minäkuva ja itseluottamus. Ihmiset, joilla on korkea itseluottamus ja vahva usko itseensä, lähtevät useammin mukaan politiikkaan. Ylemmän keskiluokan tai sitä korkeamman sosioekonomisen tason edustajilla on yleensä korkeampi itsetunto kuin alemman tulotason ihmisillä. Korkeamman statuksen ihmisillä on todettu olevan enemmän mahdollisuuksia toteuttaa itseään, mikä johtaa korkeampaan itsetuntoon ja uskoon omiin kykyihin. (mt, 78.)

Kolmantena Millbrathin ja Goelin listalla on jämäkkyys, aggressiivisuus ja dominanssi. Näillä luonteenpiirteillä tarkoitetaan ihmisen halua pyrkiä valta-asemaan. Toisin kuin listan kahdessa aiemmassa kohdassa, korkea vallanhimo ei ole merkittävä tekijä politiikkaan päätyemisessä, melkeinkin päinvastoin. Tutkimusten mukaan ihmiset, jotka himoitsevat valtaa, ajautuvat ennemminkin muille yhteiskunnan aloille, joilla valtaa on enemmän jaossa, kuten talous- tai armeijauralle. Jos vallanhimoinen kuitenkin lähtee politiikkaan, hän vain harvoin pääsee politiikassa pitkälle (mt, 79–80.)

Neljänneksi tärkeimmäksi luonteenpiirteeksi Millbrathin ja Goelin teoksessa on löydetty autoritäärisyys. Autoritäärisyyteen kuuluu, että totellaan mutisematta itseään korkea-arvoisempia ihmisiä ja toisaalta odotetaan omien alaisten tottelevan omia käskyjä. Saksalainen loru kutsuu tätä ”pyöräilijän persoonallisuudeksi” – Above they bow, below they kick, eli ylös kumarretaan ja alas potkitaan. Autoritäärisyydellä on todettu olevan negatiivinen vaikutus poliittiseen osallistumiseen. Esimerkiksi, autoritäärisellä ihmisellä on vaikeaa toimia (tasa-arvoisessa) ryhmässä, ja ryhmätoiminnan on todettu nostavan poliittisen osallistumisen astetta. Autoritääriset henkilöt toimivat mielellään ympäristössä, jossa on selkeä arvoasteikko. Tästä hyvänä esimerkkinä toimii äärimmäiseen byrokraatiaan perustuva armeija, jossa ylempiarvoisia tulisi totella kyseenalaistamatta käskyjä. Poliitikassa ei kuitenkaan yleensä ole tämän kaltaisia selkeästi määriteltyjä asemia ja rooleja. Poliitikka on usein monitulkintaista ja autoritääristen ihmisten on siksi vaikea pärjätä

poliittisella kentällä, sillä heillä on yleensä alhainen sietokyky monitulkintaisuuksille. (Millbrath & Goel 1977, 80–83.)

Eräs persoonallinen syy poliittiseen osallistumiseen on psykologinen osallistumisen tunne (psychological involvement). Tällä tarkoitetaan sitä, missä määrin kansalaiset ovat kiinnostuneita politiikasta. Ihmiset, jotka ovat kiinnostuneita politiikasta, aktivoituvat politiikkaan myös useammin. Myös kansalaiset, joilla on mieltymys johonkin puolueeseen, ehdokkaaseen tai asiaan ovat kiinnostuneempia politiikasta. Korkea asema tai koulutus nostaa myös todennäköisyyttä kiinnostua politiikasta. Lisäksi miehet ovat naisia todennäköisemmin kiinnostuneempia politiikasta, varsinkin alemmilla koulutusasteilla. (mt, 46–48.)

Myös Norris ja Lovenduski (1995, 169–171) löysivät viitteitä, että koulutus vaikuttaa positiivisesti kiinnostukseen politiikkaa kohtaan. He tutkivat asiaa kysymällä puoluejäseniltä, olisivatko he valmiita lähtemään parlamenttivaaleissa ehdolle, jolloin 16 prosenttia korkeakoulutetuista ilmoitti olevansa ja vain 9 prosenttia ei-korkeakoulutetuista. Myös väite, että miehet ovat kiinnostuneempia politiikasta saa heiltä tukea. Miehistä 15 prosenttia ilmoitti kiinnostuksensa parlamenttivaalien ehdokkuudesta, mutta naisten kohdalla kiinnostuneita oli vain 7 prosenttia. Tähän naisten alhaiseen prosenttiin voi kyllä osaltaan vaikuttaa Britannian vaalijärjestelmä, jossa vain yksi ehdokas vaalipiiristä valitaan parlamenttiin, mikä osaltaan voi laskea naisten kiinnostusta asettua ehdolle, jos ehdokas olettaa, että valituksi tuleminen on epätodennäköistä.

Poliittisen osallistumisen perimmäiset syyt voi erotella myös esimerkiksi seuraavasti: oman uran edistäminen, ideologiset syyt, julkisten asioiden ajaminen, yhden tai muutaman erityisasian ajaminen tai jonkin ryhmän edustaminen (mt, 168–169). Luultavasti monen poliitikon syyt ovat yhdistelmä näistä kaikista ja harva poliitikko, varsinkaan julkisesti, ilmoittaa poliittisen osallistumisensa syyksi oman uransa edistämisen, vaikka se olisikin hänen lähtökohtainen syynsä poliitikon uralla.

Ehdokkaiden motivaatiotaso on tutkimusten mukaan yllättävänkin matala. Yhdysvalloissa ja Iso-Britanniassa tehtyjen tutkimusten mukaan suurin osa kansalaisista ei tavoittele poliittista uraa ja useat niistä, jotka jossain vaiheessa hoitavat julkisia luottamustehtäviä, luopuvat niistä ilomielin. Kaikki julkiset luottamustehtävät huomioiden, on selvää, että niihin haluavista kansalaisista on puutetta. (Kuitunen 2000, 33.) Kansalaisten oman motivaation merkitys on kunnallisvaaleissa tärkeämpää kuin kansallisissa tai Euroopan tason vaaleissa. Koska ehdokkaiden karsintaan ei ole

tarvetta, nousee kuntalaisten motivaatio ja halu lähteä ehdokkaaksi keskeiseksi rekrytoitumista selittäväksi tekijäksi. Edustuksellisen demokratian toimivuuden kannalta onkin toivottavaa, että ehdokkaat ovat motivoituneita ehdokkuudestaan. On kuitenkin epäselvää, kuinka alhainen motivaatiotason pitää olla, että se alkaa nakertaa edustuksellisen demokratian perusmekanismeja. On myös mahdollista, että motivaatio ei ole korkealla ehdokkaana ollessa, mutta nousee jos ehdokas tulee vaaleissa valituksi. Onkin tutkittu, että vain harva kunnallisvaaliehdokas pyrkii aktiivisesti valtuustoon, mutta valituksi tultuaan kiinnostuvat tehtävästään. (Kuitunen 1999b, 61.)

3. Tutkimusongelmia ja hypoteeseja

Tässä tutkimuksessa tutkitaan muutamia tutkimusongelmia, joiden kaikkien selvittämiseen on pääasiallisena aineistona käytetty allekirjoittaneen Tampereen kaupungin kunnallisvaaliehdokkaille toimittamaa kyselyä, missä oli yhteensä 105 eri kohtaa. Päälimmäisenä tutkimusongelmana tutkimuksessani on Tampereen kunnallisvaaliehdokkaiden omat näkemykset heidän mahdollisuuksista menestyä, ja siihen vaikuttavat tekijät, kunnallisvaaleissa. Tämän tutkimusongelman tiivistää seuraava tutkimuskysymys:

- Onko sosiaalisella taustalla vaikutusta siihen, miten ehdokkaat uskovat pärjäävänsä kunnallisvaaleissa?

Tähän kysymykseen olen etsinyt vastauksia muun muassa kysymyksillä Tampereen ehdokkaiden iästä, sukupuolesta, ammattiasemasta ja puoluejäsenyydestä. Samoin koulutuksella ja aiemmalla poliittisella kokemuksella voi olla merkitystä siihen miten ehdokkaat kokevat omat menestysmahdollisuutensa kunnallisvaaleissa. Tutkimuksen ongelmaa on lähestytty ennenkaikkea siten, että on tutkittu millä tavalla ehdokkaat näkevät omat mahdollisuutensa menestykseen ja todellista menestystä vaaleissa ei missään vaiheessa mitata, eikä se olisi käytännössä mahdollistakaan aineiston anonyymin luonteen takia.

Toinen tutkimusongelma on oikeastaan ensimmäisen tutkimusongelman jatke tai syvennys:

- Vaikuttaako ehdokkaan sukupuoli?

Sukupuolen vaikutusta kunnallisehdokkuudessa käsitellään tässä tutkimuksessa laajalti, koska pidän mielenkiintoisena sitä, miksi näennäisen arvoneutraali attribuutti kuten sukupuoli voi vaikuttaa poliittiseen osallistumiseen. Ehdokkailta itseltään myös kysyttiin, mitä mieltä he ovat miesten ja

naisten mahdollisista eroista kunnallispolitiikan kannalta. Ehdokkailta kysyttiin myös, uskovatko he miesten ja naisten luonteenpiirteissä olevan eroja. Yhdistelemällä näitä sukupuolieroja tutkivia kysymyksiä muihin kysymyksiin voidaan tutkia esimerkiksi uskovatko ehdokkaat, jotka pitivät naisten olevan miehiä enemmän sensitiivisiä (käännetty englanninkielen sanasta *caring*), että naiset myös asettavat perheen usein politiikan edelle. Sukupuolen vaikutuksille kunnallisvaaliehdokkuudessa on varattu aineiston analyysiosuudessa oma lukunsa, mutta miesten ja naisten eroja tutkitaan myös muissakin kohdissa.

Käytännön politiikkaan viittaavia kysymyssarjoja kyselylomakkeessani on vain yksi, jonka tarkoitus on tutkia, vastaavatko ehdokkaiden näkemykset heidän edustamansa puolueen linjauksia. Esimerkkioletuksena pidän näissä asioissa esimerkiksi, että kokoomuksen edustajien enemmistö tukee palveluiden tehostamista yksityistämällä ja Vasemmistoliiton edustajat ovat päinvastaista mieltä. Nämä kysymykset ovat läheisessä yhteydessä oikeisto–vasemmisto-jaottelun kanssa

Tässä tutkimuksessa tutkitaan mitkä asiat vaikuttavat siihen, että tietyt kunnallisvaaliehdokkaat uskovat menestyvänsä kunnallisvaaleissa. Koska ehdokkaiden vaalimenestystä ei voida tämän aineiston pohjalta tutkia suoraan tutkia, tarkastellaan kunnallisvaaliehdokkaiden omia arvioita heidän mahdollisuuksistaan menestyä kunnallisvaaleissa. Kyseessä on siis täysin ehdokkaiden oma subjektiivinen arvio mahdollisuuksistaan vaaleissa, jonka voisi toisaalta laskea mittavaan heidän sisäistä kansalaispätevyyttä. Tämä johtuu siitä, että kansalaispätevyydellä tarkoitetaan myös sitä, kuinka päteviksi henkilöt kokevat itsensä osallistumaan politiikkaan aktiivisesti (Borg 1996, 19). On myös todettu, että ehdokkaiden arvio heidän omasta menestyksestään ei ole täysin tuulesta temmattu, sillä yli joka toinen vuoden 1996 kunnallisvaaleissa läpi menneistä ehdokkaista oli ennen vaaleja ollut varma omasta menestyksestä vaaleissa. Vastaavasti valitsematta jääneistä vain joka kymmenes uskoi, että olisi päässyt vaaleista läpi (Kuitunen 1999b, 74.)

Seuraavaksi esittelen kolme oletusta joiden uskon nousevan esiin aineistosta:

- Sosiodemografinen tausta vaikuttaa siihen, ketkä rekrytoituvat ehdokkaaksi
- Kunnallisvaaleissa. kerääntynyt kokemus poliittisesta toiminnasta vaikuttaa positiivisesti siihen kuinka ehdokkaat kokevat menestyvänsä näissä vaaleissa.

- Korkea yhteiskunnallinen asema eli tässä yhteydessä korkeampi ammattiasema vaikuttaa ehdokkaaksi rekrytoitumiseen.

Esimerkiksi miehet rekrytoituvat useammin kuin naiset ja vanhemmat, poislukien todella vanhat, ihmiset rekrytoituvat useammin kuin nuoret. Iän on todettu vaikuttavan poliittiseen kiinnostuneisuuteen, siten että keski-ikäiset rekrytoituvat politiikkaan nuoria ja vanhoja useammin. Oletan siis, että tutkimani kunnallisvaaliehdokkaat ovat keskimäärin korkeammin koulutettuja kuin muu aikuisväestö Tampereella tai koko Suomessa.

Yksi tärkeimmistä ehdokkuuteen vaikuttavista tekijöistä ovat aiempi kokemus vaaleista, järjestötoiminnasta ja ennenkaikkea aiempi edustajuus kunnanvaltuustossa. Nämä ovatkin Suomen poliittisessa ympäristössä tärkeimmät poliittiset resurssit, sillä raha ei ole samalla tavalla tärkeä resurssi Suomessa kuin jossain muissa maissa, varsinkaan kunnallisvaaleissa, joissa ehdokkaiden pääasiallinen vaalirahoitus tulee puolueilta.

4. Kunnallisvaalien ehdokaskysely

Tämän työn aineistona toimiva kysely kunnallisvaaliehdokkaille toimitettiin syksyllä 2008 ennen kunnallisvaaleja. Kysely toteutettiin internetissä E-lomake-palvelua käyttäen. Vastauksia tuli kaiken kaikkiaan 122, joka on sangen kohtuullinen määrä kun kokonaisuudessaan Tampereella oli ehdokkaana 636 ehdokasta. Ehdokkaista suurempi osa oli miehiä, kun 360 ehdokasta oli miehiä ja naisia 276. Naisten osuus ehdokkaista Tampereella oli 43,4 prosenttia. Tampereella oli siis enemmän naisehdokkaita verrattuna koko Suomeen, sillä koko maassa naisehdokkaiden osuus jäi 40,4 prosenttiin (tilastokeskus 2008a).

Tavoitteena oli saada kyselyyn mahdollisimman monta vastausta ja olenkin varsin tyytyväinen saavutettuun 19,2 prosenttiin. Aineisto ei ole tilastollisesti täysin vertailukelpoinen, koska otokseni ei vastaa suhteellisesti kaikkia Tampereen kunnallisvaaliehdokkaita, vaikkakin vastauksia tuli esimerkiksi ikäjakauman perusteella tasaisesti sekä nuorilta että vanhoilta ehdokkailta. Kuitenkin esimerkiksi naisilta tuli enemmän vastauksia kuin miehiltä, vaikka heitä oli vähemmän ehdolla vaaleissa. Naisvastaajien osuus, 66 vastaajaa, vastaa siis noin 23,9 prosenttia kaikista Tampereella ehdolla olleista naisista, kun taas miesten osalla vastausprosentti jäi noin 15,5 prosenttiin, kun miesehdokkaista kyselyyn vastasi 56 ehdokasta.

Kyselyn vastaajien keski-ikä oli hieman alle 43 vuotta, joka on jonkin verran alhaisempi kuin Tampereen ehdokkaiden keskimääräinen keski-ikä, joka oli näissä vaaleissa 45.8 ikävuotta. Neljän puolueen osalta, kokoomus, SDP, vihreät ja Vasemmistoliitto, joilla oli käytännössä täysi lista ehdokkaita, vastauksia tuli eniten. Näiden puolueiden kaikista ehdokkaista kyselyyn vastasi 20–32 prosenttia, Vasemmistoliiton ehdokkaiden ollessa aktiivisimpia. Muiden puolueiden osalta vastauksia tuli vain muutamilta ehdokkailta. Lisäksi kymmenen vastaajaa ilmoitti olevansa sitoutumaton. Suomen Kommunistisen Puolueen ehdokkaista ei vastannut kukaan, kuten ei myöskään kukaan alle viidellä ehdokkaalla mukana olleiden Suomen Senioripuolueen, Suomen Työväenpuolueen ja Svenska Folkpartietin ehdokkaista.

Kyselyssäni on paljon samankaltaisia kysymyksiä kuin vuonna 2000 toimitetussa kuntavaalikyselyssä, joka kuuluu Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston toimittamaan KuntaSuomi 2004 –aineistoon (Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2009). Kyseinen kysely toimitettiin vuonna 2001 ja tutkittavana oli 47 kuntaa ympäri Suomen, lukuunottamatta Ahvenanmaata, joka itsehallintonsa ja väestönsä kautta eroaa manner-Suomesta. Vastaajia oli kaiken kaikkiaan 3591, eli 64,3 prosenttia kaikista ehdokkaista. Sen pohjalta erilaisia tutkimuksia ovat tehneet muun muassa Voitto Helander, Soile Kuitunen ja Sari Pikkala, joiden kaikkien tutkimuksia on tässä tutkimuksessa käytetty lähteenä.

Päädyn KuntaSuomi-aineiston tapaisia kysymyksiä omassa kyselyssäni, koska ajattelin näin saavani tehtyä pitkäikäisvertailua aiempien kunnallisvaalitutkimusten kanssa, en siksi että se olisi ollut helppo tapa toteuttaa kunnallisvaaliehdokkaiden kysely. Kysely ei muutenkaan vastaa sanasta sanaan ja pilkusta pilkkuun KuntaSuomi-aineiston kyselyä. Lisäksi omassa kyselyssäni oli myös pelkästään tähän tutkimukseen kehitettyjä kysymyksiä.

Opiskelijan resurssit huomioon ottaen, en missään vaiheessa asettanut tavoitteekseni tehdä kattavaa otantaa kaikista Tampereen kunnallisvaaliehdokkaista ja toimittamalla kyselyn kaikille ehdokkaille toivoin saavani mahdollisimman monta vastausta. Uskoin näin saavani laajemman, joskin hieman epätarkemman, aineiston käytettäväkseni. Vastausprosentti sinänsä oli suhteellisen huono ja vastaajien joukosta, suhteessa kaikkiin ehdokkaisiin, tuli lisäksi jonkin verran vinoutunut, eikä siitä näinollen varmasti voi tehdä tarkkoja johtopäätöksiä laajemmassa mittakaavassa kaikkiin Tampereen eikä muidenkaan kuntien kunnallisvaaliehdokkaisiin. Haluankin korostaa, että kun jatkossa käytän sanaa *ehdokkaat* kuvaillessani tutkimukseni tuloksia, tarkoitan nimenomaan vain tätä kyseistä vastaajien joukkoa, enkä kaikkia Tampereen kunnallisvaaliehdokkaita. Siltikin, vaikka

otos ei olekaan kattava, uskon kokoamani aineiston tuovan esille monia mielenkiintoisia näkökulmia aiheesta.

Seuraavissa luvuissa käyn läpi ehdokkaiden vastauksia eri näkökulmista. Lukujako vastaa suurimmalta osin teoriaosuudessa käytettyä lukujakoa, mutta joissakin luvuissa esiintyy myös rinnakkaisuuksia ja päällekkäisyyksiä aiheiden kesken. Sukupuolien välisiä eroja esimerkiksi käydään läpi lähes joka luvussa, mutta myös omassa erityisesti naisen asemaan kunnallispolitiikassa käsittelevässä luvussa. Tämän luvun taustalla ovat kyselyssä tehdyt naisten asemaan tiedustelevat kysymykset. Tutkimukseni tulokset ovat pääosin esitetty ristiintaulukointena, joita vertaan aiemmissa tutkimuksissa löydettyihin vastaavan aiheen tuloksiin. Suurin osa tuloksista on esitetty prosentteina, joiden koin tuovan paremmin esiin sen mitä tutkimuksessani on lähdetty hakemaan, kuin jos tulokset olisi esitetty tiettyjen vastauksien tarkan lukumäärän mukaan.

4.1 ***Sosiodemografinen tausta***

Vastauksia tuli tasaisesti kaiken ikäisten ehdokkaiden joukosta ja jopa kaksi 1930-luvulla syntynyttä ehdokasta vaivautui vastaamaan, joka on melko kunnioitettavaa. Ennakkoon pelkäsin saavani vastauksia pääosin nuorilta ja nimenomaan korkeakouluopiskelijoilta, jotka haluavat tukea opiskelijakollegan tutkimustyötä, mutta yllätyksekseni vastauksia tuli tasaisesti kaikista ikäryhmistä. Toisaalta suurin osa vanhemmista vastaajista oli ylemmän tai alemman korkeakoulututkinnon suorittaneita. Nuorimmasta ikäluokasta suurin osa oli ylioppilaita ja noin 35 prosenttia oli korkeakoulututkinnon suorittaneita.

Oheisesta taulukosta löytyy vastaajien ikäjakauma ja eri ikäluokkien prosenttiosuudet kaikkien vastaajien ryhmästä. Ikäjakauma on muuten jaoteltu 15 vuoden ikäjakaumin, lukuunottamatta ensimmäistä, toista ja viimeistä ryhmää. Ensimmäiseen ikäryhmään kuuluvat ne ehdokkaat, jotka eivät olleet vielä vaalikelpoisia viimekertaisissa kunnallisvaaleissa, mistä johtuen toinen ikäryhmä on vuoden muita lyhyempi. Viimeiseen ikäryhmään kuuluu ne ehdokkaat, jotka ovat ylittäneet keskimääräisen poliittisen kiinnostuksen vähenemisen rajakohdan. Koko aineiston vanhin vastaaja oli 78-vuotias.

Taulukko 1. Vastaajien ikäjakauma 15 ikävuoden välein.

	Lukumäärä	Prosentiosuus
21-vuotias tai nuorempi	4	3,3
22-35	42	34,4
36-50	34	27,9
51-65	37	30,3
66+	5	4,1
Yhteensä	122	100,0

Siviilisäädyn on todettu vaikuttavan kunnallisvaaliehdokkuuteen siten, että perheelliset hakeutuvat politiikkaan yksineläjiä huomattavasti useammin. Perheelliset ovat myös huomattavasti väestöosuuttaan vahvemmin edustettuina kunnallispolitiikassa ja kunnallisissa luottamuselimissä, sillä neljä viidestä valtuutetuista on naimisissa tai avoliitossa olevia. (Helander 2003, 25.) Omassa aineistossani avio- tai avoliitossa eläneitä ei löytynyt aivan näin suurta määrää, sillä vain 62 prosenttia vastaajista oli perheellisiä. Aiempia tutkimuksia alemman tuloksen varmasti selittää suuri opiskelijavastaajien osuus, joista varmaankin suurin osa on naimattomia. Opiskelijoita oli vastaajista noin joka viides. Siltikin prosentti on huikesti suurempi kuin Tampereen aikuisväestön naimisissa olevien osuus keskimäärin, joka on hieman alle 40 prosenttia (tampere.fi 2008, 26).

Siviilisäädyllä oli joka tapauksessa jonkin verran vaikutusta siihen, kuinka ehdokkaat kokivat menestyvänsä vaaleissa. Naimattomien joukossa oli huomattavasti enemmän niitä, jotka eivät nähneet menestymismahdollisuuksiaan näissä vaaleissa hyvänä. Kun 69 prosenttia naimattomista oli melko tai täysin varma ettei menestyisi näissä vaaleissa, parisuhteessa eläjien joukossa samaan ryhmään kuului 45 prosenttia vastaajista.

Taulukko 2. Ehdokkaiden siviilisäädyn vaikutus heidän uskoonsa menestymismahdollisuuksistaan näissä vaaleissa (%).

	Kuinka varmoja ehdokkaat ovat valituksi tulemisesta			
	Varma, että tulen valituksi	En osaa sanoa	Varma, että en tule valituksi	N
Naimisissa/Avoliitossa	16	39	45	75
Naimaton	13	19	69	32
Muu (leski/eronnut)	33	33	33	15
Kaikki	17	33	50	122

Ehdokkaiden ikäjakaumaa koskevat tulokset tukevat myös sitä oletusta, että kiinnostus politiikkaan laskee tietyn iän jälkeen. Laajinta kiinnostusta politiikkaa kohtaan ihminen tuntee keski-ikäisenä ja

45–65-ikävuoden välillä, jonka jälkeen kiinnostuneisuudessa alkaa jyrkkä lasku (Millbrath & Goel 1977, 114). Yli 66-vuotiaita ehdokkaita oli vastaajista vain viisi ja oletan, että myös kaikkien Tampereen ehdokkaiden joukossa ehdokasmäärän lasku alkaa tässä kohtaa. Siitä kertoo myös tilastot Pirkanmaan vaalipiirissä vuoden 2008 kunnallisvaaleissa, jossa yli 65-vuotiaita ehdokkaita oli vähemmän kuin yhdessäkään viiden vuoden välein jaetussa nuoremmassa ikäryhmässä 30–34-vuotiaisiin asti. Tampereen ehdokkaiden keski-ikä näissä vaaleissa oli 45,8 vuotta (Tilastokeskus 2008b.) Tässä kohtaa huomaa myös, että aineistoni on nuorien ehdokkaiden osalta vahvasti vinoutunut, sillä heitä on jopa enemmän kuin 45–65-vuotiaita. Tämä varmasti selittyy tämän työn luonteella, sillä moni opiskelijaehdokas ja nuori korkeakoulutettu ehdokas on luultavasti mielellään vaivautunut vastaamaan kyselyyn, jota käytetään päättötyön tekemiseen.

Kuten aiemmin jo todettiin, vastaajien sukupuolijakauma oli suhteellisen tasainen, sillä naisia vastaajista oli 66 ja miehiä vastaavasti 56. Naisvastaajat olivat enemmistö vanhemmissa ikäluokissa ja vastaavasti miehiä oli enemmän nuoremmassa ikäryhmässä. Naisia oli tässä kyselyssä jonkin verran enemmän kuin ehdokkaana keskimäärin, sillä vuoden 2008 kunnallisvaaleissa naisia oli koko maassa ehdokkaista 40,4 prosenttia (Tilastokeskus 2008a).

Tarkasteltaessa vastaajien ammattiasemaa huomattiin, että lähes joka neljäs vastaajista oli ylempiä toimihenkilöitä, 24 prosenttia. Seuraavaksi suurin ryhmä oli opiskelijat, mihin kuului 21 prosenttia vastaajista. Kolmanneksi suurin ryhmä oli työntekijät, joka käsitti 16 prosenttia vastaajista. Muut ammattiryhmät olivat alemmat toimihenkilöt (10 %), yrittäjät (9 %), johtavassa asemassa olevat (8 %), eläkeläiset (6 %), työttömät (3 %) ja kotiäidit tai –isät (3 %). Opiskelijat ovat selkeästi yliedustettuina, sillä heidän osuus Tampereen väestöstä ei ole kuin noin 11 prosenttia. Eläkeläiset taas ovat selkeästi aliedustettuina, sillä heidän osuus Tampereen väestöstä on noin neljännes. Työttömiäkin on tässä otoksessa puolet vähemmän kuin Tampereella (tampere.fi 2009b, 16.) Tampereen kaupungin tilastoista ei löytynyt tietoja toimihenkilöiden tai työntekijöiden suhteellisesta määrästä, mutta epäilen että Tampereen aikuisväestöstä 34 prosenttia olisi ylempiä tai alempia toimihenkilöitä. Jos käytetään vertailukohtana Soile Kuitusen (1999a, 26) koko maan kattaneen tutkimuksen lukuja niin huomataan, että toimihenkilöammateista rekrytoituu kunnallisvaaliehdokkaaksi heidän väestöosuuttaan suurempi joukko. Kuntalaisista toimihenkilöitä on noin 23 prosenttia. Jos lasketaan johtavassa asemassa olevat lisäksi toimihenkilöiden joukkoon, kuten Kuitunenkin on tehnyt, nousee toimihenkilöiden osuus otoksessa 42 prosenttiin, joka on selkeästi enemmän kuin heidän suhteellinen väestöosuutensa.

Vastaajien koulutusaste oli keskimäärin melko korkea ja varmasti suhteellisesti korkeampi kuin kaikkien ehdokkaiden koulutusaste. Tälle olettamukselle antaa osittaista tukea tilastot koko maan ehdokkaista, joista korkeakoulututkinnon oli suorittanut kaksi viidestä (Tilastokeskus 2008a). Tampereen ehdokkasiin en voinut valitettavasti verrata, sillä Tampereen kaupungin kokoamat tilastot Tampereen ehdokkaista olivat varsin suppeat, eikä heiltä pyydettyänsäkään saanut laajempia tilastoja. Lisäksi tilastokeskuksen tilastoista ei kaupunkikohtaisia tietoja ehdokkaista löytynyt, siksi päädyin vertaamaan vastaajien koulutusastetta koko Suomen ehdokkaiden koulutusasteeseen. Reilut 60 Prosenttia vastaajista oli suorittanut joko alemman tai ylemmän korkeakoulututkinnon. Naisten osalta tämä osuus oli vielä suurempi, sillä naisista yli 72 prosenttia oli suorittanut vähintään alemman korkeakoulututkinnon. Miesehdokkaiden koulutusaste oli muutenkin naisia alempi. Ehdokkaista, jotka olivat suorittaneet korkeintaan ylioppilastason koulutuksen, miehiä oli noin 78 prosenttia. Kansakoulun suorittaneissa oli ainoastaan miehiä.

Näiden lukujen perusteella voidaan todeta, että Tampereen kunnallisvaaliehdokkaat eivät ainakaan koulutustaustansa perusteella vastaa koko Tamperetta, sillä Tampereella ei keskimäärin ole näin paljon korkeakoulututkinnon suorittaneita. Tälle olettamukselle antaa tukea Tampereen kaupungin väestötilastot. Tampereen kaupungin tilastojen mukaan 15 vuotta täyttäneistä vähintään alimman korkeakoulututkinnon oli suorittanut vuonna 2007 noin 30 prosenttia. Vähentämällä alle 18-vuotiaat laskuista korkeakoulutettujen prosenttiosuudeksi saadaan hieman yli 31 prosentin osuus (Tampere.fi 2009a.) Näiden tilastojen mukaan väestön koulutusaste olisi siis noin puolet alhaisempi kuin kunnallisvaaliehdokkaiden.

Toisaalta, epäilen että kyselyni vastaajien joukko on tässä kohtaa taas vahvasti vinoutunut ja kaikki ehdokkaat huomioon ottaen koulutusteisuusaste olisi alempi. Uskon silti, että ehdokkailla keskimäärin on korkeampi koulutus kuin äänioikeutetuilla. Tätä tukee myös Tilastokeskuksen vuoden 2008 kunnallisvaaleista kokoamat koko Suomea koskevat tilastot, joiden mukaan 26,3 prosenttia äänioikeutetuista olisi suorittanut vähintään alemman korkeakoulututkinnon, kun kunnallisvaaliehdokkaissa alemman korkeakoulu- tai korkeamman tutkinnon oli suorittanut 42 prosenttia ehdokkaista (Tilastokeskus 2008a). Joko Suomen väestön koulutusaste on 12 vuodessa kohonnut radikaalisti tai sitten kyseessä on rakenteellinen muutos, sillä viime kunnallisvaalien koulutusluvut ovat huomattavasti korkeammat kuin vuoden 1996 kunnallisvaalien aikaan. Vuoden 1996 kunnallisvaaleissa KuntaSuomi-tutkimusten mukaan vain 23 prosenttia ehdokkaista olivat korkeakoulutettuja ja kaikista vähintään 20-vuotiaista kuntalaisista vain 9 prosenttia. (Grönlund 1999, 102.)

4.2 *Poliittinen kokemus*

Ehdokkaiden poliittista kokemusta, tai ennen kaikkea kokemusta eri vaali-instituutiosta, tutkittiin neljällä eri kysymyksellä, joista yksi oli kolmiosainen:

- Montako kertaa olette aiemmin ollut kunnallisvaaliehdokkaana?
- Oletteko ollut ehdokkaana seurakuntavaaleissa, eduskuntavaaleissa tai europarlamenttivaaleissa kunnallisvaalien lisäksi?
- Oletteko istuva kunnallisvaaliedustaja?
- Oletteko ollut mukana järjestötoiminnassa?

Hieman alle puolet eli 48 prosenttia ehdokkaista oli ensimmäistä kertaa ehdolla näissä vaaleissa. Kerran aiemmin kunnallisvaaliehdokkaana oli ollut noin 20 prosenttia kaikista vastaajista. Joka kymmenes ehdokas oli kolmatta kertaa ehdolla ja 8 prosenttia oli ollut jo kolme kertaa aiemminkin kunnallisvaaliehdokkaana. Kokeneinta kaartia, eli neljä kertaa tai useammin ehdokkaana olleita edusti noin 14 % vastaajista. Näistä prosenttisouuksista varsinkin ensikertalaisten osuus poikkeaa vuoden 2000 kunnallisvaalien ehdokkaiden vastaavista, joiden joukosta noin 34 prosenttia oli ensimmäistä kertaa ehdokkaana (Helander 2003, 38).

Iästään johtuen 21-vuotiailla ja sitä nuoremmilla ehdokkailla ei ole ollut aiemmin edes mahdollisuutta olla ehdokkaana kunnallisvaaleissa, mutta heidät on silti jätetty mukaan taulukkoon 3. Ikä ja ehdokkuuksien lukumäärä korreloivat melko suoraan keskenään, vaikka 22–35-vuotiaissa olikin hieman vähemmän uusia ehdokkaita kuin sitä seuraavassa ikäryhmässä. Selkeästi kokeneinta joukkoa olivat 51–65-vuotiaat, joista suurempi osuus oli useammin kuin neljä kertaa ehdolla olevia kuin ensikertalaisia. On aivan luonnollista, että vanhemmilla ehdokkailla on enemmän ehdokkuuksia kuin nuoremmilla, onhan heillä jo ikänsä puolesta ollut huomattavasti useampia mahdollisuuksia asettua ehdolle kunnallisvaaleissa kuin nuoremmilla kollegoillaan.

Taulukko 3. Ehdokkaiden aiemmat kunnallisvaaliehdokkaudet jaoteltuna iän mukaan prosenttiosuuksiin (%).

	Montako kertaa olette aiemmin ollut kunnallisvaaliehdokkaana?					
	0	1	2	3	4 tai useammin	N
21-vuotias tai nuorempi	100	0	0	0	0	4
22-35	57	26	12	5	0	42
36-50	59	21	6	6	9	34
51-65	27	14	11	16	32	37
66+	20	20	20	0	40	5
Kaikki	48	20	10	8	14	122

Iän ja ehdokkuuslukumäärän välinen Pearsonin korrelaatiokerroin 0,471.

Ensi kertaa kunnallisvaaleissa ehdolla olleilla poliittinen kokemus muistakin vaaleista oli minimaalinen. Vain kaksi ehdokasta ensikertalaisista oli ollut ehdolla muissa vaaleissa, molemmat eduskuntavaaleissa. Seurakuntavaaleissa oli kaikista ehdokkaista ollut ehdolla reilut 12 prosenttia. Eduskuntavaaliehdokkaaksi oli koko joukosta uskaltanut noin 11 %. Europarlamenttivaaleissa ehdokkaana olemisesta kokemusta oli vain kolmella vastaajista.

Soile Kuitunen (2000, 117) havainoi tutkimuksessaan vuoden 1996 kunnallisvaaleista, että seurakuntavaalien ehdokkuus lisäsi vaaliehdokkaiden aktiivisuutta: ensi kertaa valtuustoon pyrkivillä oli huomattavasti vähemmän kokemusta seurakuntavaaleista kuin niillä ehdokkailla, joilla oli jo aiemmin kokemusta kuntavaaliehdokkuudesta. Tätä väittämää tukee myös oma aineistoni, sillä uusista ehdokkaista kukaan ei ollut ollut ehdokkaana seurakuntavaaleissa, mutta aiemmin kunnallisvaaliehdokkaana olleista 24 prosenttia oli ollut ehdokkaana myös seurakuntavaaleissa.

Kuitunen (2000, 116) huomasi myös, että sosialististen puolueiden, eli Vasemmistoliiton ja sosiaalidemokraattien, ehdokkailla oli vuonna 1996 keskimäärin useammin takanaan aiempia ehdokkuuksia kuin ei-sosialististen puolueiden ehdokkailla. Tällekin huomiolle antaa aineistoni tukea, sillä Vasemmistoliiton ja SDP:n ehdokkailla oli huomattavasti enemmän aiempia ehdokkuuksia kuin muiden puolueiden edustajilla. Se on kenties selitettävissä vasemmistopuolueiden ehdokkaiden muita korkeammalla järjestöosallistumisella, jonka on aiemmissa tutkimuksissa havaittu vaikuttavan poliittista rekrytoitumista lisääväksi (ks. esim. Kuitunen 2000, 111).

Kuten mainitsin, on huomattu, että järjestöosallistumisella on tärkeä vaikutus kunnallisvaaliehdokkaaksi rekrytoitumiseen, ja se olikin helposti luettavissa myös tämän tutkimuksen aineistosta. Vain joka kymmenes vastaajista ilmoitti, ettei heillä ole lainkaan kokemusta järjestötoiminnasta. Vastaavasti jopa 46 prosentilla vastaajista löytyi yli kymmenen vuoden kokemus järjestötoiminnasta. Järjestökokemuksen merkittävä vaikutus kunnallisvaaliessa näkyy myös istuvien edustajien huomattavassa järjestökokemuksessa, sillä istuvista edustajista 88 prosenttia ilmoitti toimineensa eri järjestöissä yli kymmenen vuoden ajan. Myös se kuvaa järjestötoiminnan vaikutusta poliittiseen rekrytoitumiseen, että aiemmin ehdokkaana olleilla oli huomattavasti enemmän järjestökokemusta kuin ensi kertaa ehdolla olleilla. Aiemmin ehdokkaana olleista lähes kahdella kolmanneksella oli takanaan yli kymmenen vuotta järjestötoiminnassa, kun vastaavasti ensi kertaa ehdolla olevista vain joka neljännellä ehdokkaalla oli yhtä paljon kokemusta järjestötoiminnasta.

Taulukko 4. Aiemman ehdokkuuden vaikutus ehdokkaiden järjestökokemukseen (%).

	Kokemus järjestötoiminnasta					N
	Ei kokemusta	1-2 vuotta kokemusta	3-5 vuotta kokemusta	6-10 vuotta kokemusta	yli 10 vuoden kokemus	
Uusi ehdokas	14	17	29	14	27	59
Aiempi ehdokas	6	5	14	11	63	63
Kaikki	10	11	21	12	46	122

Usko omiin läpikäymismahdollisuuksiin vaaleissa oli merkittävästi suurempi niillä ehdokkailla, jotka olivat läpäisseet seuran viime kunnallisvaaleissa. Istuvista edustajista 63 prosenttia uskoi varmasti tai melko varmasti pääsevänsä uudestaan valtuustoon ja vain yksi ehdokas epäili itseään ja oli melko varma, että ei pääse läpi vaaleissa. Ehdokkaiden odotukset vastaavatkin melko paljon todellisuutta, sillä istuvat ehdokkaat tulevat valituksi huomattavasti useammin kuin ei-istuvat. Toisaalta ei-istuvista ehdokkaista 57 prosenttia oli täysin tai melko varma, että he eivät mene läpi näissä vaaleissa. Vain reilu 10 prosenttia tästä ryhmästä oletti melko varmasti pääsevänsä läpi, mutta kukaan ei-istuvista ehdokkaista ei ollut täysin varma läpimenostaan. Kyseiset luvut ovat aika lailla samassa linjassa aiempien kunnallisvaalitutkimusten kanssa. Vuoden 1996 kunnallisvaaliehdokkaille tehdyssä kyselyssä 58 prosenttia istuvista edustajista oli varma läpimenostaan. Ei-istuvista 52 prosenttia oli epävarma läpimenostaan. (Kuitunen 1999b, 74–75.)

Aiemmat ehdokkuudet kunnallisvaaleissa nostivat luottamusta siihen, että tulisi valituksi, mutta vasta neljä kertaa tai useammin ehdokkaana olleiden ryhmässä ero nousi merkittävästi. Tässä

ryhmässä reilut 40 prosenttia ehdokkaista uskoi tulevansa valituksi, kun vähemmän kokeneiden ehdokkaiden luottamus omiin mahdollisuuksiin liikkui 16–20 prosentin välillä. Ensimmäistä kertaa ehdolla olleista kymmenesosa oli melko varma läpikäymisestä, joten selkeästi pelkkä ehdokkuus ja varsinkin useat ehdokkuudet kunnallisvaaleissa nostivat uskoa vaalimenestykseen. Samaan tulokseen päätyi myös Soile Kuitunen (2000, 116) vuoden 1996 kunnallisvaaliehdokkaiden analyysissä, joka huomasi, että vähintään kolme kertaa ehdokkaana olleissa oli noin puolet enemmän vaalimenestyksestään varmoja kuin ensi kertaa vaaleissa ehdolla olevissa.

Kuten ylhäällä olevasta taulukosta 4 on luettavissa, kaiken kaikkiaan uusia ehdokkaita vastaajista oli lähes puolet, eli 59 ehdokasta, ja aiemmin ehdokkaita olleita 63. Kaikista vähintään yhden kerran ehdokkaana olleista vastaajista 24 prosenttia uskoi läpimenoonsa. Vertailuaineistossa vuoden 1996 kunnallisvaaleista aiemmin ehdokkaana olleet uskoivat menestykseensä hieman enemmän (29 %) kuin nyt, kuten myös uudet ehdokkaat (18 %), mutta tulos on silti molemmissa tutkimuksissa sama, että aiempi vaaliehdokkuus vaikuttaa jonkin verran uskoon omasta vaalimenestyksestä.

Ikä sen sijaan merkitsi jonkin verran enemmän, vaikkakin molemmat 30-luvulla syntyneet ja enemmistö 50-luvulla syntyneistä olivat melko varmoja, että eivät tule valituksi. Varsinkin 40- ja 60-luvulla syntyneissä usko omiin kykyihin oli kova, kun taas nuorimmissa ikäluokissa usko menestykseen oli paljon heikompaa. Kaikista vastaajista 33 prosenttia vastasi ”en osaa sanoa” kysymykseen omista mahdollisuuksista läpimenoon. Epätietoisia löytyi tasaisesti kaikista ikäluokista ja jännittävästi kaksi kertaa aiemmin ehdolla olleista löytyi suhteellisesti eniten epätietoisia ehdokkaita. Taulukosta 5 käy lisäksi ilmi, että naiset uskoivat läpimenoonsa miehiä useammin, joka on varsin yllättävää ja poikkeaa aiemmista tutkimuksista. Vuoden 1996 vaaleissa miehistä 28 prosenttia ja naisista 21 prosenttia uskoi menestyvänsä vaaleissa (Kuitunen 1999b, 75).

Taulukko 5. Ehdokkaiden luottamus läpimenoon näissä vaaleissa jaoteltuna sukupuolen, edustajanpaikan, syntymävuoden ja aiemman ehdokkuuden mukaan (%).

	Kuinka varma olette läpimenoostanne näissä kunnallisvaaleissa?					
	Täysin varma	Melko varma	En osaa sanoa	Melko epävarma	Täysin epävarma	N
Nainen	6	15	35	35	9	66
Mies	0	13	30	36	21	56
Istuva edustaja	25	38	31	6	0	16
Ei istuva	0	10	33	40	17	106
Syntynyt 1930-1939	0	0	0	100	0	2
Syntynyt 1940-1949	14	29	19	29	10	21
Syntynyt 1950-1959	0	4	46	25	25	24
Syntynyt 1960-1969	5	23	36	23	14	22
Syntynyt 1970-1979	0	3	43	40	13	30
Syntynyt 1980-1989	0	17	17	52	13	23
Uusi ehdokas	0	10	32	42	15	59
Aiempi ehdokas	6	17	33	29	14	63
Kaikki	3	14	33	35	15	122

Myös ammattiasemalla oli jonkin verran vaikutusta siihen, minkälaisiksi ehdokkaat näkivät mahdollisuutensa näissä vaaleissa. Vain ammattiasemakseen johtavan aseman ilmoittaneissa oli ehdokkaita, jotka uskoivat täysin varmasti pääsevänsä läpi näissä vaaleissa. Johtavassa asemassa olleista kymmenestä vastaajasta neljä uskoi pääsevänsä varmasti läpi. Melko varmasti valitsemiseensa uskoneita löytyi jo muistakin ammattiryhmistä yrittäjien ollessa vakuuttuneimpia omasta menestyksestään, kun 40 prosenttia yrittäjistä uskoi melko varmasti läpipääsymahdollisuuksiinsa. Toisaalta eläkeläiset olivat kolmanneksi eniten itseensä uskonut ryhmä, joka ei ainakaan suoraan tue sitä hypoteesiä, että korkea ammattiasema lisää uskoa omiin mahdollisuuksiin. Tätä tukee myös se havainto, että ylemmistä toimihenkilöistä 52 prosenttia vastasi ”ei osaa sanoa” ja 41 prosenttia uskoi melko tai täysin varmasti ettei ole pääsemässä läpi.

4.3 *Ideologiat ja asenteet*

Suomessa puoluejaottelua on jo pitkään kuvattu vasemmisto–oikeisto -ulottuvuudella. Tällä jaolla on tosin viime vuosina ollut entistä vähemmän merkitystä. Esimerkiksi Paavo Lipposen johtamat kaksi niin kutsuttua sateenkaarihallitusta käsittivät puolueita poliittisen kentän laidasta laitaan. Siksi esimerkiksi Voitto Helander (2003, 28) on sitä mieltä, että tällä yli kaksi vuosisataa kattavalla ideologisella perusjaolla on katsottu olevan yhä vähemmän tosiallista merkitystä vallankäytöllisessä mielessä. Yleispuolueistumisen ja ideologioiden heikkeneminen on johtanut siihen, että oikeiston ja vasemmiston tarkastelulla on entistä vaikeampaa hahmottaa olennaisia yhteiskunnan aatteellisia

perusjakoja. Esimerkiksi sellaiset puolueet kuten vihreät ja Perussuomalaiset on huomattavan vaikea asettaa oikeisto–vasemmisto -akselille.

Vastaajien sijoittumisesta poliittiselle asteikolle voi tehdä johtopäätöksen, että kyseessä oli hieman liikaa vasemmistopainotteinen otos, sillä jopa 62 prosenttia vastaajista koki kuuluvansa keskusta-vasemmistoon tai vasemmistoon. Tämä poikkeaa selkeästi todellisuudesta, koska esimerkiksi vuoden 2000 kunnallisvaaleissa koko Suomen osalta suurempi osa ehdokkaista, eli 37 prosenttia vastaan 32 prosenttia, tunsivat kuuluvansa oikeistoon. Kokoomuksen menestyksen viime vuosien vaaleissa voisi olettaa vielä jopa nostaneen oikeistoon suuntautuvien ehdokkaiden määrää. Tampere ei myöskään ole mitenkään erityisen vasemmistolainen kaupunki, mikä voisi selittää ehdokkaiden vasemmistopainotteisuutta, sillä kokoomus oli näissäkin vaaleissa Tampereen suurin puolue 27 prosentin äänisaalillaan. Jos tarkastellaan eri puolueiden ehdokasmääriä Tampereella näissä vaaleissa, niin huomataan, että vasemmistoon kuuluvilla Vasemmistoliitolla, kommunisteilla, työväen puolueella ja sosiaalidemokraateilla oli 235 ehdokasta suhteessa oikeiston 150 ehdokkaaseen (kokoomus, kristillisdemokraatit ja RKP). Lisäksi kuten taulukosta 6 on luettavissa, vihreiden vastaajista moni oli kallellaan vasemmistoon. Nämä seikat ovat varmasti osaltaan vaikuttaneet siihen, että vastaajajoukko oli jonkin verran koko maahan verrattuna vasemmistopainotteisempi.

Taulukko 6. Ehdokkaiden jakautuminen oikeisto–vasemmisto akselille jaoteltuna puolueen mukaan (%).

	Sijoitus oikeisto–vasemmisto akselilla?					N
	Oikeisto	Oikeisto-Keskusta	Keskusta	Keskusta-vasemmisto	Vasemmisto	
SDP	0	0	5	85	10	20
Sitoutumaton	0	20	10	60	10	10
Keskusta	0	25	75	0	0	4
Kokoomus	33	33	7	15	11	27
Kristillisdemokraatit	0	100	0	0	0	1
Vihreät	0	8	40	48	4	25
Vasemmistoliitto	0	9	0	31	59	32
Perussuomalaiset	33	0	67	0	0	3
Kaikki	8	15	16	40	21	122

Yleispuolueistumisesta ja puolueiden vasemmisto–oikeisto -akselille asettamisen vaikeudesta kertoo aika selkeää kieltä se, että esimerkiksi kokoomuksen ehdokkaita löytyi kaikista viidestä kohdasta oikeiston ja vasemmiston väliltä. Suurin osa, eli kaksi kolmannesta, heistä tunsivat kuuluvansa oikeistoon tai keskusta-oikeistoon, mutta jopa joka neljäs kokoomuksen vastaajista

tunsi poliittisten arvojensa olevan vasemmistolaisia, jopa niin selkeästi, että kokoomuksen vastaajissa oli prosentuaalisesti (11 prosenttia) enemmän ehdokkaita, jotka vastasivat arvojensa olevan äärimmäisen vasemmalla kuin SDP:n ehdokkaissa (10 prosenttia). Sosiaalidemokraattien joukossa oli kuitenkin kokonaisuutena kokoomukseen nähden paljon vahvempi vasemmistiedustus, sillä suurin osa, eli 85 prosenttia, sosiaalidemokraateista tunsi kuuluvansa keskusta-vasemmistoon.

Taulukko 7. Ehdokkaiden jakautuminen kova–pehmeä-arvoasteikolla jaoteltuna puolueen ja sukupuolen mukaan (%).

	Sijoitus kova–pehmeä-arvoasteikolla?			N
	Kovat arvot	Ei kovat eikä pehmeät arvot	Pehmeät arvot	
Vasemmistoliitto	10	55	35	32
Sitoutumaton	0	70	30	10
Keskusta	0	75	25	4
Kokoomus	11	33	56	27
Kristillisdemokraatit	0	0	100	1
Vihreät	16	20	64	25
Vasemmistoliitto	13	38	50	32
Perussuomalaiset	100	0	0	3
Nainen	9	44	47	66
Mies	18	32	50	56
Kaikki	13	39	48	122

Toinen asteikko, jota käytetään poliittisten asenteiden tutkimiseen, on alun perin psykologisia persoonallisuusluokituksia varten kehitetty kovaluontoisuus–pehmeäluontoisuus -ulottuvuus. Tämän jaottelun on katsottu korreloivan materialismi–postmaterialismi- ja talous–sosiaalinen- ulottuvuuksien kanssa siten, että pehmeät arvot viittaavat sosiaaliseen ja postmaterialistiseen ajatteluun. Kova–pehmeä -akselilla viisari on yleensä osoittanut selkeästi pehmeän puolelle ja vielä niin, että naisten on katsottu edustavan miehiä pehmeämpää linjaa poliittisten asenteiden kohdalla. Vuoden 2000 koko maan kunnallisvaaliehdokkaista 47 prosenttia sijoittui asteikon pehmeälle puolelle. Naisten ja miesten välisten erojen lisäksi myös puoluekanta ja koulutus vaikuttivat sijoittumiseen kova–pehmeä-akselilla. Vähemmän kouluja käyneissä oli huomattavasti vähemmän pehmeitä arvoja kannattavia kuin korkeammin koulutetuissa. Puolueista vihreissä oli huomattavasti keskimääräistä enemmän pehmeiden arvojen kannattajia, sillä kolme neljästä vihreiden ehdokkaista koki olevansa arvoiltaan pehmeä. Eniten kovien arvojen kannattajia oli vasemmistoliiton edustajissa, joista 22 prosenttia koki arvonsa koviksi. (Helander 2003, 33.)

Odotuksista poiketen omassa kyselyssäni naisissa oli miehiä vähemmän niitä, jotka kokivat omat arvonsa pehmeinä. Miehistä tasan puolet koki sijoittuvansa arvoasteikon pehmeälle puolelle, kun naisista pehmeälle puolelle koki kuuluvansa 47 prosenttia vastaajista. Tämä on sinänsä melko jännittävä huomio, sillä sekä miehet että naiset arvioivat miesten olevan luonteenpiirteiltään (eli siis käytännössä arvoiltaan) naisia kovempia (tästä aiheesta lisää luvussa 4.5). Kovien arvojen kannattajissa miehiä oli kuitenkin naisia kaksi kertaa enemmän eli noin 18 prosenttia.

Testasin ehdokkaiden omia näkemyksiä heidän arvoistaan vertaamalla niitä siihen, miten he vastasivat kysymyksiin kunnan toiminnan kehittämistä ja huomasin, että todella moni oli vastannut näihin kysymyksiin ”väärin” eli aiemmin ilmoittamansa kova–pehmeä-akselin olettamien arvojen vastaisesti. Esimerkiksi kovien arvojen kannattajissa oli enemmän vanhustenhoidon kehittämisen puolestapuhujia kuin pehmeiden arvojen. Yllättävää oli myös, että pehmeitä arvoja kannattavissa ehdokkaissa oli enemmän niitä, jotka halusivat palveluiden tehostamista, jonka ainakin itse ymmärrän nimenomaan taloudellisena tehostamisena eli kovana arvona. Mielenkiintoista oli myös, että kovia arvoja kannattaneista *kukaan* ei pitänyt tärkeänä palveluiden maksullisuuden lisäämistä. Tasan puolet ”koviksista” ei myöskään pitänyt palveluiden tehostamista yksityistämällä lainkaan tärkeänä asiana (kunnan toiminnan kehittämistä lisää luvussa 4.9). Näistä huomioista voi vetää sen johtopäätöksen, että joko vastaajat eivät olleet täysin tietoisia mitä kova–pehmeä-akselilla poliittisten ideologioiden kohdalla tarkoitetaan tai että he eivät ole osanneet sijoittaa itseään kovinkaan tarkasti oikealle kohdalle kyseistä akselia vastaamaan omia näkemyksiä. Uskon, että kyseisissä tuloksissa vaikuttaa molempien mainittujen epätarkkuutta lisäävien seikkojen summa.

4.4 ***Ehdokkaiden motivaatio ja kansalaispätevyys***

Kansalaispätevyydellä tarkoitetaan yleensä sitä, kuinka paljon ihmiset ymmärtävät politiikasta ja kuinka päteviksi he kokevat itsensä osallistumaan politiikkaan aktiivisesti (ks esim. Borg 1996, 19). Omassa tutkimuksessani kansalaispätevyyttä tutkittiin muun muassa seuraavien kysymyksien avulla:

- Kuinka merkittäväksi koet kunnallisvaltuutettujen vaikuttamismahdollisuudet kunnallispolitiikassa?
- Miten tuloksellinen arvelette olevanne vaikuttamisyrittämissänne?
- Uskotteko että sukupuolellanne on merkitystä vaikutuspyrkimyksissänne?
- Onko teidän teillä näissä vaaleissa menestystavoitteita?

Vastaajien joukossa oli keskimäärin melko korkea luottamus kunnallispolitiikan vaikutusmahdollisuuksiin (Taulukko 8). Yksikään vastaaja ei nähnyt kunnallispolitiikan vaikutusmahdollisuuksia täysin merkityksettömäksi ja vain vajaa 5 prosenttia kaikista vastaajista piti kunnallispolitiikassa vaikuttamista vain melko vähän merkittävänä poliittisen vaikuttamisen muotona. Suurin osa (38 %) vastaajista näki kunnallispolitiikan vaikutusmahdollisuudet melko merkittävänä ja hyvin merkittävänä vaikutusmahdollisuutensa näki melkein yhtä suuri osuus, 34 prosenttia. Miesten ja naisten välillä ei ollut keskimäärin merkittäviä eroja muuta kuin taulukon ylä- ja alapäissä. Miehet kokivat vaikutusmahdollisuudet naisia hieman skeptisemmin, sillä 9 prosenttia miehistä koki vaikutusmahdollisuudet vain melko vähän merkittäviksi, naisista vain 2 prosenttia. Samoin miehistä 30 prosenttia piti mahdollisuuksia vaikututtua hyvin merkittävänä, kun naisilla prosenttiosuus oli jonkin verran korkeampi eli 38 prosenttia.

Taulukko 8. Ehdokkaiden usko kunnallispolitiikan vaikutusmahdollisuuksiin jaoteltuna sukupuolen ja nykyisen edustajapaikan mukaan (%).

	Vaikutusmahdollisuudet kunnallispolitiikassa				
	Hyvin merkittävä	Melko merkittävä	Keskiverto	Melko vähän merkittävä	N
Nainen	38	38	23	2	66
Mies	30	38	23	9	56
Istuva edustaja	44	31	25	0	16
Ei-istuva	33	39	23	8	106
Kaikki	34	38	23	5	122

Tähän kysymykseen liittyi osittain toinen kysymys, missä tiedusteltiin, ketkä vastaajien mielestä päättävät kunnan asioista (taulukko 9). Vain 45 prosenttia vastaajista, jotka uskoivat vaikutusmahdollisuutensa kunnallispolitiikassa olevan hyvin merkittäviä, olivat täysin samaa mieltä väittämän ” Vaaleilla valitut edustajat päättävät kunnan asioista”. Siis yli puolet, jotka uskoivat omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa, näki päätöksien tapahtuvan muualla kuin kunnanvaltuustossa. Selkeästi siis vastaajilla oli uskoa omiin kykyihinsä vaikuttaa, mutta vaikutusmahdollisuuksien nähtiin olevan parempia joissain muualla kuin kunnanvaltuustossa. Tämä voi johtua esimerkiksi siitä, että kunnanvaltuustoa pidetään välietappina ennen tärkeämpiin tehtäviin, esimerkiksi eduskuntaan, siirtymistä (Kuitunen 2000, 65). Kaikkein todennäköisin syy näin monen ehdokkaan skeptiseen näkemykseen kunnanvaltuutettujen vaikutusmahdollisuuksisya on, että nämä ehdokkaat uskoivat heidän omien vaikutusmahdollisuuksien ohella myös kunnan virkamiehillä olevan vastuunsa kunnallisessa päätöksenteossa. Ehdokkaista yli kolmasosa onkin ainakin jollain tasolla sitä mieltä, että kunnan virkamiehet tekevät kunnissa tärkeimmät päätökset (taulukko 10).

Taulukko 9. Vaikutusmahdollisuuksiin uskomisen merkitys siihen uskovatko ehdokkaat vaaleilla valittujen edustajien päättävän kunnan asioista (%).

		Vaaleilla valitut edustajat päättävät kunnan asioista					
		Täysin eri mieltä	Melko eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Melko samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	N
Vaikuttamismahdollisuudet kunnallispolitiikassa	Hyin merkittävät	2	5	14	33	45	42
	Melko merkittävät	0	4	17	57	22	46
	Keskiverrot	0	21	29	39	11	28
	Melko vähän merkittävät	0	0	50	50	0	6
Kaikki		1	8	20	44	26	122

Kansalta kysyttäessä virkamiesten nähdään pitävän vallankahvaa käsissään kunnallisessa päätöksenteossa suhteessa kunnan luottamushenkilöihin. Vuoden 1996 Ilmapuntari-tutkimuksen tuloksista käy ilmi, että jopa 70 prosenttia kuntalaisista oli sitä mieltä, että kunnan luottamushenkilöillä ei ole todellista valtaa ja vallankahvaa kunnissa pitävät nimenomaan virkamiehet. Toisaalta, vuonna 1995 toteutetussa Ilmapuntari-tutkimuksessa 82 prosenttia kuntalaisista arvioi, että kunnanvaltuutetuilla on erittäin tai melko paljon valtaa kotikunnan asioista päätettäessä. (Kuitunen 2000, 67.) Kansan mielipide kunnanvaltuutettujen vallankäytön mahdollisuuksista on siis täysin tutkimuskohtaista ja kysymyksenasettelusta riippuvaista, koska ei ole oletettavaa, että kansan mielipide olisi vuoden sisällä kääntynyt lähes täysin pääläelleen.

Omassa kyselyssäni väittämää ”Tärkeimmät päätökset tekevät kunnan virkamiehet” tuki 39 prosenttia vastaajista. Vuonna 2000 kunnallisvaaliehdokkaille tehdyssä kyselyssä keskimäärin vajaa puolet ehdokkaista koki virkamiehien hallitsevan suurinta päätäntävaltaa kunnissa. Ehdokkaiden usko kunnanvaltuutettujen vallankäyttömahdollisuuksiin onkin kasvanut jonkin verran kahdeksan vuoden takaisista vaaleista, kun verrataan Tampereen näiden vaalien lukuja vuoden 2000 koko maan lukuihin.

Voitto Helanderin (2003, 60) tutkimuksessa vuoden 2000 vaalien koko maan ehdokkaista huomattiin, että istuvat edustajat kokevat kunnallisen päätöksenteon olevan paljon vähemmän virkamiesvetoista kuin kaikki ehdokkaat keskimäärin. Tätä tukee myös oma tutkimukseni. Seuraavasta taulukosta voi helposti nähdä, että istuvissa ehdokkaissa kukaan ei ole väittämän kanssa täysin samaa mieltä, ja että huomattavasti suurempi osa istuvista ehdokkaista on eri mieltä

väittämän kanssa kuin muut. Siltikin on yllättävää huomata, että enemmän kuin joka kolmas ehdokkaista on kyseisen väittämän kanssa ainakin jollain tasolla samaa mieltä:

Taulukko 10. Valtuustossa tällä hetkellä istuvien ja muiden ehdokkaiden mielipide-ero väittämän "tärkeimmät päätökset tekevät kunnan virkamiehet" kohdalla (%).

	Tärkeimmät päätökset tekevät kunnan virkamiehet					
	Täysin eri mieltä	Melko eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Melko samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	N
Istuva edustaja	6	25	38	31	0	16
Ei-istuva edustaja	2	14	44	32	8	106
Kaikki	2	16	43	32	7	122

Miehet kokivat naisia hieman enemmän kuntien päätäntävällän olevan kunnan virkamiehillä. Miesten skeptisempi suhtautuminen tuli esille myös kysyttäessä kuinka tuloksellisena ehdokkaat näkevät omat vaikutuspyrkimyksensä. Naiset uskoivat olevansa huomattavasti tuloksellisempia omissa vaikutuspyrkimyksissään kuin miehet, kuten on luettavissa tästä seuraavasta taulukosta:

Taulukko 11. Miesten ja naisten erot heidän vaikutuspyrkimyksiensä tuloksellisuuden arvioinnissa (%).

	Miten tuloksellinen arvelette olevanne vaikuttamispyrkimyksissänne?					
	En juurikaan tuloksellinen	Vähän tuloksellinen	Melko tuloksellinen	Aika tuloksellinen	Hyvin tuloksellinen	N
Nainen	0	11	49	26	15	66
Mies	7	16	43	25	9	56
Kaikki	3	13	46	25	12	122

On melko mielenkiintoista huomata kuinka merkittävinä naiset näkevät omat vaikutusmahdollisuutensa, mutta kuinka kuitenkin suuri osa naisista kokee sukupuolellaan olevan merkitystä omissa vaikutuspyrkimyksissään. Omaksi vahingokseni en tehnyt suoraa jatkokysymystä siitä, kokevatko ehdokkaat sukupuolellaan olevan positiivista vai negatiivista vaikutusta, mutta oletan ainakin osan naisvastaajista kokevan sukupuolellaan olevan nimenomaan negatiivisen merkityksen. Samoin oletan niiden miesten, jotka uskovat sukupuolellaan olevan merkitystä, kokevan sen merkityksen olevan positiivista. Tälle antaa tukea kysymys siitä uskovatko ehdokkaat puolueiden antavan enemmän tukea miehille kuin naisille. Naisista tasan puolet oli kyseisen väittämän kanssa täysin tai melko samaa mieltä. Miehistä taas 61 prosenttia oli täysin tai melko eri mieltä siitä, että puolueet tukisivat enemmän miehiä kuin naisia.

Kuntalaisten ja ehdokkaiden näkemykset siitä, kuinka hyvin valtuutetut säilyttävän vaalien jälkeen kosketuksensa äänestäjiin eroavat melko radikaalisti. Kuntalaisten skeptisyys kasvaa kunnan koon kasvaessa, jolloin vähiten luottoa kansan silmissä saavat suurien kuntien valtuutetut. Noin joka toinen kuntalainen uskoo edustajien kosketuksen äänestäjiin irtoavan vaalein jälkeen nopeasti. (Kuitunen 2000, 67.) Tampereen ehdokkaiden näkemys oli täysin päinvastainen, sillä yli puolet oli kyseistä väittämää vastaan ja vain 19 prosenttia ehdokkaista oli sitä mieltä, että valtuutettujen kosketus kansalaisiin katoaa vaalien jälkeen. Varsinkin istuvien edustajien mielestä valtuutettujen yhteys kansaan säilyy vaalien jälkeen, sillä jopa kolme neljästä istuvista edustajista oli väittämää vastaan.

Kansan ja ehdokkaiden näkemykset siitä, ajavatko luottamushenkilöt kunnan parasta toimiessaan valtuustossa, eivät täysin kohtaa, kun vuonna 2000 koko Suomen kattavassa tutkimuksessa vain joka kolmas kuntalainen uskoi luottamushenkilöiden ajavan vilpittömästi kunnan parasta (mt, 67). Ehdokkaiden näkemykset luottamushenkilöiden vilpittömään kunnan parhaaksi toimimiseen on huomattavasti suurempi. Jopa 54 prosenttia ehdokkaista uskoi kunnan luottamushenkilöiden ajavan kunnan parasta. Istuvien edustajien usko omien päätöksien olevan koko kunnan parhaaksi oli kaikkien edustajien näkemyksiä vielä huomattavasti korkeampi, sillä heistä jopa neljä viidestä näki luottamushenkilöiden ajavan kunnan parasta.

Sisäisellä kansalaispätevyydellä tarkoitetaan sitä, kuinka hyväksi henkilö kokee henkilökohtaiset vaikutusmahdollisuudet yhteiskunnassa. Ehdokkaiden usko omiin vaikutusmahdollisuuksiin korreloi suoraan verrannollisesti heidän tulostavoitteisiinsa, ainakin läpipääsyn tavoittelun kohdalla. Ne ehdokkaat, jotka eivät uskoneet omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa kunnallispolitiikassa, ilmoittivat useimmiten pelkän ehdokkuuden riittävän heille. Mitä enemmän ehdokas uskoi omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa, sitä korkeampi tavoite hänellä myös oli vaaleissa, kuten taulukosta 10 on luettavissa. Ehdokkaat, jotka uskoivat omien vaikutuspyrkimyksiensä olevan hyvin tuloksellisia, tavoittelivat yli kaksi kertaa useammin tosissaan läpimenoa vaaleissa kuin ne ehdokkaat, jotka eivät omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa uskoneet.

Taulukko 12. Ehdokkaiden vaikutuspyrkimysten tuloksellisuusarvion vaikutus ehdokkaiden menestystavoitteisiin (%).

Miten tuloksellinen arvellette olevanne vaikuttamispyrkimyksissänne?	Onko teidän teillä näissä vaaleissa menestystavoitteita?					
	Pelkkä ehdokkuus riittää minulle	Tavoittelen tosissani läpimenoa vaaleissa	Tavoitteeni on saavuttaa hallituspaikka	Tavoitteeni on saavuttaa johtava asema jossakin lautakunnassa	Tavoittelen johtavaa asemaa hallituksessa tai valtuustossa	N
Hyvin tuloksellinen	27	53	7	7	7	15
Aika tuloksellinen	26	42	7	19	7	31
Melko tuloksellinen	41	38	5	13	4	56
Vähän tuloksellinen	44	38	6	6	6	16
En juurikaan tuloksellinen	75	25	0	0	0	4
Kaikki	37	49	7	15	6	122

Vaikutuspyrkimykseen ja menestystavoitteiden välinen Pearsonin korrelaatiokerroin 0,111.

Ulkoisella kansalaispätevyydellä tarkoitetaan sitä, kuinka hyvin ihminen tuntee ymmärtävänsä politiikkaa. Tätä tutkittiin tässä tutkimuksessa seuraavilla kolmella väittämällä, joihin vastattiin viisiportaisella asteikolla välillä ”täysin eri mieltä”-”täysin samaa mieltä”:

- Olen hyvin perillä yhteiskunnallisista asioista
- Uskon että vaaleissa on ehdolla minua pätevämpiä ehdokkaita
- Kunnallinen päätöksenteko on minusta kovin monimutkaista ja vaikeasti ymmärrettävää

Kaikissa Pohjoismaissa on todettu, että erityisesti miehet katsovat ymmärtävänsä politiikkaa ja että koulutuksen pituus vaikuttaa sisäiseen kansalaispätevyyteen positiivisesti (Borg 2004, 71). Näin oli Tampereen kunnallisvaaliehdokkaidenkin kohdalla, sillä miehet vastasivat jonkin verran naisia optimistisemmin kyseisiin kolmeen väittämään. Ulkoinen kansalaispätevyys oli vastaajien keskuudessa muutenkin korkea, sillä kaikista vastaajista 84 prosenttia oli sitä mieltä, että he ovat melko tai todella hyvin perillä yhteiskunnallisista asioista. Toisaalta, vastakkaista näkemystä tukee se, että 62 prosenttia ehdokkaista uskoi että vaaleissa olisi ehdolla heitä parempia ehdokkaita. Miesten korkeampaa ymmärrystä politiikasta tämä väittämä ei myöskään tue, sillä miehistä 71 prosenttia uskoi, että vaaleissa on ehdolla heitä parempia ehdokkaita. Naisista parempaan ehdokkaaseen uskoi vain hieman yli puolet vastaajista. Koulutuksen pituus vaikutti hieman siihen uskoivatko vastaajat, että ehdolla olisi heitä parempia ehdokkaita. Peruskoulun suorittaneista puolet oli varmoja, että parempia ehdokkaita löytyy, kun ylemmän tai alemman korkeakoulututkinnon suorittaneista täysin varmoja asiasta oli vain neljännes vastaajista. Koulutuksen pituus ei kuitenkaan suoraan tuonut luottamusta itseensä kunnallisvaaliehdokkaana, sillä eniten väittämän kanssa oli eri

mieltä ammattikoulun käyneet ehdokkaat, joista 29 prosenttia oli täysin sitä vastaan, että heitä parempia ehdokkaita vaaleissa olisi.

Kunnallisen päätöksenteon ei nähty olevan mitenkään erityisen vaikeaa Tampereen kunnallisvaaliehdokkaiden mielestä. Kukaan vastaajista ei ollut täysin samaa mieltä asiaa tiedustelleen väittämän kanssa ja vain 9 prosenttia ehdokkaista oli melko samaa mieltä väittämän kanssa. Miesten luvut tämän väittämän kohdalla osoittivat heidän hieman korkeampaa luottamusta omaan ymmärykseen politiikasta suhteessa naisiin.

Taulukko 13. Ehdokkaiden näkemykset kunnallispolitiikan monimutkaisuudesta jaoteltuna sukupuolen mukaan (%).

	Kunnallinen päätöksenteko on minusta kovin monimutkaista ja vaikeasti ymmärrettävää				N
	Täysin eri mieltä	Melko eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Melko samaa mieltä	
Nainen	26	38	26	11	66
Mies	29	48	16	7	56
Kaikki	27	43	21	9	122

4.5 *Naisten asema kunnallisvaaleissa*

Naisten asemaa kunnallispolitiikassa kysyttiin mielipidekysymyksillä siitä, miten ehdokkaat näkevät naisten aseman poikkeavan miesten asemasta. Samanlainen mielipidekysymysten sarja oli aiheesta, onko naisilla ja miehillä eroja tiettyjen luonteenpiirteiden osalta, joita kenties vaaditaan politiikassa pärjäämisessä.

Perhe-elämän ja politiikan yhdistäminen on yleensä aihe, joka yhdistetään ennenkaikkea naisiin poliitiikan toimijoina. Naisten oletetaan asettavan perhe-elämän politiikan edelle, ja sen on väitetty aiheuttavan naisten heikompaa osallistumisaktiivisuutta politiikassa. (Kuitunen 2000, 12.) Tämä väite sai osittaista tukea kyselyssäni, missä hieman vajaa puolet vastaajista tuki väittämää ”naiset asettavat usein perheen politiikan edelle”. Tuki väittämälle ei kuitenkaan ollu varauksetonta kun vain 9 prosenttia oli täysin samaa mieltä ja 39 prosenttia vastaajista melko samaa mieltä. Miehillä oli selkeästi tarve kumota tämä väittämä, sillä miesten joukossa oli huomattavasti enemmän niitä, jotka olivat täysin tai melko eri mieltä väittämän kanssa (miehissä 29 prosenttia, naisissa 12 prosenttia). Naisten miehiä korkeampi tuki tälle väittämälle antaisi osviittaa sille, että naiset asettavat perheen politiikan edelle ainakin useammin kuin miehet..

Taulukko 14. Miesten ja naisten mielipiteet siitä asettavatko naiset usein perheen politiikan edelle (%).

	Naiset asettavat usein perheen politiikan edelle					N
	Täysin eri mieltä	Melko eri mieltä	Ei puolesta eikä vastaan	Melko samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	
Nainen	3	9	35	44	9	66
Mies	5	23	27	34	9	56
Kaikki	4	16	32	39	9	122

Vaikka naisten osuus monilla politiikan kärkipaikoilla onkin miehiä pienempi, suuri osa miehistä vastasi että sukupuolikiintiöt kunnallisissa elimissä ovat turhia. Jopa 32 prosenttia miehistä piti sukupuolikiintiöitä täysin turhina, kun naisista samaa mieltä oli vain 9 prosenttia. Toisaalta väittämän ”naisilla ja miehillä on yhtäläiset mahdollisuudet päästä korkeisiin asemiin politiikassa” kohdalla sekä miesten että naisten joukossa enemmistö oli täysin tai melko samaa mieltä. Jos naisilla ja miehillä olisi yhtäläiset mahdollisuudet päästä korkeisiin asemiin politiikassa, niin sukupuolikiintiöt eivät käytännössä vaikuttaisi mihinkään. Silti miesten vastauksista vetää helposti johtopäätöksen, että sukupuolikiintiöt rajoittavat ennenkaikkea miesten edustusta politiikassa. Kun jo nyt miehiä on enemmän johtavissa asemissa kuin naisia ja naisia lukumääräisesti enemmän, niin on vaikea nähdä, miten miehillä ja naisilla olisi yhtäläiset mahdollisuudet menestyä politiikassa. Tämä oli naisten joukossa osittain huomattu, sillä yhtäläisten mahdollisuuksien kieltäjiä oli naisten joukossa selvästi miehiä enemmän. Silti naisistakin enemmistö oli väittämän kanssa samaa mieltä. Lisäksi naisten heikompa asemaa politiikassa puoltaa väittämä naisten ja miesten saamasta puoluetuesta, sillä joka toinen nainen uskoi, että miehet saavat tukea puolueilta naisia enemmän. Onko kyseessä vain naisehdokkaiden kollektiivinen harhaluulo vai koettu fakta, sitä on tässä vaikea todentaa, mutta jostakin se kertoo kun näin usea naisehdokas kokee sukupuolensa olevan merkittävä tekijä puolueiden tukea jaettaessa (taulukko 16). Sitä, onko kyseessä rahallinen vai kenties muunlainen puolueen suunnalta tuleva tuki, ei suoraan kysytty.

Taulukko 15. Miesten ja naisten näkemyserot siitä pitäisikö kunnallisissa elimissä olla sukupuolikiintiöitä (%).

	Kunnallisissa elimissä ei pitäisi olla sukupuolikiintiöitä					N
	Täysin eri mieltä	Melko eri mieltä	Ei puolesta eikä vastaan	Melko samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	
Nainen	24	23	29	15	9	66
Mies	13	23	20	13	32	56
Kaikki	19	23	25	14	20	122

Taulukko 16. Miesten ja naisten näkemuserot siitä saavatko miehet heidän mielestään puolueilta enemmän tukea kuin naiset (%).

	Miehet saavat puolueilta enemmän tukea kuin naiset					
	Täysin eri mieltä	Melko eri mieltä	Ei puolesta eikä vastaan	Melko samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	N
Nainen	14	17	20	32	18	66
Mies	41	20	27	11	2	56
Kaikki	26	18	23	22	11	122

Taulukko 17. Miesten ja naisten näkemuserot siitä onko naisilla ja miehillä yhtäläiset mahdollisuudet päästä korkeisiin asemiin politiikassa(%).

	Naisilla ja miehillä on yhtäläiset mahdollisuudet päästä korkeisiin asemiin politiikassa					
	Täysin eri mieltä	Melko eri mieltä	Ei puolesta eikä vastaan	Melko samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	N
Nainen	11	27	15	20	27	66
Mies	4	21	27	23	25	56
Kaikki	7	25	21	21	26	122

Selitystä naisten vähäisemmälle määrälle politiikan johtopaikoilla ei voi ainakaan hakea kunnallisvaaliehdokkaiden mukaan siitä, että miehet olisivat naisia soveltuvampia johtotehtäviin kunnallispolitiikassa, sillä selkeä enemmistö molemmissa sukupuolissa kielsi kyseisen väittämän. Jos sukupuolten välisiä eroja katsoo niin huomaa, että miehet olivat kuitenkin naisia selkeästi vähemmän taipuvaisia täysin kieltämään kyseisen väittämän. Toisaalta väittämän puolesta oli miesten joukossa naisia kolme kertaa enemmän vastaajia, vaikkakin molempien kohdalla väittämän puolustajat jäivät murto-osiin. Joka tapauksessa miehistä yksi kymmenestä uskoi, että miehet soveltuvat naisia paremmin johtotehtäviin.

Taulukko 18. Miesten ja naisten suhtautumiserot väittämään "miehet soveltuvat naisia paremmin johtaviin asemiin kunnallispolitiikassa" (%).

	Miehet soveltuvat naisia paremmin johtaviin asemiin kunnallispolitiikassa					
	Täysin eri mieltä	Melko eri mieltä	Ei puolesta eikä vastaan	Melko samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	N
Nainen	80	12	5	0	3	66
Mies	59	18	14	7	2	56
Kaikki	71	15	9	3	3	122

Varsin mielenkiintoisesti nuorten ja vanhempien ehdokkaiden välillä oli selkeitä eroja siinä, miten naisten osallistumiseen politiikkaan suhtauduttiin. Nuoremmat ehdokkaat olivat kaikkein vähiten sitä mieltä, että naiset asettavat perheen politiikan edelle. Vastaja-ikänsä lisääntyessä myös kyseisen väittämän kannatus kasvoi. Toisaalta, nuoret kannattivat huomattavasti vähemmän kunnallisten elimien sukupuolikiintiötä kuin vanhemmat vastaajat. Kyseinen seikka on luultavasti yhteydessä siihen, että nuoremmat vastaajat kokevat sukupuolet tasa-arvoisemmiksi kuin vanhemmat ja näin näkevät sukupuolikiintiöt turhana byrokratianä. Tämä seikka tulee hyvin esille väittämässä siitä, että miehet olisivat naisia vakuuttavampia poliitikkoja. Kukaan 80-luvulla syntynyt ei ollut väittämän kanssa samaa mieltä, mutta iän kasvaessa tämäkin väittäjä saa jonkin verran kannatusta. Hieman ristiriitaisesti nuoret vastaajat kokivat vanhempia vastaajia useammin miesten ja naisten olevan eriarvoisessa asemassa pyrkiessään politiikkaan. Kysyttäessä onko miehillä ja naisilla yhtäläiset mahdollisuudet päästä korkeisiin asemiin politiikassa nuorimmat vastaajat olivat huomattavasti harvemmin samaa mieltä väittämän kanssa kuin vanhemmat ehdokkaat. Vaikka siis nuoret kokevat sukupuolet tasa-arvoisemmiksi kuin vanhemmat, he joillakin tavoilla ajattelevat systeemin tukevan enemmän miehiä kuin naisia politiikassa. Toisaalta, kysymyksessä tukevatko puolueet heidän mielestään enemmän miehiä kuin naisia, nuoret uskoivat vanhempia useammin, että puolueiden tuki jakautuu sukupuolien välillä tasan. Tästä väittämästä ei siis ainakaan voi löytää syytä, miksi nuoret kokevat naisten mahdollisuudet politiikassa heikommiksi kuin miesten.

Yllättävän useat vastaajat löysivät luonteenpiirteissä sukupuolien välisiä eroja. Näissä kysymyksissä oli myös mahdollista vastata, että sukupuolten välisiä eroja ei löydy. Luonteenpiirteet, joiden eroja sukupuolten väliltä etsittiin olivat välittäminen tai huolenpito, käytännöllisyys, lähestyttävyyden, luotettavuus, periaatteellisuus, ahkeruus, päättäväisyys, tehokkuus, kovuus, kunnianhimoisuus ja armottomuus. Kyseiset luonteenpiirteet ovat käytännössä samat joita Norris ja Lovenduski käyttivät omassa tutkimuksessaan Englannissa (Norris & Lovenduski 1995, 135). Valitsin samat kysymykset omaan tutkimukseeni, koska koin kiinnostavana vertailla heidän tutkimuksessa saamia tuloksia oman kyselyni tuloksiin. Norrisin ja Lovenduskin tutkimuksessa vertailua tehtiin Englannin kahden pääpuolueen välillä, mutta koska Suomen puoluekenttä on huomattavasti jakaantuneempi, tämän suuntaista jakoa ei ole järkevää tehdä. Vertailenkin ennen kaikkea eroja Suomen ja Englannin ehdokkaiden mielipiteiden kesken.

Suomessa ja Tampereella miesten ja naisten kesken löytyi useimpien kysymysten kohdalla huomattavia eroja suhteessa Englantiin. Kokonaisuudessaan Tampereen ehdokkaat löysivät huomattavan paljon enemmän eroja sukupuolien välillä kuin Englannissa. Suomessa naisten

oletettiin olevan huolehtivaisempia (Englanniksi caring) kuin miehet, sillä 68 prosenttia kyselyyni vastanneista koki, että naiset huolehtivat ja välittivät asioista miehiä enemmän. Englannissa Pippa Norrisin ja Joni Lovenduskin (1995, 135) tekemässä tutkimuksessa samat luvut olivat 35 prosenttia työväenpuolueella ja 36 prosenttia konservatiiveilla. Tampereella vain 31 prosenttia oli sitä mieltä, että miesten ja naisten välillä ei ole eroja, kun Englannissa yli kaksinkertainen joukko (63 prosenttia konservatiiveilla ja 64 prosenttia työväenpuolueella) uskoi, ettei sukupuolieroja tässä suhteessa löydy. Suomessa naiset arvioivat oman sukupuolensa olevan huomattavasti miehiä käytännöllisempiä, sillä 58 prosenttia oli tätä mieltä. Miehistä vain 16 prosenttia arvioi naiset käytännöllisemmiksi, sen sijaan miesten käytännöllisyyteen uskoi 23 prosenttia. Yhteensä siis 39 prosenttia vastaajista piti naisia käytännöllisempinä ja miehiä 13 prosenttia. Englannissa naisten korkeampaan käytännöllisyyteen uskoi 24 prosenttia vastaajista molemmissa puolueissa ja miesten 16 prosenttia konservatiiveissa ja 6 prosenttia työväenpuolueessa. Suomessa sukupuolien välisiin eroihin vannotti tässäkin kysymyksessä yli puolet vastaajista, kun Englannissa vain noin kolmasosa uskoi että sukupuolten välillä on eroja.

Taulukko 19. Miesten ja naisten näkemykset sukupuolten välisistä eroista tietyissä luonteenpiirteissä (%).

Löytyykö seuraavia luonteenpiirteitä enemmän naisilta kuin miehiltä?		Naisilla Vähemmän	Ei eroa	Miehillä enemmän	N
Välittäminen tai huolenpito	Nainen	77	23	0	66
	Mies	57	41	2	56
Käytännöllisyys	Nainen	58	38	5	66
	Mies	16	61	23	56
Lähestyttävyys	Nainen	58	41	2	66
	Mies	36	57	7	56
Luotettavuus	Nainen	29	62	9	66
	Mies	7	77	16	56
Periaatteellisuus	Nainen	17	74	9	66
	Mies	7	64	29	56
Ahkeruus	Nainen	44	55	2	66
	Mies	29	71	0	56
Päätäväisyys	Nainen	15	71	14	66
	Mies	9	68	23	56
Tehokkuus	Nainen	26	71	3	66
	Mies	14	77	9	56
Kovuus	Nainen	2	44	55	66
	Mies	9	48	43	56
Kunnianhimoisuus	Nainen	2	52	47	66
	Mies	13	45	43	56
Armottomuus	Nainen	2	46	53	66
	Mies	16	46	38	56

Yksi edellä esitetyistä luonteenpiirteistä on, joka yhdistettynä kysymykseen politiikassa vaadittavasta kovapintaisuudesta näyttäytyy melko mielenkiintoisella tavalla. Seuraavassa taulukossa numero 20 on esitetty naisten ja miesten vastaukset kyseiseen kysymyksen.

Taulukko 20. Miesten ja naisten näkemuserot väittämästä "naisilta ei löydy tarpeeksi politiikassa vaadittavaa kovuutta" (%).

	Naisilta ei löydy tarpeeksi politiikassa vaadittavaa kovuutta					N
	Täysin eri mieltä	Melko eri mieltä	Ei puolesta eikä vastaan	Melko samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	
Nainen	47	33	15	3	2	66
Mies	63	29	5	4	0	56
Kaikki	54	31	11	3	1	122

Kysyttäessä löytyykö naisilta tarpeeksi politiikassa vaadittavaa kovuutta, ehdokkaat ovat lähes yksimielisesti sitä mieltä että löytyy. Kuitenkin kun vertaillaan miesten ja naisten luonteenpiirteiden eroa, niin miesten oletetaan olevan huomattavasti useammin ”kovapäisempiä” kuin naiset. Sinänsä nämä kaksi asiaa eivät ole suoranaisesti ristiriidassa. Voidaanhan olettaa, että naisilta löytyy joka tapauksessa tarpeeksi kovuutta politiikassa pärjäämiseen, vaikka miehet olisivatkin luonteeltaan naisia kovempia, mutta on todella yllättävää kuinka toisessa kysymyksessä naiset ja miehet asetetaan näennäisesti samalle tasolle ja toisessa kysymyksessä miehet nostetaan selkeästi omalle jalustalleen. Olettavatko vastaajat, että miehiltä keskimäärin löytyy enemmän kovuutta, mutta politiikkaan lähteneillä miehillä ja naisilla kovuutta löytyy samalla mitalla? Näin täytyy olla, sillä jos miehet olisivat politiikassakin naisia huomattavasti kovempia, niin naiset jäisivät joka tapauksessa lopulta alakynteen, vaikka heiltä ”tarvittava” kovuus löytyisi.

Kyseisen ristiriita naisten ja miesten eroissa kovuudesta ei jäänyt ainoaksi tapaukseksi, sillä ehdokkaiden persoonallisuuksia esittävän väittämän ”pyrin saavuttamaan tavoitteeni keinolla millä hyvänsä” kohdalla naiset olivat miehiä useammin väittämän kanssa samaa mieltä (ks. taulukko 21). Naiset ilmeisesti kokevat omat pyrkimyksensä asioiden läpi ajamiseen keinolla millä hyvänsä jollain tavalla ”pehmeimpinä”, koska he silti enemmistönä ajattelevat miesten olevan naisia kovempia. Naisten ei myöskään ajateltu olevan miehiä useammin taipuvaisia kompromisseihin, joten on todella vaikea löytää syytä siihen miksi naiset päättelevät miesten olevan naisia kovempia, mutta silti itse useammin pyrkivät saavuttamaan omat tavoitteensa keinolla millä hyvänsä. Itse näen kyseisen väittämän kuvaavan nimenomaan politiikassa vaadittavaa kovuutta ajaa omia näkemyksiään läpi, joskus keinoja kaihtamatta.

Taulukko 21. Miesten ja naisten arviot siitä kuinka hyvin väittäjä "pyrin saavuttamaan tavoitteeni keinolla millä hyvänsä" kuvaa heitä (%).

	Pyrin saavuttamaan tavoitteeni keinolla millä hyvänsä					
	Todella huonosti	Melko huonosti	Ei hyvin eikä huonosti	Melko hyvin	Todella hyvin	N
Nainen	26	33	27	12	2	66
Mies	29	43	20	7	2	56
Kaikki	27	38	24	10	2	122

Suomessa on siis selkeästi havaittavissa, että miesten ja naisten välillä oletetaan olevan selkeitä sukupuolieroja. Sukupuolierot aiemmin esitettyjen luonteenpiirteiden kohdalla ovat jopa selkeästi syvempiä kuin Iso-Britanniassa vuonna 1995 tehdyssä tutkimuksessa, vaikka Suomessa naisten mahdollisuudet politiikassa menestymiseen ovat Englannin naisia paremmat, ainakin jos

menestyksen mittareiksi ottaa saavutetut edustajanpaikat, joista Suomessa naiset saavuttavat suhteessa huomattavasti suuremman osuuden kuin Englannissa. Tästä voisi siis vetää johtopäätöksen, että sukupuolten välisistä eroista ei ole suoranaisesti haittaa tai hyötyä naisten menestymiselle vaaleissa. Samaa mieltä olivat omassa tutkimuksessaan myös Norris ja Lovenduski (1995, 135), jotka arvelivat että luonteenpiirre-erot sukupuolten välillä voivat jopa joissakin tapauksissa toimia naisten puolesta eikä vastaan, riippuen siitä mitä puoluevalitsijat ehdokkailtaan etsivät.

4.6 *Ehdokkuuden syyt*

Kyselyssäni etsittiin syitä kunnallisvaaliehdokkuudelle viisipaikkaisilla mielipidekysymyksillä, joiden asteikko oli välillä ”ei lainkaan tärkeä” ja ”hyvin tärkeä”. Erilaisia kysytyjä tekijöitä ehdokkuudelle oli kaiken kaikkiaan kaksitoista, joissa tekijöinä ehdotettiin muun muassa ”halua auttaa ihmisiä” ja ”uralla etenemistä”. Kaikki kysymykset on löydettävissä liitteestä 1.

Soile Kuitusen (1999b, 64) KuntaSuomi-kyselyiden pohjalta tekemässä tutkimuksessa halu vaikuttaa useiden asioiden ratkaisuun ja halu auttaa ihmisiä nousivat tärkeimmiksi ehdokkuuteen vaikuttavista syistä ja näin kävi myös omassa tutkimuksessani (ks taulukko 22). Jopa 93 prosenttia kyselyni vastaajista piti todella tai melko tärkeänä syynä ehdokkuudelleen halua vaikuttaa moniin asioihin. Tämä on noin 10 prosenttia enemmän kuin Kuitusen tutkimuksessa, mutta suuntaus on selkeästi sama. Halua auttaa ihmisiä piti tärkeänä 88 prosenttia, joka on noin 6 prosenttia enemmän kuin KuntaSuomi -aineistossa. Seuraavaksi tärkein syy oli halu viedä eteenpäin ehdokkaan oman yhteiskuntaryhmän tavoitteita 81 prosentin kannatuksella. Sama syy oli kolmanneksi tärkein myös vuoden 1996 kunnallisvaaliehdokkailla 76 prosentin kannatuksella, joten selkeästi kunnallisvaaliehdokkaiden syyt omille ehdokkuuksilleen ovat pysyneet ainakin tärkeimpien syiden osalta suunnilleen samoina 12 vuoden takaisista kunnallisvaaleista.

Taulukko 22. Ehdokkaiden arviot eräiden syiden merkityksestä heidän ehdokkuuteen, luetultuna tärkeysjärjestyksessä (%). N=122

	Tärkeä syy	Kohtalaisen tärkeä syy	Ei tärkeä syy
Halu vaikuttaa useiden asioiden ratkaisuun kunnassa	93	5	2
Halu auttaa ihmisiä	88	9	3
Halu viedä eteenpäin oman yhteiskuntaryhmäni tavoitteita	81	13	6
Poliittisen ohjelman tai muun ideologian toteuttaminen	65	22	13
Halu tehdä työtä puolueeni/valitsijayhdistykseni puolesta	57	22	21
Kansalaisvelvollisuuden täyttäminen	53	21	26
Halu vaikuttaa jonkin yksittäisen asian ratkaisuun kunnassa	48	25	27
Lautakuntapaikan saaminen	41	26	33
Kouliintuminen vaativampiin poliittisiin tehtäviin	28	21	51
Uralla eteneminen	18	19	63
Hallituspaikan saaminen	16	20	64
Tarve täyttää muutoin tyhjä paikka ehdokaslistalla	12	12	77

Selkeä poikkeus KuntaSuomi-aineistoon oli ehdokkaiden halu toteuttaa poliittista ohjelmaa tai ideologiaa. Vuonna 1996 vain 29 prosenttia vastaajista piti kyseistä seikkaa tärkeänä syynä ehdokkuudelleen, kun omassa aineistossani jopa 65 prosenttia ehdokkaista näki poliittisen ohjelman tai ideologian toteuttamisen tärkeänä syynä. Suomalaisehdokkaiden aiemmin vierastamat ideologiset syyt ehdokkuudelle ovat huomattavasti kasvaneet sitten vuoden 1996 kunnallisvaalien, ainakin verrattaessa Tampereen näiden vaalien ehdokkaiden vastauksia vuoden 1996 koko maan ehdokkaiden vastauksiin. Ideologiset syyt olivat erityisen tärkeitä Perussuomalaisille, joista kaksi kolmasosaa piti niitä todella tärkeinä omalle ehdokkuudelleen.

Ideologiset syyt ehdokkuudelle nähtiin myös selkeästi tärkeimpänä syynä, kun vastaajat saivat valita oman ehdokkuuden syiksi yhden tai useamman kohdan vaihtoehtoista ”olen ehdokkaana ideologisista syistä, ”edistäakseni omaa uraani”, ”kansalaisvelvollisuuden takia”, ”edustan omaa kansanryhmääni” ja ”ilman merkittävää syytä” (taulukko 23). Yli 62 prosenttia vastaajista valitsi ehdokkuutensa yhdeksi syyksi ideologiset syyt. Oman kansanryhmän edustaminen sai myös kannatusta, sillä 44 prosenttia vastaajista vastasi lähteneensä ehdokkaakseen edustaakseen omaa kansanryhmäänsä. Kansalaisvelvollisuus nähtiin lähes yhtä tärkeänä syynä ehdokkuudelle kuin oman kansanryhmän edustaminen, sillä 43 prosenttia ehdokkaista löysi sen syykseen ehdokkuudelle. Oman uran edistämisen takia ehdolle oli asettunut 16 prosenttia vastaajista. Vain 3 prosenttia vastaajista kertoi lähteneensä kuntavaaliehdokkaaksi ilman merkittävää syytä. Vain yhden syyn ehdokkuudelleen valinneista ideologiset syyt olivat myös kaikkein tärkeimmät. Noin joka viides vastaaja koki ainoaksi syykseen ehdokkuudelleen ideologiset syyt. Kansalaisvelvollisuus

ja oman kansanryhmän edustaminen olivat lähes yhtä tärkeitä syitä kuin ideologiset syyt niille, jotka valitsivat vain yhden syyn. Oman uran edistämistä ei nähty juurikaan merkittävänä, sillä kukaan ehdokkaista ei vastannut sen olevan ainoa syy heidän ehdokkuudelle.

Taulukko 23. Ehdokkaiden syyt ehdokkuudelle jaoteltuna ainoan syyn (vastaaja valitsi vain tämän syyn) ja syiden kokonaisuuden (vastaaja valinnut tämän ja muun/muita syitä) mukaan (%). N=122

	Ainoa syy ehdokkuudelle	Eri syiden osuudet yhteensä
Ideologiset syyt	22	62
Oman kansanryhmäni edustaminen	16	44
Kansalaisvelvollisuus	17	43
Oman uran edistäminen	0	16
Ilman merkittävää syytä	3	3

Vähiten tärkeänä syynä ehdokkuudelleen kyselyni vastaajat pitivät tarvetta täyttää muuten tyhjä paikka ehdokaslistalla, mitä piti tärkeänä vain 12 prosenttia vastaajista. Vuoden 1996 vaaleissa kyseinen syy oli toiseksi vähiten tärkein. Vuonna 1996 kunnallisvaaliehdokkaiden vähiten tärkeä syy omalle ehdokkuudelleen oli uralla eteneminen, vain 12 prosenttia vastaajista piti sitä tärkeänä. Vuonna 2008 uralla eteneminen oli ehdokkaiden toiseksi vähiten tärkein syy 18 prosentin kannatuksella. Ehdokkaiden selitykset ehdokkuudellen ovat siis ideologisia syitä lukuunottamatta ja pienistä prosenttiheittelyistä huolimatta käytännössä samat kuin vuoden 1996 vaaleissa.

Miesten ja naisten välillä ei ole löydettävissä juurikaan merkittäviä eroja ehdokkuuden syissä, muuten kuin että naisten vastauksissa suunnilleen kaikki syyt olivat hieman tärkeämpiä kuin miehillä. Ainoat hieman suuremmat erot miesten ja naisten vastausten väliltä löytyi halusta tehdä työtä puolueen puolesta ja hallituspaikan tavoittelusta, joita molempia syitä naiset pitivät miehiä korkeammassa arvossa ehdokkaaksi lähtemiseen. Taulukossa 24 on lueteltu kaikkien kyselyssä olleiden ehdokkuuden syitä tutkivien kysymysten osalta miesten ja naisten erot kunnallisvaaliehdokkuudelleen.

Taulukko 24. Sukupuolten väliset erot ehdokkuuden syissä (%).

	Sukupuoli		Yhteensä
	Nainen	Mies	
Halu vaikuttaa useiden asioiden ratkaisuun	95	89	93
Halu auttaa ihmisiä	92	82	88
Halu edistää edustamansa kansanryhmän asemaa	80	82	81
Poliittisen ohjelman tai muun ideologian toteuttaminen	62	68	65
Halu tehdä työtä puolueeni/valitsijayhdistykseni puolesta	68	55	57
Kansalaisvelvollisuuden täyttäminen	55	52	53
Halu vaikuttaa jonkin yksittäisen asian ratkaisuun	53	43	48
Lautakuntapaikan saaminen	46	36	41
Kouliintuminen vaativampiin poliittisiin tehtäviin	27	29	28
Uralla eteneminen	18	18	18
Hallituspaikan saaminen	24	7	16
Tarve täyttää muutoin tyhjä paikka ehdokaslistalla	15	7	12
N	66	56	122

Ensivaikutelma siitä, että naisten joukossa oli enemmän ehdokkaita, jotka olivat asettaneet hallituspaikan saamisen syyksi ehdokkaaksi lähtemiselle, tuntui varsin yllätykselliseltä, mutta vertailtaessa aiempiin tutkimuksiin (ks. Kuitunen 2000, 102) tulos ei näytäkään millään tavalla yllättävältä. Myös vuoden 1996 vaaleissa naiset asettivat miehiä useammin itselleen tavoitteekseen lautakuntapaikan ja jos yhdistää tämän kysymyksen ja kysymyksen ehdokkaiden tuloksellisuudesta vaikutuspyrkimyksissään niin tulos ei ole niinkään yllätyksellinen, sillä siinäkin naiset olettivat olevansa tuloksellisempia pyrkimyksissään kuin miehet. Tavoitteet hallituspaikan saamiseen olivat korkealla ennen kaikkea vanhemmilla ehdokkailla, sillä yksikään 70- tai 80-luvulla syntynyt vastaaja ei kokenut hallituspaikan saamista tärkeäksi ehdokkaaksi lähtemiseen. Osittain edellisen kysymyksen suhteen ristiriitaisesti naisissa oli myös enemmän niitä, jotka vastasivat, että eräs syy ehdokkuuteen oli tyhjän paikan täyttäminen ehdokaslistalla. Vanhimpien ehdokkaiden joukossa kukaan ei nähnyt tätä tärkeäksi syyksi ehdokkuudelleen, mutta nuorissa näitä ehdokkaita löytyi jonkin verran. Vastaajat olivat kuitenkin kokonaisuudessaan suhteellisen motivoituneita, sillä lähes kolmasosa ei pitänyt lainkaan tärkeänä tavoitteena täyttää vain tyhjää paikkaa ehdokaslistalla.

Kuitenkin, jollain tavalla on sängen mielenkiintoista, että naiset asettavat miehiä useammin tavoitteensa korkeammalle hallituspaikan suhteen, koska tilastojen mukaan naisten mahdollisuudet kunnallispolitiikassa etenemiseen ja johtavan aseman saavuttamiseen ovat edelleen miehiä heikommat (Pikkala 2003, 95–97). Yksi selitys voisi olla, että miehet ovat nyt ja aiemmissa tutkimuksissa vastanneet kysymykseen tavoitteistaan hieman pessimistisemmin tai realistisemmin oikeisiin tavoitteisiin nähden ja naiset taas hieman positiivisemmin tai optimistisemmin. Miesten

alhainen prosentti voi siis vain kuvastaa varovaisuutta tavoitteiden asettelussa. Kun tavoitteet on asetettu alemmaksi, niin tappion koittaessa ei joudu pettymään. Yksi merkittävä syy voi olla myös se, että tämän aineiston nykyisissä istuvissa edustajissa naisten osuus oli miehiä suurempi ja istuvat edustajat kokevat mahdollisuutensa menestykseen paremmiksi. Toisaalta, se ei kerro miksi aiemmissakin tutkimuksissa naisten tavoitteet lautakuntapaikkojen suhteen ovat olleet korkeammalla.

4.7 Keitä ehdokkaat edustavat?

Sosiodemografinen edustavuus, että vaaleilla valitut edustajat vastaavat koostumukseltaan kansaa, nähdään usein kansanvallan lähtökohtana, mutta todella harvoin asia näin on. Asia on useasti vieläpä niin, että edes ehdokasjoukko ei vastaa koostumukseltaan koko kansaa, vaan on usein esimerkiksi paremmin koulutettua ja ikäjakaumaltaan vääristynyt. Vuoden 1996 kunnallisvaaleissa ehdokkaiden joukossa oli kansaan nähden suhteessa vähemmän nuoria ja vanhuksia, ja toisaalta suhteessa aivan liikaa keski-ikäisiä, varsinkin 45–64-vuotiaita eli ikäluokkaa, jota pidetään politiikasta aktiivisemmin kiinnostuneina. Valittujen joukossa nuorten osuus laskee edelleen siten, että 58 prosenttia valtuutetuista kuuluu politiikan suurimpaan ryhmään, 45–64-vuotiaisiin, vaikka väestöstä heidän osuus on vain 31 prosenttia. Vain 25–44-vuotiaat saavat omaa väestöosuuttaan vastaavan osuuden valtuustopaikoista, kun taas nuoret ja vanhat saavuttavat vain murto-osan siitä osuudesta, joka heille väestöjakauman mukaan kuuluisi. (Grönlund 1999, 102.)

Koska edustajajoukko ei edusta pelikuvaa kansasta, on tutkittava sosiodemografisen edustavuuden vaihtoehtoa, kuntalaisten mielipiteiden, toiveiden, tavoitteiden ja päämäärien edustavuutta. Keitä ehdokkaat siis tuntevat edustavansa? Tätä tutkittiin kysymyksillä, keitä ehdokkaat itse tuntevat edustavansa. Kysymyksiin vastattiin viisiportaisella asteikolla välillä ”en edusta lainkaan tätä ryhmää”-”edustan suuresti tätä ryhmää”.

KuntaSuomi-kyselyiden mukaan suurin osa äänestäjistä toivoo kunnallisvaltuutettujen edustavan koko kuntaa (Kuitunen 1998, 65). Kyselyyni vastanneet ehdokkaat edustivat kuntalaisten toivomuksia, sillä 61 prosenttia vastaajista ilmoitti edustavan melko suuresti tai suuresti koko kuntaa (taulukko 25). Toisaalta, samansuuruinen osuus vastaajista ilmoitti myös edustavansa joitakin tiettyjä kuntalaisia. Alkuperäisen idean mukaan nämä kaksi kysymystä oli tarkoitettu vastakkaisiksi mahdollisuuksiksi (edustaa joko koko kuntaa tai vain tiettyjä kuntalaisia), mutta selkeästi kysymyksenasettelu tältä osin epäonnistui, koska monet koko kuntaa edustaneet ilmoittivat edustavansa myös tiettyjä kuntalaisia.

Taulukko 25. Korkeakoulutettujen, vähän koulutettujen, nais-, mies-, nuorten (19-39 v.) ja vanhempien (40+ v.) ehdokkaiden näkemykset siitä ketä he edustavat näissä vaaleissa ("edustan suuresti tai melko suuresti tätä ryhmää" vastanneiden osuudet) (%).

	Korkea-koulutetut	Vähän koulutusta saaneet	Naiset	Miehet	Nuoret	Vanhat	Kaikki
Koko kunta	60	63	56	66	51	69	61
Tietyt kuntalaiset	58	65	62	59	67	55	61
Naiset	55	54	70	38	49	60	55
Miehet	27	42	23	45	29	36	33
Nuoret	53	79	59	68	71	57	63
Puolue	50	58	52	55	55	52	53
Vähäosaiset	64	77	70	68	60	76	69
Johtavassa asemassa olevat	15	13	11	18	15	13	14
Korkeasti koulutetut	46	23	36	38	47	28	37
Vähän koulutusta saaneet	26	63	41	39	31	48	40
N	74	48	66	56	55	67	122

Vaikkakaan kyseiset kysymykset eivät täysin vastaa sitä, mitä alun perin lähdin niillä hakemaan, huomioitavaa on, että eri puolueiden edustajien välillä oli selkeitä eroja siinä, kokivatko he edustavansa koko kuntaa ja/tai tiettyjä kuntalaisia. Vihreiden, SDP:n ja Vasemmistoliiton ehdokkaiden joukossa oli selkeästi keskimääräistä enemmän niitä, jotka kokivat edustavansa tiettyjä kuntalaisia. Vihreiden ehdokkaat kokivat myös muita ryhmiä vähemmän edustavansa koko kuntaa. Voisi olettaa, että vihreiden edustajajien kohdalla halu edustaa tiettyjä kuntalaisia kuvastaa puolueen vihreää aatetta, joka tulee esille myös heidän vähemmästä halusta ajaa koko kunnan asioita. Esimerkiksi eduskunnan ydinvoimakysymyksissä vihreiden luonnonsuojeluagenda ohittaa kaikki muut perustelut kyseisten toimien järkevyydestä tai tarpeellisuudesta. Tästä esimerkkinä käy tapahtuma Paavo Lipposen johtaman jälkimmäisen hallituksen ajalta, jolloin Vihreä liitto erosi hallituksesta protestina hallituksen päätöksestä lisätä ydinvoiman tuotantoa Suomessa. Vasemmistopuolueiden kohdalla tiettyjen kuntalaisten edustajana toimiminen tarkoittaa nimenomaan vähäosaisten ja työväenluokan edustamista. Tämä on luettavissa vähäosaisten edustamista mittaavassa kysymyksessä, jossa lähes kaikki Vasemmistoliiton ehdokkaista eli 97 prosenttia koki suuresti tai melko suuresti edustavansa vähäosaisia (taulukko 26). SDP:n ehdokkaista vähäosaisten asioita koki ajavansa 80 prosenttia vastaajista.

Erityisen mielenkiintoisesti vastattiin kysymykseen siitä, tuntevatko vastaajat olevansa sukupuoliryhmien edustajia. Naisten edustajiksi löytyi huomattavasti suurempi joukko. Jopa 55 prosenttia vastaajista koki suuresti tai melko suuresti olevansa naisten edustajana kunnallispolitiikassa. Miesten edustajiksi ei ollut läheskään yhtä kovaa tunkua sillä suurin osa eli 53

prosenttia vastaajista koki edustavansa vain kohtalaisesti miesten ryhmää. Miesten kiinnostus naisten edustamiseen oli suhteellisesti suurempi kuin naisten halu miesten edustamiseen. Miehet tunsivat olevansa naisien edustajia jopa niin paljon, että ero miesten haluun edustaa miehiä oli vain muutamia prosentteja. Toisaalta naisten halukkuus oman sukupuolen etujen edustamiseen oli huomattavasti voimakkaampaa kuin miehillä. Naisista 70 prosenttia ilmoitti olevansa melko suuresti tai suuresti naisten edustaja, kun miehissä oman sukupuolen edustamiseen halukkaita oli vain 45 prosenttia. Oletan, että erot sukupuolien välillä johtuvat siitä, että miesedustajat kokevat miesten aseman olevan vakaampi ja että naiset tarvitsevat aktiivisempaa asioiden ajamista. Naiset sen sijaan näyttävät haluavan pitää huolta omista oikeuksistaan aktiivisella oman sukupuolen edustamisella, joka ei miesten kohdalla näytä olevan aivan niin hanakkaa.

Samansuuntainen selitys sopii varmasti myös siihen, että suurin osa vastaajista koki toimivansa vähäosaisten edustajana. Yli kolmasosa vastaajista koki edustavansa suuresti tai melko suuresti vähäosaisten ryhmää ja vain 9 prosenttia vastaajista koki edustavansa vain vähän tai ei lainkaan vähäosaisten joukkoa. Toisaalta johtavassa asemassa olevien edustajia vastaajien joukosta löytyi huomattavasti vähemmän, sillä noin 60 prosenttia vastaajista koki edustavansa vähän tai ei lainkaan tätä ryhmää. Vastaajat näin selkeästi kokivat, että vähäosaiset tarvitsevat edustamista, vaikka he eivät itse välttämättä kuuluneetkaan vähäosaisten ryhmään. Vähiten vähäosaisten edustajia kokivat olevansa johtavassa asemassa itse olevat ja yrittäjät. Opiskelijat (jotka voitaisiin kenties joillakin mittareilla laskea vähäosaisten joukkoon) ja toimihenkilöt kokivat vahvasti olevansa vähäosaisten edustajia. Kuten aiemmin jo mainitsin, puolueiden osalta eniten vähäosaisten asioita halusivat ajaa vasemmistoehdokkaat.

Taulukko 26. Eri puolueiden edustajien näkemykset siitä ketä he kokevat edustavansa näissä vaaleissa ("edustan suuresti tai melko suuresti tätä ryhmää" vastanneiden osuudet) (%).

	SDP	Kokoomus	Vihreät	VL	PS	KD	Keskusta	Sit.	Kaikki
Koko kunta	65	67	44	62	67	100	75	60	61
Tietyt kuntalaiset	75	56	72	56	33	100	50	40	61
Naiset	50	44	52	72	67	100	75	80	55
Miehet	30	37	12	34	67	100	50	50	33
Nuoret	65	52	52	72	100	0	100	70	63
Puolue	65	63	48	47	67	100	100	10	53
Vähäosaiset	80	41	52	97	100	0	75	70	69
Johtavassa asemassa olevat	5	41	12	0	33	0	0	10	14
Korkeasti koulutetut	30	52	52	16	33	0	50	40	37
Vähän koulutusta saaneet	45	33	16	63	100	0	50	20	40
N	20	27	25	32	3	1	4	10	122

Johtavassa asemassa olevien edustajina kokivat eniten olevansa itse johtavassa asemassa, ylempinä toimihenkilöinä ja yrittäjinä toimineet ehdokkaat. Vähiten tätä ryhmää edustivat kotiäidit ja -isät, eläkeläiset ja työntekijät, mihin ryhmään myös alemmat toimihenkilöt voisi laskea. Puolueiden kohdalla johtavassa asemassa oleville löytyi merkittävää kannatusta vain kokoomuksen leirissä, missä 41 prosenttia koki edustavansa johtohenkilöitä. Muiden puolueiden ehdokkaista vain muutama Perussuomalaisten, vihreiden ja SDP:n ehdokas tunsi edustavansa johtajia, mutta pääosa näidenkin ja muiden puolueiden ehdokkaista koki etteivät he edusta johtavassa asemassa olevia. Kaiken kaikkiaan johtavassa asemassa olevia koki edustavansa 18 prosenttia vastaajista.

Koulutus tai sen vähyys ei samalla tavalla vaikuttanut edustamiseen kuin vähäosaisuus. Korkeasti koulutettuja koki edustavansa melko tarkalleen yhtä moni kuin vähän koulutusta saaneita. Vastaajat

eivät siten rinnastaneet vähän koulutusta saaneita vähäosaisiin. Selkeä enemmistö vastaajista koki edustavansa vähän koulutusta saaneita, mutta samoin myös korkeakoulutettuja. Ainoastaan hieman yli viidesosa vastaajista koki, että hän edustaa vain vähän tai ei ollenkaan vähän koulutusta saaneita. Vastaavasti korkeakoulutettuja ei kokenut edustavansa vajaa kolmasosa. Ehdokkaan oma koulutus vaikutti suoraan siihen, ketä ehdokas koki edustavansa. Peruskoulun, ammattikoulun ja opiston käyneissä oli huomattavasti enemmän vähemmän koulutettuja edustavia kuin korkeakoulutetuissa. Sitä vastoin korkeakoulutettuja koki eniten edustavansa ylemmän korkeakoulututkinnon saavuttaneet, joista hieman yli puolet koki edustavansa korkeamman koulutuksen saaneita. Ylioppilaat jakautuivat näissä kysymyksissä selkeästi kahtia. Heidän joukossaan oli yhtä paljon korkeakoulutettuja edustavia kuin alemman korkeakoulututkinnon suorittaneissa, mutta myös selkeästi enemmän vähän koulutettuja edustavia. Osa korkeakouluissa opiskelevista ylioppilaista selkeästi mielsi itsensä jo korkeakoulutetuiksi, mutta toisaalta ylioppilaiden joukosta löytyi myös niitä jotka eivät ole jatkaneet opintojaan enää lukion jälkeen ja ovat jo siirtyneet työelämään. Opiskelijoiden joukosta (joita 70 prosenttia ylioppilaista oli) joka toinen koki edustavansa korkeakoulutettuja, vaikka opinnot vielä olivatkin kesken.

Kaksi kolmasosaa vastaajista tunsivat edustavansa suuresti tai melko suuresti nuorten ryhmää valtuustossa. Eniten nuorten edustajia löytyi vähemmän yllättävästi nuorten joukosta ja vähiten vanhimmissa ehdokkaissa. Siltikin, selkeä enemmistö kaikkein vanhimmistakin ehdokkaista koki edustavansa nuoria vähintään kohtalaisesti. Vain joka kymmenes vastaaja koki, ettei edusta nuorten ryhmää valtuustossa. Nuorten edustaminen on joltain osin verrattavissa vähäosaisten edustamiseen. Monet ehdokkaat varmasti kokevat nuorten tarvitsevan edustamista kunnallispolitiikassa, koska heillä ei ole mahdollisuutta tai halua itse edustaa itseään valtuustossa. Voi olla, että osa vastaajista ajatteli tämän kysymyksen kohdalla myös alle 18-vuotiaita, jotka tarvitsevat ulkopuolista edustamista aivan lain puolestakin.

Puolueiden merkitys kuntalaisten äänestysvalintaa määrittävänä tekijänä on viime vuosina selkeästi rapautunut ehdokkaiden roolin voimistumisen kustannuksella (Kuitunen 1998, 63). Vaikka puolueiden merkitys kuntalaisille on vähentynyt, kunnallisvaaliehdokkaille puolue on edelleen tärkeä edustustaho. Yli puolet vastaajista koki olevansa oman puolueensa edustaja kunnallispolitiikassa ja vain 17 prosenttia vastaajista koki edustavansa vain vähän tai ei lainkaan omaa tai muutenkaan puoluetta kunnallisvaaleissa. Lisäksi suurin osa niistä ehdokkaista jotka eivät kokeneet edustavansa mitään puoluetta, oli sitoutumattomana ehdokkaana vaaleissa. Oman puolueensa edustaminen oli tärkeintä keskustan edustajilla, joista kaikki vastasi edustavansa

vähintään melko suuresti puoluettaan. Vähiten tärkeänä puolueen edustaminen koettiin Vasemmistoliiton edustajien joukossa, mutta heistäkin silti 47 prosenttia vastasi edustavansa melko suuresti tai suuresti puoluettaan.

Eri puolueiden jäsenten näkemysten vertailua rajoittaa se, että vain neljän puolueen osalta vastaajia oli yli 20 (SDP, vihreät, kokoomus ja Vasemmistoliitto). Esimerkiksi Kristillisdemokraattien ehdokkaita oli vastaajien joukossa vain yksi, joten hänen näkemykset eivät varmastikaan vastaa koko puolueen näkemystä asioista. Myös Perussuomalaisten (3 vastaajaa) ja keskustan (4) ehdokkaista vastauksia tuli valitettavan vähän. Näiden kolmen puolueen osalta tuloksiin on siis suhtauduttava suurella varauksella. Sitoutumattomien joukossa on varmasti myös sellaisia ehdokkaita, jotka olivat ehdolla jonkun puolueen listoilla, sillä puoluekantaa koskeva kysymys käsitteli ehdokkaiden puoluejäsenyyttä, eikä sitä minkä puolueen listoilla he ovat ehdolla.

4.8 *Ehdokkaiden persoonallisuus*

Ehdokkaiden persoonallisuutta koskevia kysymyksiä tai väittämiä oli kyselyssä viisi, joihin vastattiin asteikolla 1-5 sen mukaan kuinka tarkasti ehdokkaat kokivat väittämän vastaavan itseään. Näiden väittämien kautta tutkittiin ehdokkaiden personaallisuuden vaikutuksia siihen, että he päättivät lähteä ehdolle vaaleissa. Taustana näille väittämille on Millbrathin ja Goelin (1977, 76) 12 persoonallisuuteen liittyvää syytä poliittiseen osallistumiseen, joista on tutkittu neljää persoonallisuuden osa-aluetta: henkilön korkeaa sosiaalisuutta, hyvää itsetuntoa, vallanhimoa ja autoritäärisyyttä.

Väittämän ”olen sosiaalinen ihminen” avulla tutkittiin ehdokkaiden näkemystä omasta sosiaalisuudestaan. Tutkimusten mukaan politiikkaan osallistuu keskimääräisesti sosiaalisempia ihmisiä. Toinen väittäjä oli ”minulla on hyvä itsetunto”. Korkean itsetunnon on myös tutkittu vaikuttavan positiivisesti poliittiseen osallistumiseen (Millbrath & Goel 1977, 76). Kolmannen väittämän, ”haluaisin olla johtavassa asemassa”, tarkoitus oli mitata ehdokkaiden vallanhalua. On tutkittu, että erittäin vallanhimoiset henkilöt harvoin lähtevät poliittiselle uralle ja useammin päätyvät esimerkiksi talousalalle tai sotilaalliselle uralle (mt, 78). Neljäs väittäjä oli ”pyrin saavuttamaan tavoitteni keinolla millä hyvänsä”. Sen lähtökohtainen tavoite oli tutkia ehdokkaiden autoritäärisyyttä, mutta en ole näin jälkeensä täysin varma oliko kyseessä sopiva kysymys tätä tutkimaan. Viidentenä ja viimeisenä väittäjänä kyselyssä oli ”uskon menestyväni kaikessa mihin ryhdyn”, joka toisen väittämän tavoin mittaa ehdokkaiden itsetuntoa ja uskoa omaan kykyihinkin.

Taulukoissa 27–31 on esitelty eroja ehdokkaiden vastauksista jaoteltuna sukupuolen, koulutuksen, iän ja nykyisen edustajapaikan mukaan.

Taulukko 27. Ehdokkaiden erot sosiaalisuuden asteessa jaoteltuna sukupuolen, koulutuksen, iän ja nykyisen edustajapaikan mukaan (%).

	Miten väittämä "olen sosiaalinen ihminen" kuvaa teitä?					
	Todella huonosti	Melko huonosti	Ei hyvin eikä huonosti	Melko hyvin	Todella hyvin	N
Nainen	0	0	9	33	58	66
Mies	2	11	16	34	38	56
Korkeakoulutettu	0	5	11	35	49	74
Ei-korkeakoulutettu	2	4	15	31	48	48
18–29-vuotias	0	11	15	44	30	27
30–39-vuotias	4	7	11	32	46	28
40–49-vuotias	0	0	17	33	50	24
50–59-vuotias	0	0	14	36	50	22
Yli 60-vuotias	0	5	5	19	71	21
Istuva edustaja	0	0	13	6	81	16
Ei-istuva edustaja	1	6	12	38	43	106
Kaikki	1	5	12	34	48	122

Tutkimusten perusteella politiikkaan lähtee keskimääräisesti sosiaalisempia ihmisiä ja sosiaalisuuden ja ulospäinsuuntautuneisuuden on huomattu olevan yksi poliitikkojen välttämättömistä ominaisuuksista (Millbrath & Goel 1977, 76). Tampereen ehdokkaiden näkemykset omasta sosiaalisuudestaan korreloivat jonkin verran sen kanssa, kuinka hyvin he olettivat pärjäävänsä vaaleissa. Pearsonin korrelaatiokerroin oli sosiaalisuuden asteen ja vaaleissa läpikäymisen uskomisen välillä 0.384. Lähes kaikki niistä ehdokkaista, jotka uskoivat melko varmasti tai varmasti tulevansa valituiksi valtuustoon koki väittämän ”olen sosiaalinen ihminen” kuvaavan todella tai melko hyvin itseään. Toisaalta suurin osa vähemmän sosiaalisista ehdokkaista oli niiden joukossa, jotka uskoivat etteivät pääse läpi kunnallisvaaleissa. Lisäksi sosiaaliset ihmiset uskoivat olevansa jonkin verran epäsosiaalisia vastaajia tuloksellisempia vaikutuspyrkimyksissään. Vanhemmat ehdokkaat kokivat olevansa nuoria kollegoitaan huomattavasti sosiaalisempia. Yli 60-vuotiaista 71 prosenttia koki olevansa sosiaalisia ihmisiä, kun vastaavasti nuorimmassa ikäluokassa vain joka kolmas vastaaja koki olevansa todella sosiaalinen ihminen. Sosiaalisten ihmisten määrä myös kasvoi lähes lineaarisesti iän kasvaessa.

Sosiaalisuuden vaikutuksesta kunnallisvaalimenestykseen kertoo osaltaan myös se, että istuvissa edustajissa oli huomattavasti suurempi osuus erittäin sosiaalisia ihmisiä. Istuvista edustajista 81 prosenttia vastasi, että väittämä ”olen sosiaalinen ihminen” kuvaa heitä todella hyvin, kun ei-

istuvista edustajista samaan väittämään samastui todella hyvin lähes puolet vähemmän eli 43 prosenttia vastaajista. Istuvilla edustajilla oli myös muihin vastaajiin verrattuna huomattavasti parempi itsetunto. Todella hyvän itsetunnon vastaajia löytyi istuvista 56 prosenttia, kun muista heitä löytyi taas lähes puolet vähemmän, 28 prosenttia. Istuvat edustajat uskoivat myös menestyvänsä muita vastaajia useammin kaikessa mihin he ryhtyivät, sillä 56 prosenttia heistä tuki väittämään melko tai todella hyvin, kun muista vastaajista samaa mieltä oli vain 38 prosenttia. Naiset kokivat olevansa huomattavasti sosiaalisempia kuin miehet, joiden joukosta löytyi jopa vastaajia, joka ei kokenut olevansa ollenkaan sosiaalinen. Naisten korkeampi osuus tämän väittämän kohdalla on varsin odotettu, sillä naisissa oli myös enemmän niitä, jotka uskoivat menestyvänsä vaaleissa ja kuten aiemmin on todettu, menestys ja sosiaalisuus kulkevat käsi kädessä.

Taulukko 28. Ehdokkaiden erot itsetunnon asteessa jaoteltuna sukupuolen, koulutuksen, iän ja nykyisen edustajapaikan mukaan (%).

	Miten väittämä "minulla on hyvä itsetunto" kuvaa teitä?					
	Todella huonosti	Melko huonosti	Ei hyvin eikä huonosti	Melko hyvin	Todella hyvin	N
Nainen	0	2	5	55	39	66
Mies	2	4	21	50	23	56
Korkeakoulutettu	0	1	11	55	32	74
Ei-korkeakoulutettu	2	4	15	48	31	48
18–29-vuotias	0	4	19	57	22	27
30–39-vuotias	4	7	18	57	14	28
40–49-vuotias	0	0	4	58	38	24
50–59-vuotias	0	0	9	59	32	22
Yli 60-vuotias	0	0	10	29	62	21
Istuva edustaja	0	0	13	31	56	16
Ei-istuva edustaja	1	3	12	56	28	106
Kaikki	1	3	12	53	32	122

Taulukko 29. Ehdokkaiden näkemykset heidän mahdollisuuksiistaan menestyä tekemisissään jaoteltuna sukupuolen, koulutuksen, iän ja nykyisen edustajapaikan mukaan (%).

	Miten väittämä "uskon menestyväni kaikessa mihin ryhdyn" kuvaa teitä?					
	Todella huonosti	Melko huonosti	Ei hyvin eikä huonosti	Melko hyvin	Todella hyvin	N
Nainen	5	11	42	32	11	66
Mies	4	18	41	34	3	56
Korkeakoulutettu	3	12	39	34	12	74
Ei-korkeakoulutettu	6	17	46	31	0	48
18–29-vuotias	0	19	48	33	0	27
30–39-vuotias	0	21	36	32	11	28
40–49-vuotias	4	13	42	33	8	24
50–59-vuotias	18	9	36	27	9	22
Yli 60-vuotias	0	5	48	38	10	21
Istuva edustaja	0	6	38	44	13	16
Ei-istuva edustaja	5	15	43	31	7	106
Kaikki	4	14	42	33	7	122

Itsetunnon osalta tulokset olivat aivan samansuuntaiset kuin sosiaalisuden kohdalla, sillä naispuoliset vastaajat olivat itsetunnon osalta huomattavasti miesvastaajia vahvempia. Naisten kovempaa uskoa itseensä kuvasi myös heidän korkeampi usko siihen, että he menestyvät kaikessa mihin ryhtyvät. Tämän väittämän kohdalla erot eivät kuitenkaan olleet niin suuret kuin suoran itsetunnon tutkivan kysymyksen kohdalla. Myös itsetunnolla oli vaikutusta uskoon omasta vaalimenestyksestä, aivan kuten sosiaalisuudellakin. Taulukoista 28 ja 29 on luettavissa itsetunnon eroista eri ryhmien välillä. Suora kysymys omasta itsetunnosta antaa naisille hieman korkeammat lukemat kuin hieman epäsuorempi kysymys asioissa pärjäämisestä, mutta molempiin kysymyksiin naiset vastasivat positiivisemmin. Itsetunto kasvoi myös iän lisääntyessä, sillä nuoret ehdokkaat näkivät itsetuntonsa paljon heikompana kuin vanhemmat ehdokkaat. Samoin paikka nykyisessä valtuustossa kasvatti itsetuntoa. Koulutuksen vaikutus itsetuntoon oli muita mittareita pienempi, sillä korkeakoulutetut kokivat olevansa vain hieman ei-korkeakoulutettuja itsetuntoisempia. Toisaalta he kokivat selvästi enemmän menestyvänsä asioissa mihin ryhtyvät verrattuna ei-korkeakoulutettuihin.

Taulukko 30. Ehdokkaiden erot halussa johtavaan asemaan jaoteltuna sukupuolen, koulutuksen, iän ja nykyisen edustajapaikan mukaan (%).

	Miten väittämä "haluaisin olla johtavassa asemassa" kuvaa teitä?					
	Todella huonosti	Melko huonosti	Ei hyvin eikä huonosti	Melko hyvin	Todella hyvin	N
Nainen	6	11	29	41	14	66
Mies	0	14	30	39	16	56
Korkeakoulutettu	3	8	32	43	14	74
Ei-korkeakoulutettu	4	19	25	35	17	48
18–29-vuotias	0	22	22	37	19	27
30–39-vuotias	0	4	43	43	11	28
40–49-vuotias	4	8	33	38	17	24
50–59-vuotias	5	18	14	55	9	22
Yli 60-vuotias	10	10	33	29	19	21
Istuva edustaja	6	6	19	44	25	16
Ei-istuva edustaja	3	13	31	40	13	106
Kaikki	3	12	30	40	15	122

Vallanhimon ei ole aiemmissa tutkimuksissa todettu olevan merkittävä tekijä politiikkaan lähtemisessä, joten sen kannalta olisi voinut olettaa, että väittämä ”haluaisin olla johtavassa asemassa” ei saisi kunnallisvaaliehdokkailta merkittävää kannatusta. Toisin kuitenkin kävi, sillä yli puolet vastaajista, 55 prosenttia, koki väittämän kuvaavan heitä melko tai todella hyvin. Lisäksi vain pieni osuus, 16 prosenttia, vastaajista koki väittämän kuvaavaan heitä huonosti. Sosiaalisuus ei nostanut merkittäväällä tavalla halua johtavaan asemaan, mutta itsetunto sen sijaan niin teki. Ehdokkaista, joilla oli itsetunto todella korkealla, 28 prosenttia ilmoitti, että johtava asema sopisi heille todella hyvin. Melko hyvällä itsetunnolla varustetuissa johtavaan asemaan himoitsevia oli jo kolme kertaa vähemmän eli 9 prosenttia.

Taulukko 31. Ehdokkaiden näkemykset siitä, millä keinoin he pyrkivät saavuttamaan tavoitteensa jaoteltuna sukupuolen, koulutuksen, iän ja nykyisen edustajapaikan mukaan (%).

	Miten väittämä "pyrin saavuttamaan tavoitteeni keinolla millä hyvänsä" kuvaa teitä?					
	Todella huonosti	Melko huonosti	Ei hyvin eikä huonosti	Melko hyvin	Todella hyvin	N
Nainen	26	33	27	12	2	66
Mies	29	43	20	7	2	56
Korkeakoulutettu	30	39	24	7	0	74
Ei-korkeakoulutettu	23	35	23	15	4	48
18–29-vuotias	30	44	22	4	0	27
30–39-vuotias	21	50	21	4	4	28
40–49-vuotias	21	38	29	13	0	24
50–59-vuotias	36	27	23	14	0	22
Yli 60-vuotias	29	24	24	19	5	21
Istuva edustaja	31	6	25	38	0	16
Ei-istuva edustaja	26	43	24	6	2	106
Kaikki	27	38	24	10	2	122

Nämä tulokset eivät suoraan kerro, onko vallanhalu merkittävä ominaisuus poliittiselle uralle, mutta se kertoo enemmän, että istuvissa edustajissa löytyi enemmän niitä, jotka samastuivat kyseisen väittämän kanssa, sillä heistä johtavaa asemaa tavoitteli 69 prosenttia. Istuvilla edustajilla oli myös muita ehdokkaita huomattavasti korkeammat menestystavoitteet näissä vaaleissa. Vain harvalla istuvista riitti pelkkä ehdokkuus vaaleissa ja suurimmalla osalla oli selkeitä tavoitteita hallituspaikan tai jopa johtavan aseman tavoittelu kunnanvaltuustossa tai -hallituksessa.

Näiden viiden persoonallisuutta tutkivan väittämän keskinäinen ristiintaulukointi, ja lisäksi ristiintaulukointi menestymisestä vaaleissa ja vaikutuspyrkimyksissä tuotti monia tuloksia, joita tässä tulisi mainita, vaikka osa näistä tuloksista oli jollakin tapaa melko itsentäänselviä, kuten se, että mitä korkeampi itsetunto ehdokkaalla oli, sitä useammin hän uskoi tulevansa valituksi näissä vaaleissa. Korkea itsetunto kohotti myös uskoa omien tekojen tuloksellisuuteenkin. Mitä korkeampi itseluottamus ehdokkaalla oli, sitä tuloksellisempi hän uskoi olevansa myös vaikutuspyrkimyksissään. Henkilöt, jotka halusivat olla johtavassa asemassa, myös uskoivat muita useammin olevansa tuloksellisia vaikutuspyrkimyksissään.

Taulukko 32. Sosiaalisuuden vaikutus siihen kuinka hyviksi ehdokkaat arvioivat menestymismahdollisuutensa kunnallisvaaleissa (%).

		Kuinka varma olette läpimenostanne näissä kunnallisvaaleissa?					N
		Täysin varma, että tulen valituksi	Melko varma, että tulen valituksi	En osaa sanoa	Melko varma, että en tule valituksi	Täysin varma, että en tule valituksi	
Miten väittämä "olen sosiaalinen ihminen" kuvaa teitä?	Todella hyvin	5	25	36	27	7	59
	Melko hyvin	0	5	37	44	15	41
	El hyvin eikä huonosti	7	0	13	47	33	15
	Melko huonosti	0	0	33	33	33	6
	Todella huonosti	0	0	0	0	100	1
Kaikki		4	17	40	43	18	122

Taulukko 33. Nykyisen edustajapaikan vaikutus siihen kuinka korkeat menestystavoitteet ehdokkailla on (%).

		Onko teidän teillä näissä vaaleissa menestystavoitteita?					N
		Pelkkä ehdokkuus riittää minulle	Tavoittelen tosissani läpimenoa vaaleissa	Tavoitteeni on saavuttaa hallituspaikka	Tavoitteeni on saavuttaa johtava asema jossakin lautakunnassa	Tavoittelen johtavaa asemaa hallituksessa tai valtuustossa	
Oletteko tällä hetkellä istuva edustaja kunnanvaltuustossa?	Olen	6	56	13	13	13	16
	En ole	42	38	5	12	4	106
Kaikki		37	40	6	12	5	122

4.9 Näkemyksiä kunnan toiminnan parantamiseksi

Kyselyssäni pääpainotus oli muissa kuin päivänpoliittisissa näkemyksissä, mutta yksi kysymyssarja koski myös niitä. Näiden kysymysten päällimmäisenä tarkoituksena oli tutkia, vastaavatko ehdokkaiden vastaukset kyseisiin kysymyksiin heidän itse itselleen määrittämäänsä paikkaa vasemmisto–oikeisto -akselilla. Tällä tarkoitan sitä, että jos ehdokas vastasi kuuluvansa poliittisilta näkemyksiltään esimerkiksi vasemmistoon, niin vastasiko hänen vastaukset kunnan toiminnan tehostamisen keinoista hänen poliittisia näkemyksiään, vai syntyykö niissä ristiriitoja. Samalla tavoin mielipide-eroja mitattiin iän, puolueen, ammattiaseman ja sukupuolen mukaan. Ehdokkaiden näkemykset puoluekohtaisesti oli erityisen mielenkiinnon kohteena, sillä halusin saada selville

vastaavatko eri puolueiden näkemykset sitä millä tavalla ne on perinteisesti nähty. Tällä tavalla siis periaattessa tutkittiin toisesta näkökulmasta sitä, miten puolueet asettuvat oikeisto–vasemmisto-akselille, olettaen että palveluiden lisääminen ja veronkorotukset ovat vasemmistolainen kanta ja palveluiden karsiminen ja verohelpotukset oikeistolainen kanta. Näissä kysymyksissä kysyttiin sitä, kuinka tärkeinä ehdokkaat pitivät joitakin toimenpiteitä kunnan toiminnan parantamiseksi. Monien kysymysten kohdalla esiintyi varsin selkeää yksimielisyyttä toimenpiteiden tärkeydestä. Esimerkiksi julkisen liikenteen kehittämistä piti todella tärkeänä noin 70 prosenttia vastaajista, ja loputkin pitivät julkisten kehittämistä vähintään kohtalaisen tärkeänä asiana. Melkein yhtä suurella vakavuudella suhtauduttiin kunnallisen vanhusten hoidon parantamiseen, mitä piti tärkeänä hieman yli 60 prosenttia vastaajista, eikä tässäkään tapauksessa kukaan vastaaja pitänyt asiaa vähän tärkeänä.

Taulukko 34. Ehdokkaiden näkemykset erilaisten kunnallisten palveluiden parannustoimien tärkeydestä (%). N=122

	Ei lainkaan tärkeää	Melko vähän tärkeää	Kohtalaisen tärkeää	Melko tärkeää	Todella tärkeää
Julkisen liikenteen kehittäminen	0	0	8	22	70
Vanhustenhoidon parantaminen	0	0	5	34	61
Työllisyysmahdollisuuksien parantaminen	0	0	12	39	49
Nuorisopalveluiden parantaminen (esim. nuorisotilat)	0	3	18	34	45
Kunnallisten palveluiden käyttäjien päätöksentekoon osallistumisen kehittäminen	1	6	13	38	43
Koulutusmahdollisuuksien parantaminen	0	4	14	43	39
Yritysten menestyksen edistäminen kunnallisin toimin	15	15	30	31	10
Kunnallisverotuksen keventäminen	35	22	25	11	7
Palveluiden tehostaminen yksityistämällä	34	29	20	12	6
Palveluiden maksullisuuden lisääminen	48	25	21	5	1

Vähiten tärkeänä pidettiin kunnallisten palveluiden maksullisuuden lisäämistä, palveluiden tehostamista yksityistämällä ja kunnallisveron kevennystä. Palveluiden maksullisuuden lisäämistä piti tärkeänä oikeastaan vain osa kokoomuksen ehdokkaista, samoin palveluiden yksityistämistä tuettiin eniten kokoomuksen leirissä. Vähiten tärkeänä näitä kysymyksiä pitivät Vasemmistoliiton edustajat. Nuorten joukossa oli selvästi enemmän niitä, jotka eivät nähneet kunnallisveron kevennystä tai palveluiden tehostamista yksityistämällä lainkaan tärkeänä asiana. Asiaa voi selittää se, että nuoret harvemmin maksavat juurikaan kunnallisveroja, jolloin he eivät koe, että veronkevennyksille olisi aiheutta. Samoin juuri nuoret käyttävät paljon julkisia palveluita, kuten esimerkiksi erilaisia koulutusmahdollisuuksia ja joukkoliikennettä, joten heidän kohdalla

palveluiden yksityistäminen vaikuttaisi merkittävästi. Veronkevennystä haikailivat eniten 50–60-luvulla syntyneet, jotka oletettavasti myös maksavat eniten veroja.

Kysymys, joka eniten jakoi vastaajien mielipiteitä, koski yritysten menestyksen edistämisestä kunnallisoin toimin. Suurempi osa, noin 40 prosenttia vastaajista, piti yritysten tukemista tärkeänä, kun tukemisen vastustajia oli vajaa 30 prosenttia vastaajista. Vähemmän yllättävästi kokoomuksen ehdokkaat pitivät tärkeänä yritysten tukemista kunnan varoilla. Ammattiaseman perusteella eniten yritysten tukemista kannattivat yrittäjät, joukossa myös yksi maatalousyrittäjä, ja johtavassa asemassa olevat. Työntekijät yhdessä opiskelijoiden kanssa pitivät yritysten tukemista kunnan varoilla tärkeänä. Eniten yritysten tukemista rahallisesti vastustettiin Vasemmistoliitossa ja vihreissä. Toisessa vasemmistopuolueessa, sosiaalidemokraateissa, yritysten tukeminen sai huomattavasti suurempaa kannatusta kuin Vasemmistoliitossa. Tämä ei ole ollenkaan yllättävää, onhan SDP viime vuosina, varsinkin hallitusvuosinaan, profiloitunut huomattavasti keskemälle poliittiselle kentälle kuin Vasemmistoliitto.

Myös ikä vaikutti jonkin verran halukkuuteen yritysten edistämiseen. Nuorten ehdokkaiden joukossa oli huomattavasti enemmän niitä, jotka eivät pitäneet yritysten tukemista kunnan rahoilla tärkeänä. Alle kolmekymppisistä ehdokkaista yli 40 prosenttia piti vähän tai ei ollenkaan tärkeänä yritysten tukemista, kun taas neljäkymmenluvulla syntyneiden joukossa yritysten tukemista vastusti vain hieman yli 14 prosenttia ehdokkaista.

Naisten ja miesten välillä oli jonkin verran eroavaisuuksia vastauksissa. Vanhustenhoiton ja nuorten palveluiden parantaminen sai naisten puolelta enemmän kannatusta kuin miehissä. Esimerkiksi, nuorten palveluiden parantamista piti todella tärkeänä naisista joka toinen (55 %) kun vastaavasti miehistä samaan ryhmään kuului vain joka kolmas (34 %). Vastaavasti, vanhusten hoitopalveluiden parantamista piti todella tärkeänä 68 prosenttia naisista, kun miesten osalta kyseinen prosentti oli 52. Miehet halusivat naisia enemmän parantaa yritystoimintaa Tampereella, sillä miehet halusivat naisia enemmän tehostaa palveluiden tehoa yksityistämisillä ja myös tukea yrityksiä enemmän kunnan varoilla. Toisaalta, naiset halusivat hieman miehiä enemmän laskea kunnallista veroastetta.

Kunnallisveron kevennys ei ollut istuvien edustajien agendalla kärkipäässä, sillä joka toinen istuva edustaja vastasi, ettei kunnallisveron kevennys ole lainkaan tärkeä asia heille. Asia on sinänsä melko ymmärrettävä, tuleehan edustajien käytettävistä pelimerkeistä eli kunnan määrärahoista

valtaosa juuri kunnallisveroista. Istuvien edustajien suurin mielenkiinto olikin kohdistunut kunnallisten palveluiden käyttäjien mukaanottamiseen kunnalliseen päätöksentekoon. Nykyisissä valtuutetuissa oli myös ei-istuvia ehdokkaita selkeästi enemmän nuorisopalveluiden parantamisen puolestapuhujia, sillä puolet piti nuorten palveluiden parantamista todella tärkeänä ja toinen puoli melko tärkeänä asiana.

Ehdokkaan sijoittumisella vasemmisto–oikeisto-akselilla oli myös vaikutusta siihen millä tavoin he näkivät kunnan toiminnan parantamisen parhaiten toteutettavan. Oikeistoehdokkaat pitivät tärkeinä palveluiden yksityistämistä ja kunnallisveron kevennyksiä. Samoin palveluiden maksullisuuden lisääminen sai heiltä kannatusta, toisin kuin vasemmisto- tai keskustaehdokkailta. Vasemmiston suurin mielenkiinto keskittyi julkisen liikenteen kehittämiseen, jota vasemmistoehdokkaista piti todella tärkeänä neljä viidestä. Myös kuntapalveluiden äänen saaminen kuuluviin oli vasemmistoehdokkailla enemmän esillä kuin oikeiston vastaavilla, sillä kolme neljästä vasemmistoon itsensä sijoittaneesta piti kunnallispalveluiden käyttäjien osallistumista päätöksentekoon todella tärkeänä asiana kunnan kehityksen kannalta. Vasemmistosta löytyi myös oikeistoa enemmän ymmärrystä nuorten palveluiden kehittämiseen, joiden parantamista piti todella tärkeänä 62 prosenttia vasemmistoehdokkaista.

Melko mielenkiintoisesti työllisyysmahdollisuuksien parantamista piti todella tärkeänä sekä oikeiston että vasemmiston ehdokkaat, mutta keskustaan itsensä sijoittaneista ehdokkaista huomattavasti pienempi osa kannatti varauksetta työllisyyden kehittämistä. Aivan samanlainen tulos on nähtävissä myös koulutusmahdollisuuksien kehittämisen kohdalla. Vasemmistoehdokkaista 65 prosenttia piti koulutusmahdollisuuksien kehitystä todella tärkeänä ja oikeistoehdokkaistakin joka toinen, mutta keskustan ehdokkaista tätä asiaa piti todella tärkeänä vain joka kymmenes ehdokas. Keskustan ja ääripäiden väleihin itsensä luokitelleista ehdokkaista joka kolmas piti koulutusmahdollisuuksien kehittämistä todella tärkeänä kunnan palveluiden kehittämisen kannalta.

On todettava, että näiden kysymysten kautta ei oikeastaan saavutettu sitä, mitä lähdettiin hakemaan, sillä kysyksiin, jotka on perinteisesti nähty kuuluvan ns. oikeiston agendalle (palveluiden maksullisuus, yksityistäminen jne.), vastasivat positiivisesti vain kokoomuksen ehdokkaat ja toisaalta palveluiden kehittämiskysymyksiin vastasivat positiivisesti ehdokkaat kaikista puolueista. Tietenkin näistä kysymyksistä voi vetää yhteen, että kokoomuksen agendaan kuuluu kunnallispolitiikassa palveluiden maksullisuuden ja yksityistämisen lisäksi myös nykyisten palveluiden parantaminen, kun muilla puolueilla agendalle kuuluu vain palveluiden parantaminen

ilman maksullisuuden lisäämistä. Muita eroja eri puolueiden välillä on vaikea näiden kysymysten kautta tehdä.

5. Yhteenveto

Tässä tutkimuksessa tutkittiin Tampereen kunnallisvaaliehdokkaita, heidän taustojaan, motiiveja ja muita kunnallisvaaleihin osallistumiseen vaikuttavia tekijöitä. Lisäksi ehdokkaiden menestystä mitattiin heidän omien menestysmahdollisuuksien arvioinnin kautta. Kaikkein merkittävimäksi yksittäiseksi tekijäksi ehdokkaaksi rekrytoitumisessa nousi ehdokkaan aiempi edustajakokemus. Lisäksi poliittisella kokemuksella muutenkin, esimerkiksi aiempien kunnallisvaaliehdokkuuksien kautta oli vaikutusta ehdokkuudessa.

Aion nyt käydä luku kerrallaan läpi tämän työn analyysiosiossa tutkittuja aiheita ja omin sanoin analysoida niitä ajatuksia mitä tutkimustulokset herättivät. Analyysiosion ensimmäisessä luvussa käytiin läpi ehdokkaiden sosiodemografista taustaa. Ikänsä puolesta aineisto oli melko tasainen, sillä vastauksia tuli tasaisesti kaikista ikäluokista nuorimmista vanhimpiin. Tasaisuus ikäjakaumassa sinänsä aiheutti sen, että aineistosta ei voinut kertoa sitä, kasvaako kiinnostus politiikkaa kohtaan iän myötä. Ikäjakauman osalta pystyi kuitenkin havaitsemaan kohdan milloin kiinnostus politiikkaa kohtaan laskee, sillä vastaajien määrä laski selvästi 65-ikävuoden jälkeen.

Siviisäädyn on myös todettu vaikuttavan poliittiseen rekrytoitumiseen sillä tavoin, että perheelliset hakeutuvat politiikkaan yksineläjiä useammin. Samaan tulokseen päädyttiin myös tässä tutkimuksessa, sillä ehdokkaiden joukossa oli selkeästi enemmän naimisissa tai avoliitossa eläviä kuin Tampereella keskimäärin. Koulutuksen osalta ehdokkaat erosivat selkeästi Tampereen väestöstä, ehdokkaiden olleen huomattavasti korkeammin koulutettuja.

Toisessa analyysiosion luvussa tutkittiin ehdokkaiden poliittista kokemusta joka, kuten jo aiemmin totesin, havaittiin merkittäväksi tekijäksi kunnallisvaaliehdokkuudelle. Puolet vastaajista oli ollut aiemmin ehdokkaana kunnallisvaaleissa. Vanhemmilla ehdokkailla oli nuorempia useammin takanaan useita ehdokkuuksia, joka on varsin luonnollinen tulos. Järjestöosallistuminen oli myös merkittävä tekijä kunnallisvaaliehdokkaaksi rekrytoitumisessa, sillä aiemmin ehdokkaana olleilla oli huomattavasti enemmän kokemusta järjestötoiminnasta.

Istuvan edustajan paikka siis vaikutti kaikkien merkittävimmin ehdokkaan mahdollisuuksissa menestyä kunnallisvaaleissa. Kuntalaisilla on siis selkeästi tapana äänestää ehdokkaita, joilla on

nykyisen valtuustopaikkansa kautta näyttöä siitä, että he pärjäävät kunnallispolitiikassa. Uskoisin, että varsinkin pienillä paikkakunnilla aiempi edustajanpaikka on suuria paikkakuntia tärkeämpi, koska ehdokkaita on vähemmän ja he ovat näennäisesti ”lähempänä” äänestäjiä. Toisaalta suurissa kaupungeissa kunnanvaltuutettuna ja kunnallisvaaliehdokkaana on useasti ns. julkkispoliitikkoja, kuten istuvia kansanedustajia ja jopa ministereitä, jotka keräävät tunnettavuudellaan ääniä. Tämän asian varmistaminen vaatisi kuitenkin toisen, äänestäjien käyttäytymistä tutkivan, tutkimuksen tekemistä, joten tässä kohtaa nämä mietinnöt jää vain ajatuksen asteelle. Suurten paikkakuntien ehdokkaiden etäännyttämiselle kansasta antoi tukea jo aiemmin mainittu Soile Kuitusen tutkimus, jonka mukaan suurten kaupunkien kansalaiset kokevat, että kunnanvaaltuutettujen yhteys kuntalaisiin katoaa nopeammin kuin pienemmissä kunnissa (Kuitunen 2000, 67.) Tampereen ehdokkaat kuitenkin kokivat, että heidän etäisyys kansaan ei tule kasvamaan vaalien jälkeen, sillä vain joka viides ehdokas uskoi valtuutettujan kadottavan yhteyden kuntalaisiin vaalien jälkeen.

Ehdokkaiden vasemmisto–oikeisto -ulottuvuuden tutkimisessa huomattiin, että joko kyseessä oli selkeästi vasemmistopainotteinen otos tai että Tampereen ehdokkaat ovat näkemyksiltään erityisen vasemmistosuuntautuneita. Olen taipuvainen kallistumaan ensimmäiseen vaihtoehtoon otoksen vinoutuneisuudesta. Tätä tukee esimerkiksi se, että kokoomus oli Tampereenkin kunnallusvaaleissa suurin puolue. Toisaalta kyseisellä akselilla on enää nykyään todella vaikea jaotella puolueita, sillä esimerkiksi kokoomuksen ehdokkaita löytyi akselin jokaisesta viidestä kohdasta. Samoin sellaisia puolueita, joiden poliittisia ambitiota ei voi vasemmisto–oikeisto-jaottelun kautta ilmaista, on suunnattoman vaikea asettaa kyseiselle akselille, koska harva kykenee sanomaan onko luonnon arvostaminen lähtökohtaisesti vasemmistolainen tai oikeistolainen arvo.

Vasemmisto–oikeisto -ulottuvuuden lisäksi tutkittiin toista kaksiulotteista mittaria, kovaluontoisuus–pehmeäluontoisuus -akselia, jonka on katsottu korreloivan materialismi–postmaterialismi- ja talous–sosiaalinen -ulottuvuuksien kanssa. Tampereen ehdokkaat näissä vaaleissa sijoittuivat tämän akselin pehmeälle puolelle, sillä noin joka toinen ehdokas koki arvojensa olevan pehmeitä. Toisaalta tutkimus osoitti, että korrelaatio materialismi–postmaterialismi- ja talous–sosiaalinen-ulottuvuuksien kanssa ei ole niin selkeä kuin olisi voinut olettaa, sillä ehdokkaiden vastaukset kunnan toimien parantamiseksi ei monessa tapauksessa vastannut ollenkaan sitä mitä heidän arvonsa olisi olettanut. Esimerkiksi kovien arvojen edustajissa oli enemmän vanhustenhoidon kehittäjiä kuin pehmeiden arvojen edustajissa. Samansuuntainen vääristymä löytyi myös palveluiden maksullisuuden lisäämisestä koskevassa kysymyksessä, jota yksikään kovien arvojen edustaja ei kokenut tukevansa. Tämän tutkimuksen perusteella molemmat,

sekä kovaluontoisuus–pehmeäluontoisuus- että vasemmisto–oikeisto-jaottelu, voitaisiin siirtää romukoppaan, sillä niiden politiikkaa kuvaava merkitys ei enää nykyisessä monimutkaisessa poliittisessa ympäristössä vastaa todellisuutta.

Ehdokkaiden kansalaispätevyyttä tutkittiin kysymällä heidän näkemyksiään siitä, kuinka suuret vaikutusmahdollisuudet kunnallispolitiikassa on ja kuinka menestyksellisesti he uskovat voivan asioihin vaikuttaa. Usko omiin vaikutusmahdollisuuksiin nähtiin todella hyvinä, sillä kolme neljästä piti kunnallispolitiikan vaikutusmahdollisuuksia hyvinä. Lisäksi tutkittiin uskovatko ehdokkaat virkamiesten vai luottamushenkilöiden käytävän valtaa kunnissa. Usko vaaleilla valittujen edustajien vallankäyttöön lisääntyi sitä mukaa mitä usko omiin vaikutusmahdollisuuksiin kasvoi. Lisäksi istuvat edustajat pitivät kunnallispolitiikkaa muita ehdokkaita vähemmän virkamiesvetoisena.

Lisäksi kansalaispätevyyden tutkimisella huomattiin, että ehdokkaiden usko vaikuttamismahdollisuuksiin kunnallispolitiikassa vaikutti lähes suoraan verrannollisesti siihen kuinka korkealle he ovat asettaneet tavoitteensa kunnallisvaaleissa. Ehdokkaista, jotka kokivat olevansa hyvin tuloksellisia vaikuttamispyrkimyksissään, yli puolet haki tosissaan läpimenoa näissä vaaleissa, kun vain vähän vaikuttamispyrkimyksiinsä uskoneista vain joka neljäs haki luottamushenkilön paikkaa tosissaan.

Naisten asemaan kunnallispolitiikassa kiinnitettiin tässä tutkimuksessa muihin sosiodemografisiin taustamuuttujiin enemmän huomiota. Tämä johtui pääosin tutkijan henkilökohtaisesta valinnasta, ei siksi että sukupuoli olisi erityisen merkittävä poliittista osallistumista määrittävä tekijä. Tutkimuksessa löydettiin, että Tampereen ehdokkaat ajattelivat naisten pistävän ainakin jonkin verran perheen politiikan edelle ja että sukupuolikiintiöt politiikassa ovat tarpeettomia, ainakin jos miehiltä kysytään. Lisäksi puolet naisista uskoi miesten saavan puolueilta enemmän tukea kuin naiset.

Naisten ja miesten eroja tutkittiin myös kysymällä ehdokkailta onko heidän mielestään sukupuolien välillä luonne-eroja. Sukupuolten välisiä eroja löytyi jopa yllättävän paljon, sillä oletin vastausvaihtoehdon ”sukupuolten välillä ei ole eroja” saavan joka kysymyksen kohdalla eniten vastauksia. Eräs luonteenpiirre, jonka otin lähempään tarkasteluun, oli kovuus. Tämä piirre nähtiin löytyvän erityisesti miehistä, mutta poliittista kovuutta kysyttäessä naisetkin olivat yhtä kovia. Lisäksi naiset pyrkivät miehiä useammin tavoitteisiinsa ”hinnalla millä hyvänsä”, vaikka

kunnianhimoisuuskin nähtiin molempien sukupuolten osalta ennenkaikkea miesten luonteenpiirteeksi.

Ehdokkaiden syistä ehdokkuudelle tärkeimmäksi nousi halu vaikuttaa useiden asioiden ratkaisuun kunnissa. Lisäksi ehdokkaille oli tärkeää päästä auttamaan ihmisiä, johon kunnallisvaaliehdokkuus nähtiin hyvänä välineenä. Vähiten tärkeitä syitä kunnallispolitiikkaan lähtemiselle olivat tyhjän ehdokaspaikan täyttäminen, hallituspaikan saavuttaminen ja uralla eteneminen. Aiemmista tutkimuksista poiketen ideologiset syyt nähtiin yhdeksi tärkeimmistä syistä ehdokkuudelle. Ideologiosten syiden kasvulle on vaikea löytää syytä, kun tuntuu että ideologiset erot esimerkiksi puolueiden välillä ovat pikemminkin hälvenemässä kuin kasvamassa, ainakin jos mitataan ideologisia eroja vasemmisto–oikeisto-akselilla. Tämä voi tietenkin olla syynä sille, että ehdokkaat itse korostavat ideologia erojaan, kun puolueiden välillä on vaikea tehdä eroa.

Koska ehdokkaat eivät edusta sosiodemografisesti kuntalaisia, tutkittiin ketä he kokevat edustavansa. Vähäosaisille ja nuorille löytyi eri ihmisryhmistä eniten edustajia, vähiten kiinnostusta löytyi edustaa johtavassa asemassa olevia, miehiä ja korkeasti koulutettuja. Miesten matala edustusjoukko on sikäli mielenkiintoinen ilmiö, sillä miehistäkin vain 45 prosenttia koki edustavansa miehiä. Puoluekohtaisesti tarkasteltuna huomattiin, että vähäosaisia edustettiin huomattavasti enemmän vasemmistopuolueissa, ennenkaikkea Vasemmistoliitossa, jonka ehdokkaista 97 prosenttia koki edustavansa vähäosaisia. Johtavassa asemassa olevia kannatettiin merkittävästi vain kokoomuksessa. Mielenkiintoista oli, että koulutus ei vaikuttanut siihen ketä koettiin vähäosaisiksi, sillä korkeakoulutettuja ja vähän koulutettuja koki edustavansa lähes yhtä moni. Ehdokkaan oma koulutus kuitenkin vaikutti siihen ketä he kokivat edustavansa, siten että korkeakoulutetut kokivat useammin edustavansa korkeakoulutettuja ja vähemmän koulutetut vähemmän koulutettuja. Nuoria ehdokkaita ja valtuutettuja on politiikassa huomattavasti muita ikäryhmiä vähemmän. Kenties tästä syystä nuorten edustajia löytyi nuorten lisäksi kaikkein vanhimpienkin ehdokkaiden joukosta.

Ehdokkaiden persoonallisuusarvioiden kautta tutkittiin millainen vaikutus ehdokkaan sosiaalisuudella, itsetunnolla, vallanhimolla ja autoritäärisyydellä on vaaleissa. Tutkimusten mukaan politiikkaan osallistuvat ihmiset ovat sosiaalisia ja näin tuntui olevankin ainakin Tampereella, sillä yli neljän viidesosaa ehdokkaista näki itsensä sosiaalisena ihmisenä. Varsinkin istuvien edustajien sosiaalisuus oli korkealla asteella, joka entisestään tuki väittämää sosiaalisuuden vaikutuksesta poliittiseen osallistumiseen. Ehdokkaiden itsetunto oli myös korkealla niin kuin pitikin, sillä sen,

kuten sosiaalisuuden, on todettu vaikuttavan positiivisesti poliittiseen osallistumiseen. Vallanhimolla on taas todettu olevan päinvastainen vaikutus poliittiseen osallistumiseen, joten oli jännittävä huomata, että yli puolet ehdokkaista halusi päästä johtavaan asemaan, vieläpä niin että istuvissa edustajissa oli enemmän johtavaa asemaa hamuavia kuin muissa. Tämän yhden kysymyksen osalta on mahdotonta tehdä johtopäätöstä, että vallanhimokin loppujen lopuksi vaikuttaisi positiivisesti poliittiseen osallistumiseen, mutta ainakin se tämän tutkimuksen osalta havaittiin, että politiikkaan pyrkivillä on enemmän halua johtaviin asemiin kuin aiemmin on oletettu.

Analyysiosion viimeisessä luvussa tutkittiin ehdokkaiden näkemyksiä kunnan palveluiden parantamisesta. Vasemmistopainotteisesta vastaajajoukosta kenties johtuen, julkinen liikenne ja vanhustenhoito olivat tärkeimpinä asioina ehdokkaiden agendalla, lähes puoluetustasta riippumatta. Huomionarvoista oli, että perinteisesti oikeistoon ja vasemmistoon jaoteltujen puolueiden välille oli todella vaikea tehdä eroa muiden kuin palveluiden maksullisuutta ja yksityistämistä koskevissa kysymyksissä. Sinänsä tässä tutkimuksessa käytettyjen kysymysten kautta ei voitu todeta millä tavalla minkäkin puolueen ehdokas olisi esimerkiksi vanhustenhoitoa kehittänyt, joka varmasti osittain johti siihen että puolue-eroja löytyi niin vähän.

Oletin, että sosiaalinen tausta vaikuttaa siihen, ketkä rekrytoituvat ehdokkaaksi kunnallisvaaleissa. Sukupuolen osalta näin ei voi tämän tutkimuksen perusteella sanoa, sillä tässä tutkimuksessa naisia oli vastaajina enemmän kuin miehiä. Iänkin puolesta oletus meni osittain pieleen vastaajajoukon ollessa iän puolesta suhteellisen tasainen. Vain koulutuksen osalta oletamus meni täysin oikein, ehdokkaiden tai siis tässä tapauksessa kyselyyn vastanneiden ollessa muita Tamperelaisia korkeammin koulutettuja. Lisäksi oletin, että aiempi poliittinen kokemus vaikuttaa positiivisesti ehdokkaiden arvioihin heidän menestymisestä näissä vaaleissa. Tämäkin oletamus osui nappiin, sillä nykyinen edustajanpaikka, mutta myös aiempi kunnallisvaali- ja järjestökokemus, vaikutti siihen kuinka hyväksi ehdokkaat näkivät mahdollisuutensa kunnallisvaaleissa 2008 Tampereella. Oletin myös, että ehdokkaiden ammattiasema vaikuttaa kunnallisvaaliehdokkaaksi rekrytoitumiseen. Ammattiasema vaikuttikin ainakin siltä osin, että toimihenkilöammateista rekrytoitua heidän väestönsaansa suhteellisesti suurempi osuus ehdokkaiksi. Eläkeläisiä oli omaan väestöosuuteensa nähden selkeästi vähiten.

Lopuksi on vielä korostettava sitä tulosta, jonka totean olevan tässä tutkimuksessa esille tulleista tutkimustuloksista merkittävin selittäjä kunnallispolitiikassa menestymiselle, eli istuvan

kunnanvaltuutetun paikkaa. Mikään toinen taustatekijä ei selitä kunnallisvaaleissa menestymistä läheskään yhtä hyvin kuin nykyinen paikka valtuustossa. Ikä, sukupuoli, koulutus ja ammattiasema kaikki vaikuttavat myös omaltaan osaltaan, mutta niiden osalta tulokset eivät ole niin selviä kuin aiemman edustajanpaikan kohdalla.

Lähteet

Kirjalähteet

Borg, Sami (1996), *Nuoret, politiikka ja yhteiskunnallinen syrjäytyminen: raportti nuorten osallistumisesta vuoden 1996 kunnallis- ja eurovaaleihin*. Opetusministeriön verkkojulkaisu.

Löytyy osoitteesta

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisoasiain_neuvottelukunta/julkaisut/muut_tutkimukset/Nuoret_politiikka_ja_yhteiskunnallinen_syrjytyminen.pdf. Opetusministeriö,

Helsinki. Luettu 25.11.2009.

Borg, Sami (2004), *Kansalaisena Suomessa. Kansalaisvaikuttaminen Pohjoismaissa ja European Social Survey 2002*. Oikeusministeriön julkaisuja 2005:3, Helsinki. Löytyy osoitteesta

<http://www.om.fi/Satellite?blobtable=MungoBlobs&blobcol=urldata&SSURIapptype=BlobServer&SSURIcontainer=Default&SSURIsession=false&blobkey=id&blobheadervalue1=inline;%20filename=4437v06.pdf&SSURIsscontext=Satellite%20Server&blobwhere=1243790048453&blobheadervalue1=Content-Disposition&ssbinary=true&blobheader=application/pdf>. Luettu 13.01.2010.

Rönkkö, Pentti (1985), Kunta ja demokratia kunnallisvaalien kehyksinä. Teoksessa Grönholm, Christoffer, Hoikka, Paavo, Koivula, Samuli, Oksanen, Matti, Pesonen, Pertti ja Rönkkö, Pentti (toim.), *Kunnallisvaalit Suomen poliittisessa järjestelmässä*. ss. 76–103. Kunnallispaino Oy, Vantaa.

Grönlund, Kimmo (1999), Kenen joukoissa seisot? Edustuksellisuus vuoden 1996 kunnallisvaaleissa. Teoksessa Kuitunen, Soile (toim.), *Vaalit, puolueet ja ehdokkaat. Tutkimus vuoden 1996 kunnallisvaaleista ja niiden ehdokasasetteluista*, ss. 98–114. Suomen Kuntaliitto, Helsinki.

Haataja, Anita ja Laiho, Ritva (1985), *Naiset kuntien luottamustehtävissä vuoden 1994 kunnallisvaalien jälkeen*. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta, Helsinki.

Helander, Voitto (2003), *Vallantavoittelijan muotokuva. Analyysi vuoden 2000 kunnallisvaalien ehdokkaista*. Suomen Kuntaliitto, Helsinki.

Kananen, Mirja (2002), *Vapautusta eduskuntatyöstä saavat - - -*. Sähköinen väitöskirja. Löytyy osoitteesta <http://acta.uta.fi/pdf/951-44-5402-2.pdf>. Tampereen Yliopistopaino OY Juvenes Print, Tampere. Luettu 25.11.2009.

Kuitunen, Soile (1998), Puolue-edustaja vai kuntakokonaisuuden puolestapuhuja? Kuntalaisten käsitykset hyvästä vaaliehdokkaasta. Teoksessa Mäki-Lohiluoma, Kari-Pekka, Pekola-Sjöblom,

- Marianne ja Ståhlberg, Krister (toim.), *Kuntalaisten valta ja valinnat. KuntaSuomi 2004 – tutkimuksia nro 13*, ss. 56–85. Suomen Kuntaliitto, Helsinki.
- Kuitunen, Soile (1999a), Vaaliehdokkaat pienoiskuvassa. Teoksessa Kuitunen, Soile (toim.), *Vaalit, puolueet ja ehdokkaat. Tutkimus vuoden 1996 kunnallisvaaleista ja niiden ehdokasasetteluista*, ss. 19–47. Suomen Kuntaliitto, Helsinki.
- Kuitunen, Soile (1999b), Uratavoitteista kuntalaisten palveluun. Mikä motivoi suomalaisia vaaliehdokkaiksi? Teoksessa Kuitunen, Soile (toim.), *Vaalit, puolueet ja ehdokkaat. Tutkimus vuoden 1996 kunnallisvaaleista ja niiden ehdokasasetteluista*, ss. 61–79. Suomen Kuntaliitto, Helsinki.
- Kuitunen, Soile (2000), *Kuntalaisesta ehdokkaaksi, ehdokkaasta valtuutetuksi. Poliittinen rekrytointi vuoden 1996 kunnallisvaaleissa ja niiden ehdokasasettelussa*. Painosalama OY, Turku.
- Lovenduski, Joni (1986), *Women and European politics. Contemporary feminism and public policy*. Wheatsheaf Books Ltd, Brighton.
- Millbrath, Lester W. ja Goel, M. L. (1977), *Political Participation. How and Why Do People Get Involved in Politics*. Rand McNally College Publishing Company, Chicago.
- Norris, Pippa ja Lovenduski Joni (1995), *Political Recruitment. Gender, Race and Class in the British Parliament*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Ruostetsaari, Ilkka (1999), *Kansanedustajaksi rekrytoituminen ja vaalimenestykseen vaikuttavat tekijät: tapaustutkimus vuoden 1999 eduskuntavaaleista Pirkanmaan vaalipiirissä*, ss. 80-102. Julkaistu Poliitiikka-lehdessä vuoden 1999 numerossa 2. Vammalan kirjapaino Oy, Vammala.
- Setälä, Maija (2006), Demokratiakäsite ja demokratian normatiiviset perusteet. Teoksessa Borg, Sami (toim.), *Suomen demokratiaindikaattorit*, ss. 1–12. Oikeusministeriö, Helsinki.
- Tampere.fi 2008, *Tampereen kaupungin tilastollinen vuosikirja 2006-2007*. Tampereen kaupungin tietotuotannon ja laadunvalvonnan julkaisusarja, internetaineisto http://www.tampere.fi/tiedostot/5CZaT3u4V/Tilastollinen_vuosikirja_2006-2007-verkkoversio.pdf Luettu 11.01.2010.
- Tampere.fi 2009a, *Tampereen väestö 31.12.2008. Tilastokeskuksen väestötiedot ikäryhmittäin ja osa-alueittain*. Tampereen kaupungin tietotuotannon ja laadunvalvonnan julkaisusarja, internetaineisto <http://www.tampere.fi/material/attachments/t/5gPzmtndl/vaesto311208TK-verkko.pdf> Luettu 11.01.2010.
- Tampere.fi 2009b, *Toimintaympäristö: Väestö ja väestömuutokset*. Tampereen kaupungin tietotuotannon ja laadunvalvonnan julkaisusarja, internetaineisto http://www.tampere.fi/material/attachments/v/5gVtiD5ZO/toimintaymparisto_vaesto.pdf Luettu 14.01.2010.

Tilastokeskus 2005, <http://tilastokeskus.fi/til/kvaa/2004/>. Luettu 25.11.2009.

Tilastokeskus 2008a, http://www.tilastokeskus.fi/til/kvaa/2008/kvaa_2008_2008-11-21_kat_001.html Luettu 12.01.2010.

Tilastokeskus 2008b, http://pxweb2.stat.fi/Database/StatFin/vaa/kvaa/2008_10/2008_10.fi.asp
Luettu 25.11.2009.

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2008,

http://www.fsd.uta.fi/aineistot/luettelo/FSD1206/quF1206_fin.pdf Luettu 20.11.2009.

Liitteet.

Liite 1

Kysymyslomake

1. **Syntymävuosi?**
2. **Sukupuoli?**
3. **Mikä on koulutuksenne? Valitkaa oikea tai lähin vaihtoehto. Jos useampi koulutus, valitkaa korkein.** Vaihtoehdot: Kansa-/peruskoulu, Ammattikoulu/kurssi, Ylioppilas (ei ammattikoulutusta), Opisto-/koulutason tutkinto, Alempi korkeakoulututkinto/ammattikorkeakoulututkinto, Ylempi korkeakoulututkinto.
4. **Oletteko tällä hetkellä:** Naimisissa/Avoliitossa, Naimaton, Muu (leski, eronnut).
5. **Oletteko kotoisin Tampereelta?**
6. **Montako vuotta olette asunut Tampereella?** Vaihtoehdot: Alle vuoden, 1-5 vuotta, 6-10 vuotta, 11-20 vuotta, yli 21 vuotta
7. **Ammattiasemanne?** Vaihtoehdot: Opiskelija, Työtön/lomautettu, Kotiäiti/-isä, Eläkeläinen, Työntekijä, Alempi toimihenkilö, Ylempi toimihenkilö, Yrittäjä, Maatalousyrittäjä, Johtava asema.
8. **Oletteko ehdokkaana puolueen pyynnöstä?**
9. **Jos ette, niin kenen pyynnöstä/halusta olette ehdokkaana?** Vaihtoehdot: Omasta halusta, Perheen pyynnöstä, Ystävien pyynnöstä, Työnantajan pyynnöstä, Yhteisön/järjestön pyynnöstä.
10. **Kuinka varma olette läpimenostanne näissä kunnallisvaaleissa?** Vaihtoehdot: Täysin varma, että tulen valituksi, Melko varma, että tulen valituksi, En osaa sanoa, Melko varma, että en tule valituksi, Täysin varma, että en tule valituksi.
11. **Puoluejäsenyys?**
12. **Jos olette puolueen jäsen, minä vuonna liityitte nykyiseen puolueeseen?**
13. **Oletteko aiemmin kuulunut johonkin toiseen puolueeseen ja/tai ollut toisen puolueen ehdokkaana vaaleissa?**
14. **Jos olette niin minkä puolueen?**
15. **Montako kertaa olette aiemmin ollut kunnallisvaaliehdokkaana?** Vaihtoehdot: 1, 2, 3, 4 tai useammin.
16. **Kunnallispolitiikka on mielestäni:** Tärkeiden paikallisten asioiden hoitoa, Ponnahduskenttä valtakunnan politiikkaan, Molempia näistä, Ei mitään näistä.
17. **Oletteko kunnallisvaaliehdokkuuden lisäksi ollut ehdokkaana seuraavissa vaaleissa:** Seurakuntavaalit, Eduskuntavaalit, Europarlamenttivaalit?
18. **Oletteko tällä hetkellä istuva edustaja kunnanvaltuustossa?**

19. **Oletteko ollut mukana järjestötoiminnassa? Jos olette, valitkaa montako vuotta olette ollut mukana järjestötoiminnassa.** Vaihtoehdot: Ei kokemusta järjestötoiminnasta, 1-2 vuotta kokemusta, 3-5 vuotta kokemusta, 6-10 vuotta kokemusta, Yli 10 vuoden kokemus järjestötoiminnasta.
20. **Miten arvioitte seuraavien ominaisuuksien merkityksen kunnanvaltuuttettuna onnistumisen kannalta? Arvioikaa ominaisuuksia asteikolla 1 (ei lainkaan tärkeä) - 5 (erittäin tärkeä)** Ominaisuudet: Poliittinen kokeneisuus, Yhteistyökyvyt, Hyvä paikallistietämys, Selkeä poliittinen vakaumus, Sukupuoli, Korkeakoulutus, Hyvät yleistiedot, Hyvät jonkin erityisalan tiedot, Kokemus ammattiyhdistystoiminnasta, Aktiivisuus järjestötoiminnassa.
21. **Kuinka merkittäväksi koet vaikuttamismahdollisuudet kunnallispolitiikassa?** Vaihtoehdot: Hyvin merkittävä, Melko merkittävä, Keskipertto, Melko vähän merkittävä, Ei ollenkaan merkittävä.
22. **Mikäli Teidät valitaan kunnanvaltuustoon, pyrittekö vaikuttamaan:** Vain joihinkin kysymyksiin, Harvoihin kysymyksiin, Kohtuulliseen määrään kysymyksiä, Moniin kysymyksiin, Hyvin moniin kysymyksiin.
23. **Miten tuloksellinen arvelette olevanne vaikuttamispyrkimyksissänne?** Vaihtoehdot: En juurikaan tuloksellinen, Vähän tuloksellinen, Melko tuloksellinen, Aika tuloksellinen, Hyvin tuloksellinen.
24. **Uskotteko että sukupuolellanne on merkitystä vaikutuspyrkimyksissänne?** Vaihtoehdot: uskon tai en usko.
25. **Mitä mieltä olette seuraavista naisten asemaa kuvaavista väittämistä? Arvioikaa asteikolla 1 (täysin eri mieltä) - 5 (täysin samaa mieltä)** Väittämät: Naiset asettavat usein perheen politiikan edelle, Kunnallisissa elimissä ei pitäisi olla sukupuolikiintiöitä, Miehet saavat puolueilta enemmän tukea kuin naiset, Naiset ovat vähemmän vakuuttavia poliitikkoja kuin miehet, Miehet soveltuvat naisia paremmin johtaviin asemiin kunnallispolitiikassa, Naiset ovat taipuvaisempia kompromisseihin kuin miehet, Naisilta ei löydy tarpeeksi politiikassa vaadittavaa kovuutta, Naisilla ja miehillä on yhtäläiset mahdollisuudet päästä korkeisiin asemiin politiikassa.
26. **Arvioikaa löytyykö seuraavia luonteenpiirteitä enemmän miehiltä tai naisilta, tai eroa ei löydy:** Välittäminen/huolenpito, Käytännöllisyys, Lähestyttävyyys, Luotettavuus, Periaatteellisuus, Ahkeruus, Päättäväisyys, Tehokkuus, Kovuus, Kunnianhimoisuus, armottomuus.
27. **Tunnettekko olevanne seuraavien tahojen edustaja? Arvioikaa asteikolla 1 (en lainkaan edusta tätä ryhmää) - 5 (edustan suuresti tätä ryhmää):** Koko kunta, Tietyt kuntalaiset, Naiset, Miehet, Nuoret, Puolue, Vähäosaiset, Johtavassa asemassa olevat, Korkeasti koulutetut, Vähän koulutusta saaneet.
28. **Arvioikaa asteikolla 1 - 5 poliittisia näkemyksiänne:** Sijoitus oikeisto (1) - vasemmisto (5) akselilla? Sijoitus kova (1) - pehmeä (5) akselilla?
29. **Arvioikaa asteikolla 1 (todella huonosti) - 5 (todella hyvin) miten seuraavat väittämät kuvaavat teitä:** Olen sosiaalinen ihminen, Minulla on hyvä itsetunto, Haluaisin olla johtavassa asemassa, Pyrin saavuttamaan tavoitteni keinolla millä hyvänsä, Uskon menestyväni kaikessa mihin ryhdyn.
30. **Olen ehdokkaana** Ideologisista syistä, Edistääkseni omaa uraani, Kansalaisvelvollisuuden takia, Edustan omaa kansanryhmääni, Ilman merkittävää syytä.
31. **Miten arvioitte seuraavien tekijöiden merkitystä sille, että päätitte asettua ehdolle näissä kunnallisvaaleissa? Arvioikaa asteikolla 1 (ei lainkaan tärkeää) – 5 (hyvin tärkeää):** Halu auttaa ihmisiä, Halu tehdä työtä puolueeni/valitsijayhdistykseni puolesta, Kansalaisvelvollisuuden täyttäminen, Halu viedä eteenpäin edustamani yhteiskuntaryhmän tavoitteita, Uralla eteneminen, Kouliintuminen vaativampiin poliittisiin tehtäviin, Poliittisen

- ohjelman/muun ideologian toteuttaminen, Halu vaikuttaa jonkin yksittäisen asian ratkaisuun kunnassa, Halu vaikuttaa useiden asioiden ratkaisuun kunnassa, Tarve täyttää muutoin tyhjä paikka ehdokaslistalla, Lautakuntapaikan saaminen, Hallituspaikan saaminen.
32. **Onko teidän teillä näissä vaaleissa menestystavoitteita?** Vaihtoehdot: Pelkkä ehdokkuus riittää minulle, Tavoittelen tosissani läpimenoa vaaleissa, Tavoitteeni on saavuttaa hallituspaikka, Tavoitteeni on saavuttaa johtava asema jossakin lautakunnassa, Tavoittelen johtavaa asemaa hallituksessa/valtuustossa.
33. **Mitä mieltä olette seuraavista väittämistä? Arvioikaa asteikolla 1 (täysin eri mieltä) - 5 (täysin samaa mieltä):** Vaaleilla valitut edustajat päättävät kunnan asioista, Nykyinen kunnanvaltuusto ei mielestäni toimi hyvin, Olen hyvin perillä yhteiskunnallisista asioista, Uskon että tärkeimmät kunnalliset päätökset tehdään muualla kuin kunnanvaltuustossa, Uskon että vaaleissa on ehdolla minua pätevämpiä ehdokkaita, Tärkeimmät päätökset tekevät kunnan virkamiehet, Kunnalliset luottamushenkilöt ajavat kunnan parasta, Vaaleissa valitut edustajat menettävät kosketuksensa äänestäjiin nopeasti vaalien jälkeen, Kunnallinen päätöksenteko on minusta kovin monimutkaista ja vaikeasti ymmärrettävää. Uskon että kunnan luottamushenkilöt ajavat kaikkien ihmisryhmien etua tasapuolisesti.
34. **Kuinka tärkeinä pidätte seuraavia toimenpiteitä kunnan toiminnan parantamisessa? Arvioi asteikolla 1 (ei lainkaan tärkeää) - 5 (todella tärkeää):** Palveluiden tehostaminen yksityistämällä, Koulutusmahdollisuuksien parantaminen, Vanhustenhoidon parantaminen, Kunnallisverotuksen kevennys, Yritysten menestymisen edistäminen kunnallisin toimin, Julkisen liikenteen kehittäminen, Kunnallisten palveluiden käyttäjien osallistuminen päätöksentekoon, Palveluiden maksullisuuden lisääminen, Työllisyysmahdollisuuksien parantaminen, Nuorisopalveluiden parantaminen (esim. nuorisotilat).